

ΠΑΡΑΘΗΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

..
Ἰωάννης Παπαδιαμαντιόπουλος.
Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ
Ὁ Ἰωάννης Μωρεὰς γάλλος ποιητής.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ
Ὁ Ἰωάννης Μωρεὰς ἐν Ἀθήναις.
JEAN MOREAS

Ποιήματα — Μετάφρ. Μ. Μαλακᾶση.
Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ
Νεωτάτη φάσις τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος.

ΑΓΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
Νύκτα καὶ Χιονιά — διήγημα.
ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ

Θαῖς — μυθιστόρημα — συνέχεια.
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Θεατρικὴ Ζωή.
ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ

Λόγοι καὶ ἀντίλογοι.

Γράμματα — Τέχνη — Ἐπιστήμη.

Εἰκόνες 3.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δο. 25
 δι' έξ μην. „ 13
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
 δι' έξ μην. „ 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

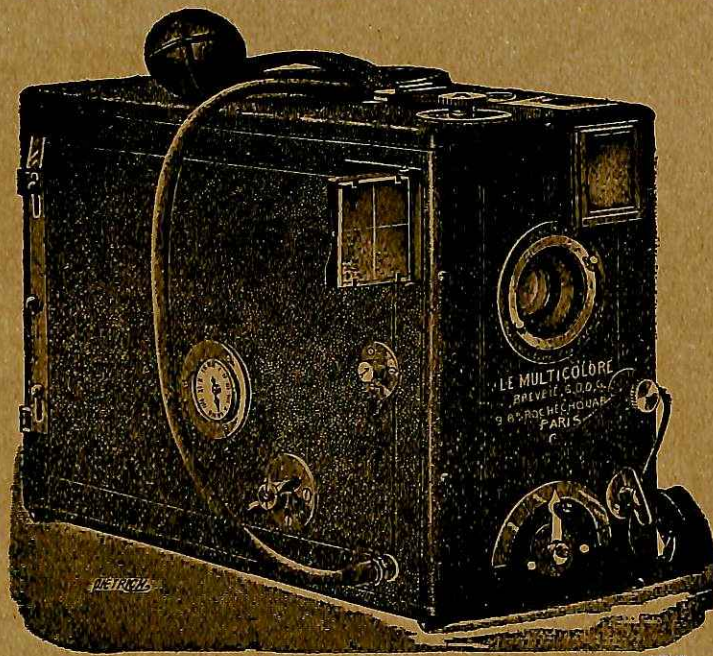
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

— Πάσα αίτησις προς έγγραφην συνοδεύεται απαραίτητως υπό του αντίτιμου εις τραπεζ
 ή ταχ. επιταγήν.
 προς τόν κ.

ή προς την

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ
 Διευθυντήν των «Παναθηναίων» δόδος Φιλελλήνων 18, 'Αθήνας,
 ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ των «Παναθηναίων» εις όλην την Ρωσσίαν ο κ. 'Αναστάσιος Μάλτος,
 'Οδησός Alexandrowski Prospect N° 3.

! ΝΕΑ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ !
 ΦΩΤΟΧΡΩΜΟΓΡΑΦΙΑ

Συσκευή δι' ής φωτογραφούνται τὰ άν-
 τικείμενα, κατά βούλησιν, με τὰ φυσικά αὐ-
 τών χρώματα, ή με τὸ σύνθετος φωτογρα-
 φικόν χρώμα.

'Επίχειροι (instantané) καὶ ἐπίθετρα (pose).

| Γενικός αντιπρόσωπος
 ἐν ἀπόσει τῇ Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ

ΘΕΜ. ΑΓΗΝΟΡΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, δόδος Σοφοκλέους, 34

Τιμαί

9X10 fr. 168 — με φακόν ὀρθοπερισκο-
 πικόν fr. 252 — με φακόν Zeiss 1ης fr 324. —

13X18 fr. 240. —

6 1/2 X 9 fr. 45. —

'Ομοῦ με τὴν συσκευὴν, ἐντός στερεῶς
 καὶ κομψῆς πήρας, παραχωροῦμεν δωρεάν
 μέθοδον, 24 πλάκας, χαρτιά, ὕλικά καὶ ἐν
 γένει πάντα τὰ ἀπαιτούμενα ὄργανα καὶ
 σκεύη πρὸς σύστασιν ἐνός μικροῦ φωτογρα-
 φικοῦ ἐργαστηρίου.

'Απευθυντέον με ταχυδρομικὴν ἐπιταγήν
 πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον.

ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙ' ΟΚΤΩ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 60

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Εγκριθεῖσα διὰ τοῦ ἀπὸ 29 'Ιουλίου 1894 Βασιλικῷ Διατάγματος

Βραβευθεῖσα διὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ βραβείου, Ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῶν δῆμων Ἀθηῶν καὶ Πειραιῶς.

Τυχοῦσα χρυσοῦ βραβείου ἐν τῇ Γεωργικῇ Ἐκθέσει Λαρίσεως.

ΣΧΟΛΑΙ: Προπαιδευτικὴ, Ἑμπορικὴ, Βιομηχανικὴ (μετὰ Ἑλαιοργανικοῦ καὶ Ζυμοτε-
 χνικοῦ τμήματος), Γεωργικὴ, Μεταλλευτικὴ καὶ Μεταλλουργικὴ, Οἰκοτροφεῖον
 Γαλλικόν, Δελτίον Ἀκαδημίας.

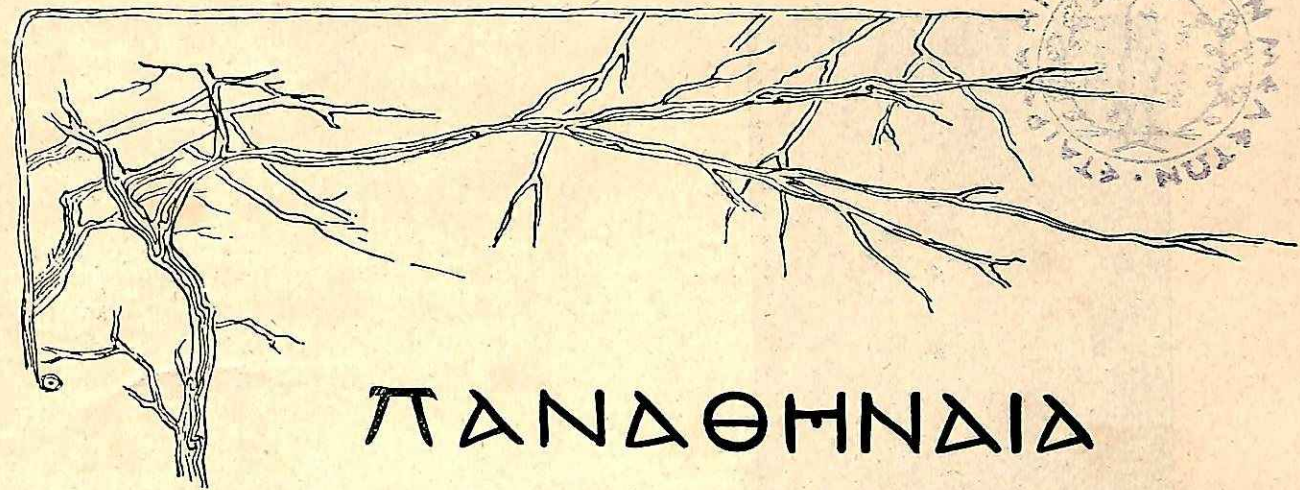
ΕΤΟΣ ΟΓΔΟΟΝ

Αἱ ἐγγραφαὶ ἀρχοῦσι ἀπὸ τῆς 20 Ἀυγούστου. — Τὰ μαθήματα ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου.

Προγράμματα ἀποστέλλονται δωρεάν παντὶ τῷ αἰτούντι.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΝΙΓΤΟΣ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, ἐν Ἀθήναις.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1902

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ ὄνομα αὐτό, μετὸ ὁποῖον ἐπαρασημοφό-
 ρησε προχθὲς ἡ ἐπίσημος Γαλλία τὸν ποιητὴν
 τοῦ *Pelerin Passionné* καὶ τῶν *Stances*
 δ' ἡμᾶς δὲν εἶνε μόνον τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα
 τοῦ *Jean Moréas*, ἔχει καὶ ἰδιαιτέραν σημα-
 σίαν, μίαν ἱστορίαν συνδεδεμένην μετὴν παρ'
 ἡμῖν φιλολογικὴν κίνησιν τῆς παρελθούσης
 εἰκοσιπενταετίας.

Ὁ ποιητὴς ὅστις σήμερον ἀποτελεῖ μίαν
 ἀναμφισβήτητον γαλλικὴν δόξαν, ἔγραψεν ἄλ-
 λοτε εἰς τὴν γλῶσσαν μας.

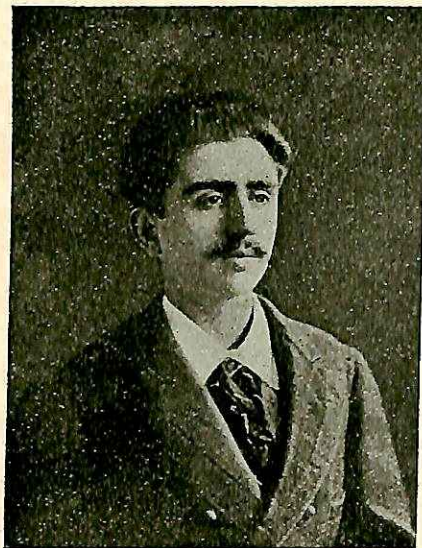
Καὶ ἔγραψε στίχους, διηγήματα, φιλολογι-
 κὴν μελέτην, πάντα ταῦτα μετὸ πνεῦμα τῆς
 ἐποχῆς του, ἐποχῆς ὑπερρωμαντικῆς καὶ με-
 τρίας, ἱκανά ὅμως νὰ δείξουν ξεχωριστὴν τὴν
 φυσιογνωμίαν τοῦ ποιητοῦ, μίαν νεότητα ἄλ-
 κιμον καὶ σθεναράν.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τὰς *Τρυγόνας καὶ Ἐχι-
 δνας*, ποιητικὴν συλλογὴν ἐκδοθεῖσαν εἰς τὰ
 78 καὶ ἀπὸ τὸ φυλλάδιον ἐκεῖνο τὸ δημοσιευ-
 θὲν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς φιλολογικῆς μονομα-
 χίας Βλάχου καὶ Ροῖδου, καὶ ἀπὸ τὸ διήγημά
 του τὸ καταχωρηθὲν πρὸ εἴκοσι καὶ τριῶν χρό-
 νων εἰς τὴν «Ἑστία», δὲν διαφαίνεται ἀκόμη
 ὁ ἀπαράμιλλος ποιητὴς τῆς σήμερον, ἀλλὰ τὰ

ἔργα ταῦτα, μολονότι εἶνε τὰ πρῶτα φιλολογικὰ
 βήματα τοῦ *Jean Moréas*, εἶνε μία ἐπανά-
 στασις, ἐν ἀμυδρὸν φῶς ἐλευθερίας καὶ ἀνε-
 ξαρτησίας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν
 ὁποίαν ὁ Σολωμὸς δὲν ἀνεγινώσκετο πλέον
 καὶ ὁ Βαλαωρίτης ἐθεωρεῖτο ἰδιωματιστὴς καὶ
 ποιητὴς ὀρεσίβιος!

Τὸ διήγημά του, κράμα ρεαλισμοῦ καὶ αἰ-
 σθηματικότητος, εἶνε ποιητικώτατον, μετὰ μάγισσας
 καὶ ἔξωτικά, δηκτικώτατον δὲ τὸ φυλλάδιόν
 του ἐκεῖνο καὶ ἐμβρυϊκὸν, παρὰ τὴν νεωρὰν του
 ἡλικίαν καὶ τὸ ἀσυστηματοποίητον ἔτι τῆς δια-
 μορφώσεώς του.

Ἄλλ' ὅτι ἰδιαιτέτως χαρακτηρίζει τὸν *Μο-
 réas*, ὡς νεοέλληνα καλλιτέχνην, εἶνε ἀκρι-
 βῶς ἡ ποιητικὴ του συλλογὴ. Τόμος ἐξ ὀγδοή-
 κοντά σελίδων, περικλείων πρωτότυπον καὶ
 μεταφραστικὴν ἐργασίαν πολλοῦ λόγου ἀξίαν
 καὶ περισσοτέρας παρατηρήσεως. Τὰ περισ-
 σότερα ποιήματα τῶν *Τρυγόνων καὶ Ἐχι-
 δνῶν* εἶνε εἰς καθαρεύουσιν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅσα
 εἶνε γραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν — πρᾶγμα
 τὸ ὁποῖον τότε ἐθεωρεῖτο βάνανυσον — εἶνε
 ποιήματα γαμὰτα ἀπὸ λεπτὸν αἰσθημα καὶ ἀπὸ
 πάθος ἐκχειλίζον. Ἄλλ' ὅμως καὶ εἰς ἐκεῖνα

Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος

ὁραῖαι καὶ τολμηραὶ εἰκόνες δὲν εἶνε σπάνιαι. Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτὴν ὀφείλει νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ἰδιαιτέρως καὶ ὁποῖα ποιήματα μετέφραζεν ὁ ποιητής. Θὰ ἴδῃ τότε ὅτι τὰ ὀνόματα τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Ἀϊνε, εἶνε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἰδιαιτέρως τὸν εἴλκυνον.

Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι περιέχει καὶ γαλλικὰ ποιήματα, πρωτότυπα, καταδηλοῦντα τὴν ἐγκράτειαν ἣν εἶχεν ὁ ποιητής, τῆς γλώσσης εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον γράφει ἀριστουργήματα.

Ἡ ἀτελής αὐτὴ σκιαγραφία τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου, θὰ ἦτο ἀτελεστέρα ἂν δὲν παρεθέτομεν στροφὰς τινὰς ἀπὸ τὸ βιβλίον του, τὰς μὲν πρωτοτύπους, ἄλλας δὲ κατὰ μετάφρασιν του:

... Ὅπου σταθῶ, ὅπου γυρίσω.
Στὸν κόσμον ἢ στὴν ἐρημίαν,
Παντοῦ καὶ πάντα θ' ἀντικρύσω
Τὴν ἐδική σου ζωγραφίαν.

Βλέπω τὰ μαῦρα τὰ μαλλιά σου
Μέσ' στὸ σκοτάδι τὸ βαθύ,
Βλέπω τὴ φλογερὴ ματιά σου
Στοῦ ἡλίου τὴ φεγγαβολή...

...Κ' ἐγὼ τῆς ἀποκρίθηκα: ἂν σβύσω τὴ φωτιά
Ποῦ μέρα νύχτ' ἀχόρταγῃ μοῦ τρώει τὴν καρδιά,
Ἄν τὴ γλυκεῖάν τὴν θύμῃ σου πασχίσω νὰ ξεχάσω,
Μαζὺ μὲ τὴν ἀγάπην σου καὶ τὴ ζωὴ θὰ χάσω!

... Σφυρίζει ἔξω ἄνεμος τρελλός,
Σὰν νὰ φωνάζῃ ἄγριο θηρίον·
Τὶ κοῦμα νὰν κανένας μοναχός,
Στὸ τζάκι του κοντά, μὲ τέτοιο κρούο!

TRIOLET

Qu' il était doux, ce long baiser
Qu' un soir j' ai cueilli sur ta lèvre,
Promettant de ne pas jaser;
Qu' il était doux ce long baiser!
Je ne savais comment oser:
Je frissonnais, j' avais la fièvre...
Qu' il était doux, ce long baiser
Qu' un soir j' ai cueilli sur ta lèvre!

Αἱ στροφαὶ αὐταί, ὡς εἶνε καταφανές, δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μεταξύ των, ἔχουν ὅμως μεγάλην σχέσιν μὲ τὴν ποίησιν, τὴν ποίησιν τὴν ἀληθινὴν καὶ τὴν αἰωνίαν καὶ περὶ αὐτοῦ πρόκειται.

Ἀλλὰ τάχα θὰ ἠδύνατο κανεὶς ξεφυλλίζων τὸ πολύτιμον αὐτὸ βιβλιαράκι νὰ μὴ σταματήσει καὶ πρὸ τῶν θανμασίων ἐκεῖνων μεταφράσεων, τοῦ Ἑξωτικοῦ τοῦ Γκαῖτε ἰδίως καὶ τοῦ Τραγουδιοῦ τοῦ Ἀπελπισμένου τοῦ Murger;

Ἄν ἀπὸ τὸ δεύτερον ἀποτελῇ ἀκρωτηριασμὸν ἀριστουργήματος ἢ παράθεσις μερικῶν στροφῶν, ἀπὸ ἐκεῖνο ὅμως τοῦ Γκαῖτε δὲν πιστεύομεν ἢ ἀντιγραφὴ ὀλίγων τετραστίχων νὰ εἶνε ἱεροσυλία.

Ποῖος τὰ μεσάνυχτα καβαλικεύει;
Εἴν' ὁ πατέρας μὲ τὸ παιδί·
Τῶχει στὰ στήθια του καὶ τὸ χαϊδεύει
Καὶ κάπου σκύβει καὶ τὸ φιλεῖ.

— Παιδί μου ἔλα, τί σὲ τρομάζει;
Θάχῃς τῆς κόρες μου γιὰ συντροφιά,
Ποῦ θὰν τὴ λίμνη μας νύχτα σκεπάσῃ
Χορεύουν εὐθυμὲς στὴν ἀμμουδιά.

Μ' ἀρέσει ἢ ὄχι σου, χρυσό μου ἀστέρι,
Μὰ σὺ δὲν ἔρχεσαι· σὲ πέρνω ἐγώ...
— Πατέρα, ἀπλώσε τ' ἄγριο χέρι,
Πατέρα, μὲ ἔπνιξε τὸ ξωτικό.

Τρέμει ὁ πατέρας του καὶ ἑλλογὸ τοῦ
Κεντᾶ καὶ χάνεται σὰν ἀστραπή·
Φθάνει στὴ θύρα του ὠϊμὲ τὸ γνιὸ τοῦ
Κρούο στὸν κόρφο του, νεκρὸ κρατεῖ.

Δὲν γνωρίζομεν μεταφράσεις πολλὰς αἱ ὁποῖαι νὰ δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τὴν ἀνωτέρω μετάφρασιν.

Τὸ ρῖγος, τὸ ὁποῖον ὁ δαιμόνιος ποιητὴς τοῦ Φάουστ ἔκλεισεν εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ ἀριστουργημα, ὁ νεαρὸς τότε ποιητὴς τῶν Τρυγόνων καὶ Ἑχιδνῶν τὸ ἔκλειπεν ἀπὸ τοὺς γερμανικοὺς στίχους, καὶ ἔπλασε μὲ τὸ ἴδιον ἱερὸν πῦρ τὰς ἀναφρισσοῦσας στροφὰς τοῦ Ἑξωτικοῦ του.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἀριστούργημα τοῦ Murger, τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ἀπελπισμένου, τοῦ ὁποίου τὴν μετάφρασιν ἴσως ἄλλοτε δημοσιεύσωμεν ὁλόκληρον.

Εὐγενὴς Ἀθηναῖος — ὅπως ὁ ἴδιος γράφει κάπου — ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, υἱὸς τοῦ ἄλλοτε εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἀπόγονος τῆς ὁμωνύμου μεγάλης Πελοποννησιακῆς οἰκογενείας, ἐσπούδασε τὴν νομικὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, καὶ πρὶν ἀκόμη γίνῃ ὁ Jean Moréas τῆς Γαλλίας, ἔζησε τὸν βίον τοῦ σπουδαστοῦ εἰς τὸ Μόναχον, λάτρης τῆς Γερμανικῆς σοφίας ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ ὁργῶσαν νεότητά.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

ΓΑΛΛΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Εἰς τὴν περίφημον «Ἀνάκρισιν» — ἓνα ἱστορικὸν βιβλίον — τὴν ὁποίαν ὁ Ὑρὲ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν συμβολισμὸν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν παρήλασαν κανὰ τὸ 1890 αἱ γινώμαι ὅλων τῶν φιλολόγων, μυθιστοριογράφων καὶ ποιητῶν ἐν σχέσει μὲ τὰ νέα φιλολογικὰ ρεύματα, τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Μωρεᾶς ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἀναφέρεται περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα. Ὅλοι εἶπον τὴν γνώμην των περὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ μολονότι ἡ γνώμη αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κάθε ἄλλο ἦτο παρὰ εὐμενῆς, ἐδείκνυνεν ὅμως ὅτι κανεὶς δὲν τὸν ἠγνοεῖ.

Καὶ τοῦτο ἦτο φυσικὸν ἂν φαντασθῇ κανεὶς ὅτι ἀπὸ τοῦ 1885 τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν πρῶτος αὐτὸς ἐδημοσίευσεν εἰς κύριον ἄρθρον τοῦ «Φιγαρώ» τὸ μαρτυρῶν τῶν Συμβολιστῶν, τὸ ὄνομά του ἐφέρετο εἰς ὅλα τὰ στόματα καὶ ἦτο ὁ πυρὴν ὅλων τῶν συζητήσεων καὶ ἐξεδήλωνεν αὐτὸ καὶ μόνον τὰς νέας τάσεις τῆς ποιήσεως.

Ὁ συμβολισμὸς τῶν ἀνέδειξε τὸν Ἰωάννην Μωρεᾶς. Πρῶτον, ἐπὶ δεκαετίαν καὶ πλέον, εἰς Παρισίους εἰργάζετο σιωπηλὴν ἐργασίαν, ἔγραφε ποιήματα ἄλλ' ἢ φήμῃ δὲν ἤρχετο νὰ γράφῃ τὴν θύραν. Τὸ ἄρθρον ὅμως τοῦ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

«Φιγαρώ», ἡ ἐκδοσις τοῦ «Περιπατοῦς Προσκυνητοῦ», ἡ παροιμιώδης του φιλία μὲ τὸν Βερολῖν, τὸν ἔκαμαν γνωστόν. Καὶ τότε κρι-

τικοί, δημοσιογράφοι, συνάδελφοι παρετήρησαν ότι εις τὸν «Περιπαθὴ Προσκυνητὴν» καὶ εἰς τὰς *Syrtes et Cantilènes* ὄχι μόνον ἕνας ποιητὴς ἀλλὰ καὶ μία ποίησις νέα ἠνοίγετο διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν.

Δὲν θὰ ἦτο κινδυνῶδες νὰ εἶπῃ κανεὶς ὅτι μολονότι σημαιοφόρος τοῦ συμβολισμοῦ καὶ προασπιστὴς τοῦ ὁ Μωρεάς, δὲν ἠκολούθησε μολαταῦτα ποτὲ τοῦ συμβολισμοῦ τὰς ἀρχὰς καὶ δὲν ἔγραψε πρὸ πάντων ποτὲ συμβολικὰ ποιήματα.

Καὶ αὐτὸς ὅπως καὶ ὁ Βερλαὶν εἶχον παραπολὺ τάλαντον ὥστε νὰ γείνουν συμβολιστὰ καὶ νὰ θυσιάσουν εἰς τὴν παροδικὴν αὐτὴν μόδον. Δὲν θέλομεν νὰ φανῶμεν, σημειώσατε, οὔτε δυσμενεῖς, οὔτε ἄδικοι διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτὴν ιδιοτροπίαν τῆς Γαλλίας ἢ ὁποία-τόσον ὀλίγον διήρκεσεν. Ὁ συμβολισμὸς ἂν δὲν ἐπρόσθεσε τίποτε εἰς τὴν ποίησιν, ἐπρόσθεσεν ὅμως πολὺ εἰς τὴν φιλολογικὴν ζωὴν τῆς Γαλλίας, ὑπῆρξεν ἕν ἀφύπνισμα, ἕνα κύτπημα πτερονιστήρων καὶ ἕνα λουτρόν ἀναγεννήσεως. Δὲν ἦτο ὅμως ἡ σχολὴ ἢ ὁποία ἐδύνάτο νὰ γοητεύσῃ, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ, διὰ τοῦτο δὲ ὅπως ὁ ποιητὴς τῶν «Κροναίων ποιημάτων» τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ λαξευτὴς τοῦ «Περιπαθοῦς Προσκυνητοῦ» διέβη μόνον τὸν συμβολισμὸν χωρὶς νὰ σταθῇ μίαν στιγμὴν εἰς αὐτόν.

Ἄλλ' ἂν εἶνε ἐσφαλμένη ἡ γνώμη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μωρεάς ἐξετιμῆθη διὰ τὸν συμβολισμὸν του, δὲν εἶνε ἀνακριβὴς ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Μωρεάς καθεῖξε καὶ κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς πρωτίστας θέσεις εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα.

Μολονότι Ἕλληνας τὴν καταγωγὴν, μολονότι ξένος κάπως εἰς τὴν Γαλλίαν, κατόρθωσε μόνος μέσα εἰς τὸν πυρετὸν τῶν μιμικῶν καὶ στείρων σχολῶν νὰ εὕρῃ τὴν ἀληθὴ πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνῃς ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἠδύνάτο νὰ λάβῃ ζωὴν — τὴν ἀρχαιότητα — καὶ ἦν-τλησεν ἐξ αὐτῆς δῶρα καθαρότητος, ἀπλότητος, διαυγείας, ἀφελείας, λησμονημένα καὶ ὡς ἄγνωστα. Ὅτι εἶχε κάμει ἄλλοτε ὁ Ρονσάρ μὲ τοὺς Ἕλληνας τὸ ἔκαμεν ὁ ποιητὴς μας μὲ τὸν Ρονσάρ. Μελετήσας θαυμασιῶς τοὺς πρώτους αὐτοὺς ποιητὰς τῆς Γαλλίας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλληνες τὴν ἐμπνευσιν, ἐξοικειώθη τὴν ψυχὴν των, ἀφομοιώθη τὰς λέξεις των, τὸ ὕφος, καὶ κατόρθωσε νὰ ἀναζήσῃ τὴν ἐποχὴν των καὶ νὰ γίνῃ σύγχρονός

των. Καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὴν τοῦ Ρονσάρ ἀνέμιξε κάτι τι περισσότερον ἑλληνικὸν ἀκόμη, μίαν ἀνάμνησιν τῆς πατρίδος του, μίαν χροιάν τῶν αἰτικῶν βουνῶν, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε γεννηθῇ, τῆς αἰθρίας εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ πρῶτον ἀναπνεύσει.

Καὶ εὐρέθη αἴφνης ἀπροόπτως ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτὸς ὅστις ἤρχετο ἀπὸ μίαν παραλίαν τῆς Μεσογείου ἐνεθύμιζεν εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ παρελθόν της καὶ ἐπραγματοποιεῖ ἐντὸς αὐτῆς μίαν ποιητικὴν ἀναγέννησιν.

Εἶνε δυστυχῶς ἀδύνατον νὰ πειραθῶ ἐδῶ οὔτε κἀν ἀπλὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἔργου τοῦ Μωρεάς.

Πρέπει νὰ εἶπω ὅτι ἡ «Ἐριφίλη» καὶ ἡ «Οἰνὼν» μετὰ τὸ καθαρὸν πρόσωπον» ἦλθον νὰ αὐξήσουν τὴν δόξαν τοῦ ποιητοῦ μας καὶ νὰ τὸν ἀποδείξουν ἀληθῶς κλασικὸν μέσα εἰς τὴν σύγχρονον κατάπτωσιν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος.

Ἐκτοτε ἡ καθαρότης, ἡ διαύγεια, ὅλα τὰ γαλλικὰ δῶρα τοῦ Μωρεάς ἠῤῥησαν, καὶ τὰ τελευταῖα του ἔργα αἱ *Stances* αὐταί, αἱ διανγείς καὶ σεμναὶ καὶ καθαραὶ ὡς Καρυάτιδες, καὶ ἡ «Ἰφιγένεια» ἐχαιρετίσθησαν ὡς γεγονότα ἀπὸ τὴν γαλλικὴν κριτικὴν.

Θὰ ἤθελα νὰ παραθέσω τὴν γνώμην τῶν κριτικῶν περὶ τοῦ ποιητοῦ μας, θὰ ἤθελα νὰ ἐπαναλάβω χωρὶς εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Ἀνατὸλ Φράνς τὸν ἀπεκάλεσε τὸν «διανγέστερον τῶν γάλλων ποιητῶν», θὰ ἤθελα νὰ ἀναμνησθῶ τῶν ἄρθρων τοῦ Φουκιέ, τῶν κριτικῶν τοῦ Γκουρμὼν, τῶν ἐξυμνηστηρίων μελετῶν εἰς τὰς ὁποίας ὁ φανατικὸς Κάρολος Μωρεάς τὸν ἀνεβίβασεν, ὄχι ἀδίκως, εἰς τὸν ἑβδομὸν οὐρανόν.

Ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναμνησθῶ ὁλοκλήρου τῆς φιλολογικῆς Γαλλίας. Πρέπει ἄλλως τε νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς τὴν συνείδησιν τῆς νέας γενεᾶς ὁ Μωρεάς εἶνε ὁ μόνος ἀμειπτος ποιητῆς — *poète impeccable* — μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δελίλ — καὶ ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς «Γραφίδος» ἦλθε δεύτερος ὡς πρίγκιψ τῶν ποιητῶν.

Ἡ «Ἰφιγένεια» ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺ τὸ ὄνειρον καὶ ἡ φιλοδοξία τοῦ Μωρεάς. Εἰς τοὺς στίχους τῆς τραγωδίας αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ μεταδώσῃ τὸν Εὐριπίδην διὰ μέσου

τοῦ Ρονσάρ, ἔθεσεν ὅλην του τὴν προσοχὴν, τὴν ἐμπνευσιν καὶ τὴν ἀγάπην. Ἡ «Ἰφιγένεια» ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη ἀπλησρόλησε τὴν ἀρκετὰ ὀκνηρὰν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ, εἶνε πλέον τελεία περιμένονσα νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ φῶς τῆς σκηνῆς.

Ἡ μόδα τῶν ἀρχαίων δραμάτων εὗρίσκειται εἰς τὴν ἀκμὴν της εἰς τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσάν. Μετὰ τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» ἢ «Ἀλκηστὶς», μετὰ τὴν «Ἀλκηστίν» ἢ «Λυσιστράτη» μετὰ αὐτὴν ὁ «Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ» τὸν ὁποῖον θὰ παῖξῃ ὁ Μουνὲ Σουλὺ κατέκτησαν ἢ πρόκειται νὰ κατακτήσουν ὅλην τὴν εὐνοίαν τοῦ κοινού.

Ἡ «Ἰφιγένεια» παιζομένη ἀπὸ τῆς Γαλ-

λικῆς Κωμωδίας — καὶ αὐτὴ εἶνε ἡ θέλησις τοῦ Μωρεάς — θὰ στεφανώσῃ ὄχι μόνον τὰς προσπάθειάς ἀλλὰ καὶ τὸ στάδιον τοῦ ποιητοῦ. Ὑποθέτομεν ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην θὰ εἶνε μία ὥραία ἐπιτυχία. Ὁ Εὐριπίδης εὗρίσκων ἕνα Γάλλον ποιητὴν κράτιστον εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ γαλατικοῦ πνεύματος καὶ ὅστις ὑπῆρξεν Ἕλληνα πρὶν γίνῃ Γάλλος, θὰ ἀναζήσῃ μέσα εἰς τὴν θαυμασίαν ἐκείνην σκηνὴν εἰς τὴν ὁποίαν πηγαίνουν νὰ καταλήξουν καὶ νὰ καθιερωθῶν ὅλα τὰ ἀριστουργήματα.

Καὶ ἡ ἐσπέρα αὐτὴ μεγάλη διὰ τὸν Μωρεάς θὰ εἶνε τιμητικὴ ὀλίγον καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΜΩΡΕΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Μία φωτογραφία ἐπάνω εἰς τὸ γραφεῖόν μου τῆς πρώτης του νεότητος, τῆς ἐποχῆς ποῦ ἔγραφε τὰς *Tragédies* καὶ *Exilés*, καὶ μία ἄλλη τῆς ὀρίμου ἡλικίας του, δὲν ἔχουν καμμίαν σχεδὸν ὁμοιότητα μετὰ τὸν ποιητὴν, ὁποῖον τὸν ἐγνώρισα ἕνα βράδυ, περιδιαβάζοντα βραδέως καὶ ἀσκόπως εἰς τὸ περίκλιτον τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος.

Εἰς τὴν πρώτην ἡ ἐπιμέλεια τῆς περιβολῆς εἶνε ἀπαραμίλλος, εἰς τὴν δευτέραν ἡ κομψότης καταφανής, εἰς ἀμφοτέρας δὲ ἡ χάρις ἐκείνη ἢ ἐπικτητος, τὴν ὁποίαν δίδει ἡ προσοχὴ καὶ ἡ παρατήρησις.

Καὶ ἐὰν εἶχε τις ὑπ' ὄψιν τὰς δύο αὐτὰς εἰκόνας τοῦ ποιητοῦ, δὲν θὰ τὸν ἀνεγνώριζε ποτέ, παρ' ὅλην τὴν ἀδιατάρακτον ὑπερηφάνειαν τῆς κεφαλῆς του, ἥτις δὲν λείπει καὶ ἀπὸ τὰς προσωπογραφίας του ἐκείνας, καὶ τὸν ἀνελλιπῶς φερόμενον ἔκτοτε μονυέλόν του. Ὁ ποιητὴς ἦτο πάντως διάφορος, χάρις εἰς τὴν ἄλλως, ἦτο πάντως διάφορος, χάρις εἰς τὴν ἀπλότητα, τῆς περιβολῆς του καὶ τὴν ρεπούμπλικάν του τὴν ἀντικαταστήσασαν, κατὰ τὴν ἐδῶ κἀν του τὴν ἱστορικὸν ὑψηλὸν του πῖλον, διαμονὴν του, τὸν ἱστορικὸν ὑψηλὸν του πῖλον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἐφαίνετο ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς παρισινοὺς δρόμους, καὶ εἰς τὰς γελοιογραφίας πότε πότε περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων. Ὁ ποιητὴς ἐδῶ ἦτο ἕνας ἀπλοῦς ταξιδιώ-

της κατ' ἐπίφασιν, κατὰ βάθος δὲ νοσταλγὸς τῆς πατρίδος γῆς τὴν ὁποίαν ἐπανέβλεπε μετὰ εἰκοσαετῇ ἀπουσίαν.

«Ἐπαναβλέπω τὴν Πατρίδα μου, — γράφει — ὕστερα ἀπὸ 19 χρόνων ἀπουσίας. Εἶνε νύχτα σκοτεινὴ. Γύρω μου ἔρημις. Ἐνα καφενεῖον φωτίζεται εἰς τὸ βάθος. Ἐπάνω μου ὁ ἀττικὸς οὐρανός, αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ὁ ἀπαραμίλλος. Τρία κηπαρίσσια μπροστά μου ἀνισοῦσιν ἀκίνητον. Ὡ θαυμασία φύσις! δὲν με συγκινεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ὁμορφία σου!»

Καὶ ἐπειδὴ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἡ Πατρίς ἐνικάτο καὶ καθυβριζέτο, ἦτο μελαγχολικὸς καὶ ἐξουθενωμένος, περιλυστος μέχρι θανάτου.

Ἐνθυμούμαι τὴν εἰδησιν τοῦ πανικοῦ τοῦ θεσσαλικοῦ στρατεύματος. Τὸν ἐτάραξε μέχρι δακρύων καὶ τὸν ἐκάρφωσεν εἰς θανάσιμον ἀκινήσιαν. Ἐξήτησεν ἀμέσως ὡς συνήλθε, νὰ ἐκχύσῃ τὸν πόνον του ἐκτὸς τοῦ πλήθους, τοῦ ἀλλαλάζοντος περὶ αὐτὸν καὶ φρενιτωδούς, καὶ με ἔσυρεν ἀπὸ τὴν χεῖρα μακρὰν καὶ ἀνῆλθομεν σιωπηλοί, μέσα εἰς τὸ βραδυνὸν σκιάφως, τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἐκαθήσαμεν κάπου ἐκεῖ καὶ ἐκλαύσαμεν.

Τὰς ἐντυπώσεις του περὶ τοῦ πολέμου ἐδημοσίευσεν κατόπιν εἰς τὴν «Κοσμοπόλιν». Εἰς μίαν σειρὰν θαυμασιῶν ἀνταποκρίσεων, σελί-

δων γεμάτων ἀπὸ ποιήσιν καὶ μουσικῇν, εἶνε ξεχωρισταὶ αἱ γραμμαὶ ἐκεῖναι αἱ ἀφιερωμέναι εἰς τὰς συμφορὰς τοῦ τελευταίου μας πολέμου.

Ἐν τούτοις, παρ' ὅλην αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν, ἥτις ἐδηλητηρίασε τὴν βραχεῖαν παραμονὴν του, καὶ ἥτις δὲν τὸν ἀφῆκε εἰς τὰς εὐγενεῖς συγκινήσεις μιᾶς τοιαύτης ἐπιστροφῆς, ὁ ποιητὴς μοῦ ἔδιδε στιγμὰς ἀλησμονήτους καὶ ὥρας τῶν ὁποίων τὸ λεπτὸν μεθυστικὸν ἄρωμα, ὁ ἀπὸ τότε χρόνος δὲν ἐξήμισεν.

Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν μουσικὴν τῶν θαυμασίων στίχων τοὺς ὁποίους μοῦ ἀπήγγελλεν ἀπὸ τὴν «Ἰφιγένειάν» του, ἕνα ἀπόγευμα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ μίαν ἱστορίαν του εἰς τὸν Ἑλαιῶνα, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέπτετο συχνὰ νέος, καὶ τὸν ὁποῖον ὅταν ἐπανεῖδε μετ' ἐμοῦ, τείνων τὰς χεῖρας οἶονεῖ εἰς ἐναγκαλισμόν, τὸν προσεφώνησεν εἰς τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν: — *Χαῖρε, χαῖρε εἰρηρικὸν καταφύγιον τῆς νεότητός μου, ἱερὸν καὶ ἀλησμόνητον.* Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὰς νύκτας ποῦ ἐπλανώμεθα εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἤκουα τοὺς στίχους του, τοὺς ὁποίους ἐτόνιζε μὲ ἕνα ἰδιαίτερον χρωματισμόν, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ φωνὴ του ἔδιδε ἕνα κυματισμὸν ρωμαλέον καὶ ἀρχαιότροπον.

Κάποιο δειλινόν, ἐνῶ κατηρχόμεθα τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων, ὁ ποιητὴς ἐστάθη ἑξαφνα καὶ μοῦ ἔδειξε μίαν οἰκίαν.

— Σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι ἐγεννήθηκα, μοῦ εἶπε, καὶ ἀνετράφηκα. Ἐνθυμοῦμαι τὴν παιδαγωγόν μου ποῦ μ' ὡδηγοῦσε στὸν περίπατο: — εὐλογημένη ἡ ὥρα της! — μὲ ἔφερνε πάντοτε εἰς τοὺς στίλους, καὶ μοῦ ἔδειχνε τὸ ἀπέραντον διάστημα καὶ μοῦ ἔλεγε — *Κύτταξε, μικρό μου, τὴ θάλασσα, πόσον εἶνε ὡραία.* —

Ὅταν ἀργότερα ἀνέγνωσα τὰς *Στροφάς*, τὴν τελευταίαν ποιητικὴν *Συλλογὴν* του, ἥτις τὸν ἔκαμιν ἱππότην τῆς Λεγεῶνος, καὶ ἥτις ἔγινεν

ἀφορμὴ νὰ γραφοῦν καὶ νὰ γράφονται ἀκόμη ἄρθρα ἐπὶ ἄρθρων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς νὰ ἀνακηρύσσεται μία τῶν κορυφῶν τῆς συγχρόνου Γαλλικῆς ποιήσεως, ἀνεμνήσθην τῆς παιδαγωγοῦ του. Εἰς τὰς *Στροφάς* ὑπάρχουν ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ μέγα στοιχεῖον τῶν ὁποίων τὸ κάλλος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ πάχη τοῦ μυστηρίου, εἶνε ἐφάμιλλα μὲ τὴν ἀπόκοσμον μουσικὴν τῶν ὑγρῶν κελυθῶν...

Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι τοὺς στίχους του πρὸς τὸν Ὑμηττόν, ἕνα αὐτοσχέδιον τριστίχον τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπήγγειλε μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἐβλέπαμεν τὸν Ὑμηττόν καταπόρφυρον εἰς τὸ ἡμίφως ἐνὸς ἡλιοβασιλέματος, καὶ δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ στίχους τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου τοὺς ὁποίους ἐπανελάμβανε, καὶ ἀποσπάσματα δημοτικῶν τραγουδιῶν, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει τοῦ μεγάλου ἑλληνικοῦ πνεύματος τὰ τελευταῖα σελαγίσματα.

Ἡ Εὐγενοῦλα ἡ ὁμορφὴ καὶ ἡ μικροπαντρεμένη Στὸν κόσμον ἐκαυχῆθηκε πῶς χάρο δὲ φοβᾶται.

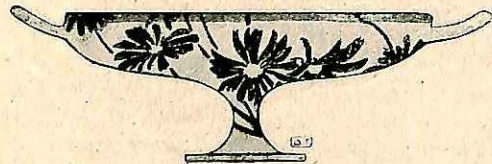
ἀπήγγελλεν ὁ ποιητὴς..

Καὶ ἐνθυμοῦμαι τί ὥραϊα ἐξύμνει τὴν Ἑλλάδα πρὸς ξένους ἀνταποκριτὰς ἐφημεριδῶν οἵτινες τὸν ἐπεσκέπτοντο, μὲ πόσῃν λεπτότητι ἐξοικονομῶν τὰ πράγματα τὰ καταβοῶντα ἐναντίον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του, μὲ ποίαν τέχνην ἔστρεφε τὴν προσοχὴν τῶν ἀπὸ τὴν πεζότητά τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, τὴν ἀπογοητευτικὴν καὶ τὴν ἀπελπίζουσαν, πρὸς τὴν ζῶσαν ποιήσιν ἄλλων καιρῶν καὶ ἄλλων χρόνων.

Καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν ἀναχώρησίν του ἥτις δι' ἐμὲ ὁμοίαζε μὲ ἐγκατάλειψιν.

Μία θλίψις μοῦ ἔσφιγγε τὴν ψυχὴν μέχρι πόνου. Ἐνόμιζα ὅτι συνέτεινα καὶ ἐγὼ διὰ τὴν φύγην μὲ μίαν μὴ ἐκφρασθεῖσαν ποτὲ ἀποκαρδίωσιν καὶ μὲ μίαν ἀδιόρατον πικρίαν..

Μ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Σ Τ Ρ Ο Φ Α Ι

BIBLION TRITON

V

*Κάτω ἀπ' τὸ φῶς τὸ φλογερὸ σᾶς βλέπω, κυπαρίσσια,
Σὲ μὲν ὀχτιά, νὰ ᾄδῃς σὰς ἡ ἀκρία τῶν κυμάτων,
Μέσ' στὸ γαλάζιον οὐρανὸ νὰ ξεχωρίζετε ἴσια,
Πίσω ἀπ' τὸ φράκτη φύλακες τῶν θλιβερῶν μηνιμάτων.*

*Εἶνε ἡ ψυχὴ μου, ἡ ἄβυσσος — ἀλλοίμονο! — ἀδερφή σας,
Τῇ νεκρικῇ καθὼς ἐσεῖς φυλάω καὶ ἐγὼ ἡσυχία,
Ὅμως σὰν τὴν ἀτάραχη, περὶ φανὴ κορφή σας
Ξεφεύγω ἀπὸ τὴ μοῖρα μου καὶ ἀπὸ τὴ δυστυχία.*

XIII

*Μοιάζω μὲ σᾶς τοὺς πεθαμένους,
Μὲ τὴν πηγὴ τὴ στερεμένη,
Μὲ τὸν ὀρίζοντα τὸ μαῦρο,
Μὲ τᾶνθος τὸ ξεφυλλισμένο,
Μοιάζω τὸ φύλλο τὸ ριγμένο,
Σάπιο, σὴ γλῶσση τὴ χλωμασμένη.*

*Μοιάζω τὸ δέντρο, ποῦ τοῦ δάσους
Τῇ γύμνια, διάπλοτο προσμένει
Τοῦ νεκροκρέβατου τὴ μοῖρα,
Μὲ τὴν ὁμίχλη τοῦ χειμῶνα,
Μ' ὅλη τὴ φύση ποῦ πεθαίνει,
Τῇ μαυροφόρᾳ καὶ θλιμμένη.*

*Ὅμως περισσότερο δὲ μοιάζω
Τοῦ Ὁκεανοῦ, ποῦ πάντα ἀνθίζει
Χωρὶς νὰ μέλλῃ τὸν ὁ χρόνος
Κι' ἂν φεύγῃ ἀγύριστα καὶ ἂν πάῃ,
Τοῦ Ὁκεανοῦ, καθὼς ξεσπάει
Στὸν ἄμμο καὶ βογγᾷ καὶ ἀφρίζει.*

XIX

*Στὸν κάμπο τὸν ἀπέραντο, συλλογισμένο στέκει
Τὸ ἔρμιο δέντρο στὸ βοριά, καὶ σὴ χαϊδεύεται αὐρὰ,
Καὶ μὲ τὰ πλήθια φύλλα του, ποῦ σείονται μαύρα μαύρα,
Τὸν ἥσκιον τὸν πλατύτατο μέρα τὴ μέρα πλέκει.*

Κοράκια, ἀγριοπερίστερα, πετοῦνε καὶ κλαρώνουν
Στὰ μεστωμένα του κλαδιά, μὰ στὸν κορμὸ του γύρα
Δένει ἢ λειχήνα, ἐπίβουλη καὶ φόνισσά του μοῖρα,
Τοὺς περιπλόκαμους κισσοὺς ποῦ ἀδύνατοι τὸ ζώνουν.

Πολλὲς φορὲς τὸ γύμνωσαν ἀπ' τὴν κορφή καὶ κάτου,
Κί ὁ ξυλοκόπος κί ὁ νοτιάς καὶ τ' ἄγριο ἀστροπελέκι,
Μὰ ἐκεῖνο δείχνει ἀτάραχο τὴ θλίψη του, καὶ στέκει
Περήφανο στὴ σιγαλιά τοῦ ἀπέραντου θανάτου.

BIBΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

XII

Ὅταν μέσα στὸν ἄνεμο καὶ μέσ' στὴ νύχτα θὲ νάρθῃ
Στὸν ἔρμο βράχο νὰ καθήσω,
Ποῦ καὶ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς ἐκεῖ θὰ λησμονήσω
Καὶ σένα μόνο θὰ γροικῶ,

Δὲ θὰ σοῦ φτιάσῃ, ὦκεανέ, μὲ λίγον ἀλαφρὸν ἀφρὸ
Τὸ πρόσωπό μου νὰ δροσίσης·
Μ' ἓνα μεγάλο χτύπημα τοῦ κύματός σου ξαφνικὸ
Θὰ πάρῃς με στὴν πίκρα σου καὶ θὰ μ' ἀποκοιμήσης.

BIBΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

II

Κάτω ἀπ' τὸν κοῦρον οὐρανό, ὁ ἀπόμερα θλιμμένα,
Συλλογισμένος κ' ἔρημος θὰ πάω νὰ περπατήσω,
Καὶ μὲ καρδιά πονετική στὰ χέρια θὰ κρατήσω
Τὰ φύλλα ποῦ οἱ λεῦκες ρίχνουνε τὰ χεινοπωριασμένα.

Τὸ νυχτομπάτι θὰ γροικῶ καὶ τὴν κραυγὴν ἐκείνη,
Π' ἀφίνουν τὰ πουλιά ὡς πετοῦν ἀπ' τοὺς ἀγρούς τὸ βράδυ,
Στὰ πικραμένα ἀκρόνερα, στὸ θλιβερὸ λυβάδι,
Συλλογισμένος τὴ ζωὴ καὶ τὴ στερνὴ-μας κλίνη.

Κί ὅταν ὁ ἥσκιος ἀπλωθῇ μᾶς μαύρης ἡσυχίας,
Στὰ τρομαγμένα σύγνεφα, στὴν καταχνιὰν ὀπίσω,
Τότε κί ἐγὼ κατάκοπος σὲ μιά ἄκρη θὰ καθήσω
Καὶ θὰ γευθῶ τὰ γλύκαντο ψωμὶ τῆς δυστυχίας.

Μετάφρασις Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

JEAN MORÉAS

ΝΕΩΤΑΤΗ ΦΑΣΙΣ

ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ*

Καὶ ὅμως αὐτὸ τοῦτο τὸ μνημονευθὲν ἀ-
ξίωμα τῆς γλωσσικῆς, ὅπερ ἐπικαλοῦνται μὲν
παραβαίνουνσι δ' ἀκαταπαύστως (πρβλ. Γλωσ-
σολογ. Μελετῶν σελ. 502-3) ἐπικαλούμενος
καὶ ἐγὼ λέγω πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἀδιαφορῶ, ἂν
ἢ λέξεις "Ἑλλην", "Ἑλληνικός" καὶ "Ἑλλὰς" ἦν ἐν
χρήσει κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα δηλοῦσα τὸ ἔ-
θνος καὶ τὴν πατρίδα ἡμῶν ἢ μὴ. Χαριζόμε-
νος μάλιστα αὐτοῖς ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἐσφίξετο
ἐπὶ ταύτης τῆς ἐννοίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τοῦ εἰ-
δωολάτρου μὲν κατ' ἀρχάς, ἐπὶ τῆς τοῦ γί-
γαντος δ' ἔπειτα· ὅτι διὰ τοῦτο κατὰ τὴν δ'
μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἔ-
γραψε λόγον κατὰ "Ἑλλήνων", ὅπερ δὲν θὰ ἡ-
δύνατο βεβαίως νὰ πράξῃ, ἂν τὸ ὄνομα κα-
θόλου τότε ἐν τοῖς Ἑλληνιστὶ λαοῦσι μὴ εἶχε
μεταβάλλει τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ Ἑθνολογικὴν
σημασίαν καὶ μὴ εἶχε προσλάβει ἄλλην, θρη-
σκευτικὴν, ὅτι διὰ τοῦτο καὶ σήμερον ἔτι λέ-
γεται τὸ "Ἑλληνικὸν κοινάριον", αὐτὸς εἶναι "Ἑλλη-
νας", ὅαν "Ἑλληνας" ἔχει τσαμπᾶ κτλ. κτλ.

Ἀλλὰ ταῦτα δύναται νὰ διαφέρῃσι μόνον
τῷ ἐξετάζοντι τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης καὶ
τοῦ ἔθνους ἡμῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τῷ συγγρά-
φοντι ἐν τῇ νέᾳ ἡμῶν γλώσσῃ τὰ διανοή-
ματα αὐτοῦ. Οὗτος, ἂν μόνον σωφρονῇ, δεφεί-
λει νὰ παραλαμβάνῃ τὰς λέξεις μεθ' ἧς σημα-
σίας λέγονται ὑπὸ τοῦ "ἔθνους" καὶ δύναται
μὲν νὰ ἐμβάλλῃ εἰς αὐτὰς πλεῖον βάθος ἐν-
νοίας ἢ μεταχειρίζεται εὐρύτερόν πως, εἰ καὶ
πάντοτε μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἀλλ' οὐδέποτε
ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ διαστρέφῃ τὰς σημασίας
τῶν λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἀπονέμῃ αὐταῖς
ἄλλην, ἐναντίαν σημασίαν, ἢ ἐξευτελίῃ τὰς
σεμνόν τι δηλούσας. Ἄν τοῦτο τολμᾷ, πράτ-
τει ἔργον τυράννου, καὶ ἡμεῖς οἵτινες δὲν ἐπι-
τρέπομεν τοῖς καθαρεύουσι συγγραφεῦσι νὰ
παραλαμβάνωσι δοκίμους λέξεις καὶ φράσεις
ἐπὶ ἐννοίας διαφόρου τῆς παρ' ἡμῖν ἤδη συνή-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος.

θους, δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν αὐτοῖς νὰ διαφθεί-
ρῃσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ὅπως ἀπὸ πολλοῦ
ἐπιχειροῦσιν.

Διότι δὲν θὰ θελήσωσι βεβαίως ν' ἀρνη-
θῶσιν ὅτι, ἀπὸ διακοσίων περίπου ἐτῶν λέγε-
ται ἐν Ἑλλάδι τὸ ὄνομα "Ἑλλην", "Ἑλληνικός",
"Ἑλλὰς" ἐπὶ ἐθνολογικῆς σημασίας· ὅτι ἐπὶ ταύ-
της μάλιστα γνωρίζεται σήμερον παρ' ἡμῖν,
τῆς ἄλλης τοῦ εἰδωολάτρου πρὸ πολλοῦ ἑξα-
φρανισθείσης καὶ τῆς τοῦ γίγαντος σφόδρα πε-
ριορισθείσης καὶ ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ
μᾶλλον περιοριζομένης· ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα
τοῦτο ἀνελάβομεν τὸν μέγιστον καὶ δυσκολώ-
τατον τῶν ἀγώνων, οὓς ποτε ἔθνος ἀνέλαβεν
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρ-
χῆς μετὰ τούτου τοῦ ὀνόματος ἐπανήλθομεν
εἰς τὸν πολιτικὸν βίον· ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα καὶ
αἱ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμέναι ἀναμνήσεις, ὑπο-
χρεώσεις καὶ εὐκλείαι καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς καὶ τοὺς
ἄλλογενεῖς ἠλέκτρισαν καὶ ἐνεθουσίασαν· ὅτι
καὶ σήμερον ἔτι ἐν αὐτῷ μαχόμεθα τὸν περὶ
ὑπάρξεως ἀγῶνα πρὸς τοὺς πέριξ λαοὺς καὶ
δι' αὐτοῦ καὶ τὸ εὐκλεές ἡμῶν παρελθὼν ση-
μαίνουμεν καὶ εἰς τὸ μέλλον παρασκευαζόμεθα,
ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπαρτίζει τὸ
σύμβολον τῆς ἐνότητος, τῆς δόξης καὶ τῶν
ἐλπίδων ἡμῶν. Καὶ λοιπὸν τὰ τιμιώτατα ταῦτα
θὰ θελήσωμεν τοῦ λοιποῦ νὰ συνάπτωμεν μετ'
ὀνόματος εὐτελοῦς καταστάντος ἐν τῇ γλώσσῃ
τοῦ ἔθνους, μετ' ὀνόματος ἀναμνησκόντος ἡ-
μᾶς δουλείαν, νίγας, καὶ ἐξευτελισμοῦς αἰώ-
νων; Οὐχὶ μὰ τὸ ἅγιον αἷμα τοσούτων μυριά-
δων ἑθνομαρτύρων τοιαύτην μωρίαν καὶ ἀ-
σέβειαν οὐδέποτε θὰ διαπράξωμεν! Ἄλλοι λαοὶ
ἄδοξοι καὶ ἀκατονόμαστοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἄς
λαμβάνωσι τὸ ἐθνικὸν ὄνομα αὐτῶν ἀπὸ τῶν
κατακτητῶν, ἡμεῖς οὔτε χρῆζομεν οὔτε θέλο-
μεν τοῦτο.

Ὑποθετίσθω ὅτι ἐνδόξου καὶ πλου-
σίου ἀνδρὸς τὰ τέκνα διὰ λόγον τινὰ δυστυ-

χήσαντα ἠναγκάσθησαν νὰ γένωνται δουλοπάροικοι παρὰ δεσπόταις πονηροῖς, οἵτινες ἄλλα τε πολλὰ κακὰ ἐποίησαν καὶ δι' ἄλλου ὀνόματος ἐκάλεσαν αὐτά· ὅτι δ' ἔπειτα οἱ μὲν δεσπότης παρήμασαν ὅπως πάντες οἱ πονηροί, τὰ δὲ τῶν δουλοπαροίκων τέκνα ἀνένησαν καὶ ἀναδειχθέντα κρείσσονα μὲν τῶν γονέων, ἀντάξια δὲ τοῦ εὐκλεοῦς πάππου αὐτῶν ἀνέλαβον μὲν τὴν παλπφάν οὐσίαν καὶ ὀνομασίαν, ἐφιλοτιμήθησαν δὲ νὰ φανῶσιν ἄξια ἐκείνου. Ἐρωτῶ, δικαιοῦνται εἰς τοῦτο ἢ οὐχί; Ἡμεῖς ἔχοντες Λάμπρον Κατωάνην, Κανάριον, Μισούλην, Κολοκοτρώνην, Μάρκον Βότσαρη, Καραϊσκάκη, Κόρακαν, Κριάριον καὶ τοσοῦτους ἄλλους ἡρώας δυνάμειθα θαρρύντως νὰ λέγωμεν τὸ τοῦ θείου Ὀμήρου

Ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι

ἡμεῖς καὶ Ἑλλάδα πρότερον καὶ Κρήτην ἐπ' ἐσχάτων διὰ ποταμῶν αἱμάτων ἡλευθερώσαμεν, διὰ τοῦτο δικαιούμεθα νὰ φέρωμεν τὴν εὐγενῆ ἐπωνυμίαν ταύτην, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο συνωμολόγησε καὶ παρεχώρησεν ἡμῖν προθύμως σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ὅστις διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου καλεῖ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐξῆς. Λοιπὸν διατί οἱ παράδοξοι ἄνθρωποι ἀγωνίζονται ν' ἀφαιρέσωσιν ἡμᾶς τοῦτο; Ἡ μήπως σκοπὸν ἔχουσιν ἀφαιροῦντες ἡμᾶς τὴν ἐνδοξὸν ὀνομασίαν ταύτην νὰ ζητήσωσι κατὰ μικρὸν νὰ πείσωσιν ἡμᾶς καὶ ὅτι οὐδὲ τῆς ἀρχαίας εὐκλείας ἡμεῖς ἐπ' ἀληθείας μετέχομεν, ὅτι πρὸς τοὺς ἡμιθέους ἐκείνους τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τε πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἰδρυτάς δὲν πρέπει ν' ἀποβλέπωμεν οὐδὲ νὰ ζητῶμεν νὰ μιμώμεθα καὶ ἀκολουθῶμεν αὐτοῖς, ὅτι καὶ ἂ ἄλλοτε διετείνετο ὁ διαβόητος Fallmerayer, δὲν εἶμεθα Ἕλληνες;

Πολλάκις ἀληθῶς ἤκουσά τινος φίλου διςχυριζομένου ὅτι κατ' ἀλήθειαν τοῦτο θέλουσιν, ὅτι πᾶσα αὐτῶν ἡ δρᾶσις εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπει ἢ εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὴν διαβολὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι ταῦτα ἀκούων ἀναμνησκόμεαι τοῦ ῥητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου «*Εφρέσιος ἀξύνετος μὲν οὐκ εἰσὶ, δρῶσι δὲ οἷα οἱ ἀξύνετοι*», διὸ λέγω ὅτι διάβολοι μὲν καὶ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος οὗτοι ἴσως οὐκ εἰσὶ, δρῶσι δ' ὅμως οἷα οἱ διάβολοι καὶ ἐχθροὶ αὐτῆς.

Διότι ἐρωτῶ πάντα τὴν ἀλήθειαν σεβόμενον, διαβάλλεται τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐν τοῖς ξένοις καὶ ἐξευτελίζεται, ὅταν λέγονται πρὸς αὐτοὺς

ψεύδη τοιαῦτα, οἷον «*Ἀπὸ τινων ἐτῶν ἡ Ἑλλάς ἠθέλησε ν' ἄρῃ τὸ περικάλυμμα τοῦ καθαρευόντος λόγου, ἵνα ἐπανεύρῃ τὴν ψυχρὴν αὐτῆς*». (Ἡμεῖς φαίνεται, δὲν ζῶμεν ἐν Ἑλλάδι καὶ οὐδὲν τούτων εἶδομεν). «*Ἡ καθαρεύουσα... οὐ μόνον δὲν εἶναι Ἑθνικὴ γλῶσσα, διότι τὸ ἔθνος δὲν λαλεῖ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ διαμνεῖ ἀπρόσιτος τῷ λαῷ. Ὁμοίως ὁ λαὸς οὐδαμῶς μετέσχε τῶν προσφάτων ταραχῶν αἵτινες εἶναι ἔργον σπουδαστῶν ἐπιμόνως προσηλωμένων τῇ προλήψει τῆς καθαρευούσης*» «*Οἱ ὁπαδοὶ τῆς καθαρευούσης εἶναι σφόδρα ἐξωργισμένοι ἐναντίον κινήσεως ὁσημέραι ἐπιδιδούσης*». «*Πᾶς ὁ χρόλος τῶν λογίων ἢ τῶν οὕτω λεγόμενων συνεκεντρώθη ἐναντίον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Πάλλη γενομένης μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰς γλῶσσαν λαλουμένην*». «*Οἱ σπουδασταὶ δὲν θέλουσι νὰ γράφωμεν ὅπως ὁμιλοῦμεν, ἅτε τυφλοὶ ὑπὸ τῶν προλήψεων*». «*Δὲν δύναται τις νὰ στήρξῃ μεγάλας ἐλπίδας ἐπὶ νεολαίας οὕτω τυφλωτούσης πρὸς τὸ μέλλον κτλ. κτλ.*». Ἡμεῖς ἄρα οἱ καθηγηταὶ ἡγεύραμεν τὰς ἐπαράτους ταραχὰς καὶ τὸ ζήτημα ἦν ἀπλούστατα γλωσσολογικόν! Καὶ οἱ ταῦτα δημοσίᾳ κηρύττοντες πρὸς ὅλον τὸν κόσμον δὲν ἐρυθριῶσιν!

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐγκαταλιπόντες τὴν μικρὰν καὶ πτωχὴν Ἑλλάδα ζῶσιν ἐν τῇ ξένη, ἐγένοντο πολῖται Γάλλοι καὶ Ἀγγλοὶ, μεταχειρίζονται κατ' οἶκον ἄλλην γλῶσσαν, οὐχὶ τὴν Ἑλληνικὴν, γεννῶσι καὶ ἀνατρέφουσι Γάλλους καὶ Ἀγγλους, οὐχὶ Ἕλληνας, μετέστησαν κατὰ τὴν φράσιν σεβαστοῦ μοι φίλου εἰς ξένην μάνδραν· ἐνθυμοῦνται δ' ἡμᾶς καὶ τὴν Ἑλλάδα μόνον ὅταν θέλωσι νὰ συστήσωσιν ἑαυτοὺς πρὸς τοὺς ξένους καὶ ὅταν ἐπιβάλλωνται νὰ διαβάλλωσι καὶ ὑβρίζωσιν ἡμᾶς. Ἀλλ' ἄρα γε δὲν συλλογίζονται ὅτι διατρέβοντες ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ἀπέβαλον μὲν τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα, ὅπερ ἐμφωλεύει ἐν τῇ ψυχῇ πάντων ἡμῶν, ἀγνοοῦσι δὲ τὴν παρ' ἡμῖν γλωσσικὴν ἐξέλιξιν (διὸ καὶ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα σφάλονται) καὶ δὲν δύνανται σήμερον νὰ διδάσκωσιν ἡμᾶς ὅτι αὐτοὶ ἀγνοοῦσιν; ὅτι δὲ διατεινόμενοι ἐπανειλημμένως καὶ ἐπὶ μακρὸν πρὸς τοὺς ἄλλογενεῖς καὶ ἀγνώτας τῶν ἡμετέρων πραγμάτων τοιαῦτα, ὅποια τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα, προφέρονται ἀναλήθη καὶ ἐπιβλαβῇ τῷ ἔθνει ἡμῶν ὑπὲρ οὗ λέγουσιν ὅτι μοχθοῦσιν; Ἡ τίς Ἕλληνα ἔχων αἰσθησιν τῆς γλώσσης αὐτοῦ ἔγραψεν ἢ εἰπέ ποτε ἐν σοβαρῷ λόγῳ καταλαβήκως; ἢ τίς ποτε εἶπεν

ἢ ἡδύνατο νὰ εἴπῃ ἀπέθαντα τοῦ Ὀμήρου τραγοῦδια, προχειροτάτου καὶ γνωριμωτάτου ὄντος τοῦ ἀθάνατου (πρὸς ἀθάνατο νερό) καὶ ἄλλα ὅν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς;

Τυφλούμενοι ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς φημοθηρίας ἐπιβάλλουσι τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰ τιμαλφέστατα τοῦ ἔθνους κειμήλια μεταφέροντες αὐτὰ οὐχὶ εἰς τὴν νέαν, τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν ὑπὸ πάντων τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ὁπωσδήποτε ἀνάγνωσιν μαθόντων γραφομένην, νοουμένην καὶ λαλουμένην, ἀλλ' εἰς ἄθλια σύμμικτα ἐκ διαφόρων γλωσσῶν, ἴδια κατασκευάσματα, καὶ ταῦτα ἐπὶ ἔτη ἀγωνίζονται διὰ τῆς μεθόδου τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ νὰ συνιστῶσιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλογενεῖς ὡς τὴν ἐθνικὴν, τὴν κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Μάτην λέγεται μεγαλοφώνως καὶ σχεδὸν ὁμοφώνως πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ ἔθνους, ὅτι ταῦτα αὐτῶν τὰ ἐπιχειρήματα καὶ ἐπινοήματα εἶναι γελοῖα, ἀκατάληπτα καὶ ἀλλότρια τῶν Ἑλλήνων, πλάσματα δ' αὐτῶν καὶ μόνων (πρὸς βλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Α' σελ. 524-5, ὅπου παρατίθενται αἱ διαφοροὶ περὶ τούτου μαρτυρίαι)· μάτην ἀποδείκνυνται σφαλόμενοι ἀνὰ πᾶν βῆμα ἅτε ἀφορήτους μεταχειριζόμενοι ξενισμούς (πρὸς βλ. Γλωσσολογ. Μελετῶν σελ. 277. 280)· μάτην ἐξελέγχονται διὰ τῶν παντάπασιν ἀνεπισημόνων αὐτῶν θεωριῶν καὶ διδασκαλιῶν παράγοντες μεγάλην σύγχυσιν εἰς ἁώρους τινὰς κεφαλὰς καὶ γενόμενοι οὕτω παραίτιοι, ἵνα μὴ τελῇται παρ' ἡμῖν ἐν τῇ φιλολογίᾳ πρὸδος ὁποῖα τοῦλάχιστον παρετηρεῖτο πρὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν (ὅτι ἀληθὲς οὐδὲν ἐπιστημονικῶς ὑγιὲς ἐδίδαξαν, ἀπέδειξα μὲν ἐγὼ διὰ μακρῶν ἐπανειλημμένως, πρὸς βλ. μάλιστα Γλωσσολογ. Μελετῶν σελ. 363 κέξ., προσποιοῦνται δ' οὗτοι ἄγνοια τῶν ἐλέγχων, διὸ καὶ ἐπαναλαμβάνουσι κατὰ κόρον τὰς ψευδεῖς αὐτῶν δοξασίας. Οὕτω λ. χ. ἐν τῇ εἰσαγωγῇ Γραμματικῆς τινος Γαλλιστὶ συντεταγμένης ἀναγράφονται μὲν πάντα ὅσα ἔωλα καὶ ἀσύστατα ἡδυνήθησαν νὰ συλλέξωσι συνηγοροῦντα ἔστω καὶ κατ' ἐπίφασιν μόνον ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ λέξιν εἶπον περὶ τοῦ μακροῦ καὶ πειστικῆς ἐλέγχου τῶν δοξασιῶν τούτων. Τοῦτο λέγεται ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐπιστημονικῇ συζητήσεσι!). Μάτην βλέπουσι τὰ περιοδικὰ καὶ τὰς ἐφημερίδας ὅσαι τὰς δοξασίας αὐτῶν ὑπεστήριξαν τὰς μὲν ἐξαφανιζόμενας, τὰς δὲ κινδυνεύουσας νὰ ἐξαφανισθῶσιν, τ. ἔ. μάτην βλέπουσι τὰ δημοψηφίσματα ταῦτα κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐπανειλημμένως καὶ ἀπὸ ἐτῶν

ἐκφερόμενα. Μάτην βλέπουσιν ὅτι τὴν ἱστορίαν ἦν διὰ τοῦ ἐξηυτελισμένου ὀνόματος τῆς Ῥωμοσύνης ἐκόσμησαν καθὼς καὶ τὰλλα αὐτῶν πονήματα οὐδεὶς ἀναγινώσκει ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ! Μάτην ἀναγινώσκουσιν ὅτι τὸ ὄνομα αὐτῶν κατέστη δηλωτικὸν μεγίστης ὕβρεως· διότι τοῦτο ἐπερρίφθη πρὸς ἐμὲ ἐν στιγμῇ ἐξάφνης ὑπὸ φοιτητοῦ τινος νεανίου καὶ ἀπείρου τῶν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος συζητήσεων. Ὅτε δηλ. ἐγὼ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν ταραχῶν ἀγωνιζόμενος νὰ πείσω αὐτοὺς νὰ ἡσυχάσωσιν, ἔλεγον αὐτοῖς ἄλλα τε καὶ ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν ἔχυσαν ποταμούςς αἱμάτων χάριν τῆς ἐλευθερίας καὶ παρησίας καὶ ὅτι δὲν πρέπει αὐτοὶ οἱ τῆς ἀληθείας καὶ ἐλευθερίας θεράποντες νὰ ζητῶσι νὰ κωλύσῃ τινα νὰ λέγῃ καὶ γράφῃ ὅ,τι θέλει, ἔστω καὶ ἀνοητότατον, διότι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν φοβεῖται τὰ σφάλματα κτλ. κτλ. τότε τοὺς λόγους μου τούτους ἐκλαβὼν τις ὡς συνηγορίαν τῆς χυδαιολογίας, προπετέστερον διακόψας εἶπε πρὸς ἐμὲ «*Εἶσθε, Κύριε, Ψυχαριστῆς!*», καὶ ἐξήνεγκε τοῦτο κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥσει ἔλεγεν «*εἶσθε Κύριε, ἀρνησίπατρις, προδότης ἢ τι τοιοῦτον*». Μάτην βλέπουσιν ὅτι διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν ἐν τῷ ἀντεθνικῷ ἔργῳ ἐγένοντο αἰτία νὰ κυρθῇ ἀδελφικὸν αἷμα καὶ νὰ χλευασθῇ ἡ Ἑλλάς! Οὐδ' αὐτὸς ὁ σοφώτατος διδάσκαλος χρόνος ἡδυνήθη νὰ μεταδιδάξῃ αὐτοὺς ὅτι ἄτοπα καὶ γελοῖα θηρεύουσιν, εἰ καὶ μακρὸς διαρρέυσας ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν οὐδαμῶς προήγαγε τὰς προσηλυτιστικὰς αὐτῶν ἐνεργείας. Πάντα μάτην!

Πάντοτε ἐπιμένουσι νὰ διατεινῶνται, εἰ καὶ βεβαίως δὲν εἶναι τοσοῦτον ἀφελεῖς ὥστε καὶ νὰ πιστεύωσιν, ὅτι ἡ ἐθνομισθὴς καὶ ἀνεπιστήμων αἵρεσις αὐτῶν λαμβάνει ὁσημέραι ἐπίδοσιν (ἴσως ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, διὸ ἡμεῖς ἐνταῦθα δὲν βλέπομεν αὐτήν) καὶ ὅτι ταχέως θέλουσιν ἐξαπλωθῇ ἐπὶ πᾶν τὸ ἔθνος τὰ πολυειδῶς ἐλεεινὰ καὶ ἀνάμικτα αὐτῶν κατασκευάσματα.

Λέγω κατασκευάσματα καὶ οὐχὶ κατασκευάσμα, διότι—σημειωτέον καὶ τοῦτο καλῶς—ὅπως ἦν φυσικὸν νὰ συμβαίῃ ἀνθρώποις ἀνιστορήτοις καὶ ἐπιστημονικῶς ἀνεργαῖστοις, τούτων ἄλλος ἄλλος λέγει καὶ γράφει καὶ οὐχὶ δύο τινὲς αὐτῶν συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις, εἰς δὲ τις οὐδὲ ἑαυτῷ ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ καθ' ἑξαμηνίαν ἄλλα κατασκευάζει καὶ προβάλλει ἡμῖν ὡς πρότυπον γραπτοῦ λόγου! Τὸ πάντων δ' ἀσπεύτατον εἶναι ὅτι καὶ ἕκαστος διατείνεται ὅτι μόνος αὐτὸς γράφει τὴν ἀληθῆ ἐθνικὴν

γλώσσαν, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οὐδεὶς τούτων.

Τάποτελέσματα δὲ τῶν μετὰ μεγάλου θορύβου καὶ βοῆς ἐκφερομένων γελοίων διδασκαλιῶν εἶδομεν ἐπ' ἐσχάτων πάντες· εἶδομεν ὅτι ἐχύθη ἀδελφικὸν αἷμα, ὅτι περιήλθεν ἡ παρὶς ἡμῶν εἰς στάσιν, δι' ἣν πλείστα κακὰ ἡκούσεν (καὶ οὐχ ἥκιστα ὑπ' αὐτῶν τῶν πρωταίων γενομένων!), ὅτι ἐξηγέρθη ἡ ἀντίδρασις ἐν τοῖς ὁπαδοῖς τῆς καθαρευούσης. Διότι καὶ ἐν τούτῳ πάλιν κατεφάνη ἡ ἀλογία αὐτῶν· πανταχοῦ δηλ. καὶ πάντοτε οἱ προσηλύτους θηρεύοντες ἀγωνίζονται πάσῃ δυνάμει νὰ κατακοιμίζωσι καὶ μὴ ἐξεγείρωσι τὰς ὑπονοίας, τὸν φανατισμὸν καὶ δὴ τὴν ἀντίδρασιν τῆς προσηλυτιζομένης μερίδος, φιλοῦσι τὴν σιγὴν, τὴν ἡσύχιον καὶ κρυφίαν δράσιν. Οὕτως ἐποίησαν οἱ παλαιότεροι Βαλαωρίτης. Ζαλοκώστας, Παράσχοι καὶ ἄλλοι πρὸ μικροῦ ἀκμάσαντες ποιηταί, ὥστε κατέστησαν τὴν σύγχρονον λαλουμένην ἡμῶν γλώσσαν εὐχρηστον οὐ μόνον ἐν τῇ ποιήσει ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ δηγηματι. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι ἂν ἄνδρες ὅμοιοι ἐκείνοις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰργάζοντο, θὰ κατώρθουν κατὰ μικρὸν νὰ δώσωσιν εἰς τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον ἀπλούστερον καὶ γνωριμώτερον τοῖς πᾶσι τύπον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἀνεκόπη, ἀφοῦ παρὰ πάντα τῆς πείρας τὰ διδάγματα οἱ φημοῦνται οὗτοι μετὰ τοσαύτης βοῆς, ἀτασθα-

λίας καὶ ὕβρεως ἐπεβάλλοντο νὰ κατασκευάσωσιν ἡμῖν πρότυπα γραπτῷ λόγῳ. Διότι τάχιστα κατενόησε τὸ ἔθνος ὅτι οὗτοι ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ καταστῶσι δίκην Ἡροστράτου πασίγνωστοι καὶ ὀνομαστοὶ («θέλω δόξα καὶ γροθὴς» εἶναι τὸ σύμβολον αὐτῶν) ὑπέσκαπτον τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἐνότητα καὶ ὑπαρξιν, πρῶτον μὲν διαφθείροντες τὸν ἕτερον τῶν στυλῶν ἡμῶν, τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, τὴν ἐνοῦσαν πάντας ἡμᾶς, ἀντ' αὐτῆς δ' εἰσάγοντες καὶ συνιστῶντες ἀκατάληπτα ἢ ἀκαλαίσθητα συμφύσματα ἐκ Τουρκικῶν, Ἰταλικῶν κλπ. λέξεων· ἔπειτα δὲ καὶ τὸν ἕτερον, αὐτὴν τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων ἡμῶν, δι' ἧς καὶ ἐσώθημεν, καὶ ἀνέστημεν ἐκ τῆς δουλείας, τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐκχυδαίζοντες καὶ διαφθείροντες.

Οὕτως ὁ φανατισμὸς τῶν μανιωδῶς καὶ οὐδενὶ σὺν νῶ ἐπιτιθεμένων ἀφύπνισεν εὐλόγως ἐν τοῖς ἀμυνομένοις ἄλλον φανατισμὸν, ὥστε οὐδ' αὐτὰ τὰ πρότερον ἀποδεκτὰ ἐν τῷ λόγῳ κρινόμενα φαίνονται σήμερον ἀνεκτὰ, καὶ ἡ Ἑλλάς δι' αὐτοὺς εἰς στάσιν καὶ δυσφημίαν κατήντησεν. Θὰ συνίδωσιν ἄρα τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν μετὰ τὴν πανελλήνιον ἀποδοκιμασίαν τῆς αἰρέσεως καὶ μετὰ τὸ χυθὲν αἷμα καὶ θὰ θελήσωσι μετανοήσαντες ν' ἀφήσωσιν ἡμᾶς τέλος ἡσύχους; τὸ εὐχόμεθα ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, ἀλλὰ καλῶς ἐπιστάμενοι τοὺς τρόπους αὐτῶν δὲν τολμῶμεν νὰ τὸ ἐλπίσωμεν.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΝΥΚΤΑ ΚΑΙ ΧΙΟΝΙΑ

Ἡ το νύκτα. Εἰς τὸ χωρίον Ὁμέρ-ἀγὰ τῆς Θεσσαλίας ὅλοι οἱ χωρικοὶ ἦσαν βυθισμένοι εἰς ὕπνον βαθύν. Τὸν κάμπον ἐσκέπαζε δυνατὴ χιονιά. Ὅλα γύρω ἦσαν σκοτεινά, δὲν ἔβλεπες οὔτε τὸ δάκτυλόν σου, μόνον τὰ παράθυρα μιᾶς καλύβης φωτισμένα. Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς καλύβης αὐτῆς Θάνος καὶ ἡ σύζυγός του Λενιώ, νέα κοκκινομάγουλη γυναικοῦλα, προσεπάθουν ν' ἀποκοιμίσουν τὰ παιδιὰ των. Τὸ μικρότερόν των παιδί, ὁ Μῆτσος, τριῶν χρόνων ἀγοράκι, τρεῖς ἡμέρας τώρα ἦτον ἄρρωστον εἰς τὸ στρῶμα, σκεπασμένον μὲ διπλὴν βελέντζα, κατακόκκινον, σὰν τὴ φωτιά. Τὰ ξανθὰ του μαλλάκια εἶχαν κολληθῇ εἰς τὸ βρεγμένον ἀπὸ τὸν ἰδρώτα μέτωπόν του καὶ τοῦ ἐσκέπαζαν τὰ μάτια. Ὁ Μῆτσος ἐσφάδαζεν ἐπάνω εἰς τὸ στρῶμα καὶ ὀλοὲν ἤθελε νὰ πετάξῃ ἀπὸ ἄνω του τὴν βελέντζα, ποῦ ἡ μάνα του τὸν εἶχε σκεπασμένον.

— Μαμά μου, μανοῦλα μου! — ἐφώναζε μὲ παραμιλητὸ τὸ παιδίον: — φωτιά! φωτιά! .. Κύτταξε τατά, καίει! .. Μαμάκα, διώξε τὸν πετεινὸ: θέλει νὰ μὲ τσιμπήσῃ!

— Ἀχ, Θεέ μου! — ἐμουρμούρισεν ἡ Λενιώ, σκεπάζοντας τὸ παιδίον. — Τὸ ψάρι μοῦψησες στὰ χεῖλη, Μῆτσο μου! Τρεῖς νύχτες τώρα δὲ μ' ἄφησες νὰ κλείσω μάτι... Πέσε. πλάγιασε ἡσυχά πιά ἀνόητο παιδί. Γιατί πετᾷς τὰ σκεπάσματά σου;

Τὸ μεγαλύτερον ἀγόρι, ὁ Τάσος καὶ ἡ κόρη ἡ Μαριγώ ἦσαν κι' αὐτὰ ξυπνητά. Ὁ Μῆτσος τὰ ἐτρόμαξε μὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰ γογγυτά του. Ἐπρόβαλαν τὸ κεφάλι των κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμα καὶ ἐμουρμούριζαν.

— Μάνα ἐμεῖς τρομάζομε! — ἔλεγεν ὁ Τάσος μὲ φοβισμένην φωνήν.

— Μάνα, ἐμεῖς φοβόμαστε! ἔλεγε μὲ δάκρυα ἡ Μαριγώ.

Ὁ ἄνεμος ἐγόγγυζε λυπητερὰ κ' ἐβόυζε μέσα εἰς τὴν καπνοδόχον· τὸ παγωμένο χιόνι τὸ ἔπερνε ὁ ἄνεμος, τὸ στριφογύριζε καὶ τὸ κτυποῦσε εἰς τὸ παράθυρον καὶ τὰ παιδιὰ ἐνόμιζαν ὅτι κάποιος κτυπᾷ τὸ παράθυρον καὶ σφυρίζει εἰς τὸν δρόμον πλησίον τῆς καλύβης.

— Μαριγώ! αἰ, Μαριγώ!... εἶπε σιγὰ σιγὰ ὁ Τάσος.

— Τί θέλεις; — ἠρώτησε δειλὰ δειλὰ ἡ Μαριγώ.

— Καῦμένη, ἂν τύχη καὶ ἡμπῇ κανεὶς ἀπὸ τὴν καπνοδόχον καὶ πηδήσῃ ἐδῶ μέσα!...

— Ἀ, μαμάκα, φοβοῦμαι! ἔβαλε μιὰ φωνὴ ἡ Μαριγώ.

— Κοιμηθῆτε πιά, κοιμηθῆτε, παληόπαιδα, γιατί θὰ μὲ κάμετε νὰ πιάσω τὸ σκουπόξυλο! — τοὺς ἐφώναζε ἀπειλητικῶς ὁ πατήρ.

— Τί δαίμονα ἐπάθετε καὶ δὲν ἔχετε ὕπνο! — εἶπε ἡ Λενιώ. — Σκεπασθῆτε καλὰ καὶ κοιμηθῆτε, παιδάκια μου... Δὲ φτάνει ποῦ δὲν ἔχω ἡσυχία μὲ τὸ Μῆτσο, παρὰ ἔχω καὶ σᾶς, συχαμένα!

Τέλος, τὰ παιδιὰ ἐπραυνήθησαν ὀλίγον καὶ μόνον ὁ Μῆτσος ἐστριφογύριζε ταραγμένος ἐπάνω εἰς τὸ στρῶμα.

— Δὲ μοῦ δίνεις τίποτε νὰ δειπνήσω καὶ νὰ τὸ πᾶρόν δίπλα, — εἶπε ὁ Θάνος σιγὰ-σιγὰ εἰς τὴν γυναῖκα του διὰ νὰ μὴν ἐξυπνήσῃ τὰ παιδιὰ.

Ἡ Λενιώ ἔφερε καὶ ἀπέθεσεν ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι μίαν γαβάθην μὲ φασόλια. Ὁ Θάνος ἐκάθητο σκυθρωπὸς καὶ συλλογισμένος.

— Γιατί δὲν τρώς; ἐρωτᾷ ἡ Λενιώ.

Ὁ Θάνος ἐρρόφησε μίαν δύο κουταλιὰς καὶ παρήτησε τὸ χουλιάρι.

— Μὰ τί ἔχεις κ' εἶσαι ἔτσι λυπημένος; — εἶπεν ἡ Λενιώ, παρατηροῦσα εἰς τὸ πρόσωπον τὸν ἄνδρα της. — Μὴν εἶσαι λυπημένος γιὰ τὸ Μῆτσο; ... Δὲν εἶνε τίποτε, ὁ Θεὸς εἶνε εὐσπλαγχνος, θὰ γείνη καλὰ, πρώτη φορὰ εἶνε;

— Ναί, εἶμαι λυπημένος καὶ γιὰ τὸ Μῆτσο ἀλλὰ περισσότερο στενοχωριέμαι γιὰ τὸ Βασίλη, — εἶπε στεναίνων ὁ Θάνος. — Τί νὰ γίνεταί ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα; Ζῇ; Καλὰ εἶνε; Πᾶνε τώρα τρεῖς μῆνες ποῦ ἐλάβαμε τὸ τελευταῖον γράμμα του.

— Τί λὲς τρεῖς! Ἀνὸ μῆνες δὲ θὰ πέρασαν ἀκόμη.

— Ἀκουσε ποῦ σοῦ λέω γώ — τρεῖς, τρεῖς

μῆνες ἔχουν περάσει... Ποῦ εἶνε τὸ γράμμα; Φέρο' το ἐδῶ, εἶνε γραμμένη ἀπάνω ἡ ἡμερομηνία.

Ἡ Λενιώ ἔβγαλε μέσα ἀπὸ τὸ σεντουκι ἓνα τσαλακωμένον, καταλαδωμένον φύλλον ταχυδρομικοῦ γάρτου καὶ τὸ ἔδωσε εἰς τὸν Θάνον. Τὸ φύλλον αὐτὸ πολλάκις τὸ εἶχαν διαβάσει ὁ Θάνος καὶ ἡ Λενιώ. Ἀλλὰ τοῦ Θάνου τοῦ ἤρθεκε νὰ ξαναδιαβάξῃ τὰ πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς αὐτὸν λόγια τῆς ἐπιστολῆς. Ἐξεφύτισε τὸ ἀλειμματοκέρι, ἔστρωσε μὲ τὴν παλάμην του τὸ φύλλον, ἐβλῶτευσεν μὲ τὸ χέρι τὴν πυκνὴν του γενειάδα καὶ ἤρτισεν νὰ ἀναγινώσκῃ ἀργὰ-ἀργὰ καὶ σταματῶν εἰς κάθε λέξιν:

Ἀγαπητέ μου ἀδερφέ Θάνο,

Χαιρετίσματα ἀπὸ μέ, τὸν ἀδερφό σου Βασίλη, καὶ σὴν ἀγαπητὴ μου ἀδερφή Λενιώ καὶ σὰ ἀγαπημένα ἀνεψάκια μου Τάσο, Μαριγούλα καὶ Μήτσο, τὰ ὅποια φιλῶ. Εὐχομαι εἰς τὸ Θεὸ νὰ σὰς ἔχῃ ὅλους καλὰ καὶ νὰ σὰς δῶνῃ κάθε εὐτυχία καὶ κάθε ἀγαθό. Ἐμαθα πὼς ἀνήμερα τοῦ Σταυροῦ ἔπιασε φωτιά, καὶ πὼς ἐκάηκε τὸ χωριό μας, καὶ πὼς ἐκάηκε καὶ ἡ καλύβα μας, καὶ πὼς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἐγλυτώσατε τὴ ζωὴ σας καὶ ἐξαναχτίσατε ἄλλη καλλιτέρα. Ἐγὼ σὰς ἔγραψα πιά, πὼς ἤμουν ἄρρωστος δυὸ μῆνες - Θεριστὴ καὶ Αὐγουστο καὶ οὐλα μου τὰ πράγματα ποῦ ἔμειναν στὸ στρατόνα — δυὸ μῆνες ποῦ ἔμεινα στὸ νοσοκομεῖο — ἐχάθησαν. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μοῦ στείλετε καμμιὰ δεκαριά δραχμὲς μὲ πρώτη εὐκαιρία, ξέρετε πὼς στρατιώτης ἀνθρώπος δὲ μπορεῖ νὰ βοῇ χορήματα πονθενά. Ἀκόμη δὲν ἔμπορῶ νὰ πάρω τ' ἀπάνω μου· μὲ πιάνουν ζαλάδες σὴν κεφαλὴ καὶ ἔχω δυνατοὺς κτύπους σὴν καρδιά. Μετὰ βίας στέκω ἀκόμη στὰ πόδια μου καὶ σκέπτομαι νὰ ζητήσω ἀναρωτική ἀδεια νὰ ῥθω νὰ σὰς δῶ. Καλὴ ἀντάμωσι λοιπὸν, ἀγαπημένε μου ἀδερφέ καὶ ἀγαπημένη μου ἀδερφή. Ἄν μοῦ δώσουν τὴν ἀδεια, πρῶτα ὁ Θεός, γλήγορα θὰ ἴδωθούμε»...

— Ἔτσι εἶνε: κοντεύουν τρεῖς μῆνες, — εἶπεν ὁ Θάνος, — βλέπεις; τῶγραφεν σὺς 15 Ὀκτωβρίου...

Ἡ Λενιώ ἤκουε, ἀκουμβῶσα τὸ μάγουλον ἐπάνω εἰς τὸ χέρι τῆς καὶ ἀνεστένανε.

— Κ' ἔπρεπε ν' ἄνε πιά ἐδῶ πρὸ πολλοῦ, — εἶπε συλλογισμένη — θὰ πῇ πὼς δὲν ἔγινε καλὰ ἀκόμη.

— Ἄν τύχη καὶ πέθανε; εἶπε ὁ Θάνος — καὶ ὡς νὰ ἐσκέπασε μαῦρον νέφος τὸ πρόσωπόν του — Ἄμ' πὼς νὰ ἐξηγήσῃ κανεὶς τὴ σιωπὴν του τόσον καιρό. Δὲ ξέρω κ' ἐγὼ τί νὰ 'πῶ γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ἡ θὰ κατέπεσε ὅλως διόλου, ἡ ἀδεια δὲν τοῦδωσε ὁ διοικητής... Αὐτὸ δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μου.

— Ὁ Θεὸς εἶνε μεγάλος κ' ἔννοια σου· εἶνε παιδί γερό.

— Ἦταν γερό, μὰ τώρα τί τοῦ συνέβηκε, ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει. Χωρατεύεις μὲ τὴν ἀρρώστια; ἔπειτα τὸ στρατιωτικὸ δὲν εἶνε εὐκολὴ δουλειά. Νὰ σοῦ 'πῶ, μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά μου γιὰ τὸ Βασίλη κ' ὅτι θέλεις πέ. Πᾶνε τώρα δυὸ χρόνια ποῦ δὲν τὸν εἶδα.

— Καὶ νὰ δῆς ποῦ δὲ θὰ τὸ γνωρίσῃ τὸ χωριό, εἶπε ἡ Λενιώ.

— Ἄμ' βέβαια, ποῦ νὰ τὸ γνωρίσῃ! δυὸ φορὲς ἐκαήκαμε καὶ δυὸ φορὲς ἐξαναχτίσαμε.

Ὁ Θάνος ἐκάθητο σκυθρωπός. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἦτο ζωγραφισμένη ἡ ὑποψία καὶ ἡ ταραχή. Εἰς τὸ παράθυρον ἐξηκολούθει νὰ βοῦξῃ ὁ βορρᾶς.

— Δὲν τρῶς; εἶπε ἡ Λενιώ.

— Ὅχι· ἐκόπηκε ἡ ὁρεξί μου... Ἄς κάμω τὴν προσευχή μου, νὰ πᾶ νὰ κοιμηθῶ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφώναξε πάλιν ὁ Μήτσος.

— Μαμά, φωτιά! ὄχ μαμάκα, φωτιά!

Ἡ Λενιώ ἐπῆγε πλησίον εἰς τὸ παιδίον καὶ ἤρτισεν νὰ τοῦ θωπεύῃ τὴν κεφαλὴν.

— Κοιμήσου, Μήτσο μου, κοιμήσου, πονλάκι μου! Αὐριο θὰ σηκωθῇς καλὰ, θὰ πᾶς νὰ παίξῃς... Κοιμήσου χρυσό μου!...

Ὁ ἄνεμος ἐσύριζεν, ἐγόγγυσεν εἰς τὴν καπνοδόχον κ' ἐκτύπησε εἰς τὸ παράθυρον.

— Μαμά, μαμά, τί εἶνε; ἐμουρμούρισε μέσα εἰς τὸν ὕπνον τῆς ἡ Μαριγώ.—Ποιὸς μᾶς χτυπᾷ;

— Κοιμήσου, κοιμήσου, — τῆς εἶπεν ἡ μάννα τῆς: — κανεὶς δὲν εἶνε, ὁ ἄνεμος φυσᾷ. Βλέπεις ὁ Τάσος τί ἤσυχά ποῦ κοιμάται; — κοιμήσου καὶ σύ.

Ἡ Λενιώ ἤρτισεν νὰ σηκῶνῃ τὸ φραγτὸν ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ὁ Θάνος ἠτοιμάζετο νὰ πλαγιάσῃ, ἔκαμινεν ἐμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα μεγάλους μεγάλους σταυροὺς καὶ ἔλεγε σιγὰ σιγὰ.

— Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησέ μας... ἅγιε Νικόλαε... Θεέ μου, συχώρεσε τὰς ἁμαρτίας μας!...

Ἡ Λενιώ, χασμωμένη, ἐτίναξε τὰ ψυχούλα ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ἐξαφνὰ τῆς ἐφάνη, πὼς κτυ-

ποῦν κάποιον. Ἠκροάσθη. Ἠκουσε ποῦ ἐκτυποῦσαν πάλιν. Τῆς ἐφάνη ὡς νὰ κτυπᾷ κάποιος σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον.

— Τί εἶνε, Θάνο; Χτυπᾷ κανεὶς; — Ἠρώτησε τρομαγμένη. Ὁ Θάνος, ὁ ὁποῖος ἐκείνην τὴν ὥραν ἔκαμινε μετάνοιες, ἐσηκώθηκε καὶ ἠκροάσθη.

— Δὲν εἶνε τίποτε· ὁ ἀέρας χτυπᾷ, εἶπε.

Ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἠκούσθη καθαρὰ κτύπος εἰς τὸ παράθυρον. Καὶ ὁ Θάνος καὶ ἡ Λενιώ ἀνετρίχισαν.

— Χριστὸς καὶ Παναγία, ποιὸς εἶνε; — εἶπε σιγὰ σιγὰ ἡ Λενιώ κ' ἔκαμε τὸν σταυρόν τῆς. — Ποιὸς ν' ἄνε τέτοια ὥρα;

Ἐξω ἀπὸ τὸ παράθυρον ἠκούσθη κάποια παραπονετικὴ φωνή, ἀλλὰ τὴν ἐπῆρε ἀμέσως ὁ ἄνεμος. Ἐπειτα ἐκτύπησε κάποιος τὴν ἐξώθυραν.

Ὁ Θάνος ἐκύτταξε ἀπὸ τὸ παράθυρόν, ἀλλὰ ἔξω ἦτο σκοτάδι — πίσσα. Ὁ κτύπος εἰς τὴν ἐξώθυραν ἐπανελήφθη.

— Ἀχ, Θεέ μου! Θὰ ξυπνήσουν πάλιν τὰ παιδιὰ! ἐφώναξε ἡ Λενιώ δυσηρεστημένη.

Ὁ Θάνος ἠθιέλησε ν' ἀνοίξῃ τὸ παραθυράκι καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ποιὸς κτυπᾷ, ἀλλὰ ἡ Λενιώ τὸν ἐμπόδισε νὰ τὸ ἀνοίξῃ.

— Θὰ μπῇ μέσα σὴν στιγμὴν τόσο χιόνι, ποῦ θὰ χρειασθῇς φτυάρι ὕστερα νὰ τὸ πετάξῃς! Ἐπειτα θὰ κρυολογήσῃ καὶ τὸ παιδί... Καλλιτέρα ν' ἀνοίξῃς τὴν πόρτα.

Ὁ Θάνος ἐμισοάνοιξε τὴν θύραν, προσέβαλεν ἔξω τὴν κεφαλὴν του καὶ ἠρώτησε δυνατὰ:

— Ποιὸς εἶνε; Ποιόνα ζητεῖς;

Ἀπόκρισιν τοῦ ἔδωκε ὁ ἄνεμος, ποῦ ἐφύσα ὡς λυσσασμένος. Ἀπὸ τὴν ρογμὴν τῆς θύρας ἔπεσε χιὼν ἐπάνω εἰς τὸν Θάνον.

— Ποιὸς εἶνε; ποιὸς κτυπᾷ; ἀκόμη δυνατώτερα ἠρώτησε ὁ Θάνος.

— Ἀφήσετέ με νὰ ζεσταθῶ... Γι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ... — ἐστένανε εἰς τὴν ἐξώθυραν κάποια φωνή, ποῦ μόλις διεκρίνετο.

— Ἀ, τί εἶνε! Φοβοῦμαι! — ἐφώναξεν ἡ Μαριγώ ποῦ εἶχεν ἐξυπνήσει.

— Σοῦτ, σῶπα! εἶπε ἡ μητέρα. Θὰ ξυπνήσῃς τὸ Μήτσο.

— Ποιὸς εἶσαι; ἠρώτησε πάλιν ὁ Θάνος.

Ἐσύριξε πάλιν ὁ ἄνεμος ἔπεσε πάλιν χιόνι ἀπάνω εἰς τὸν Θάνον καὶ κάποια φωνή ποῦ μόλις ἠκούετο εἶπε:

— Ἐπάγωσα... Ἀφήσετέ με νὰ μπῶ νὰ ζεσταθῶ... εἶμαι ξένος...

Ὑστερον ἀπὸ αὐτὸ κάποιος ἔβηξε καὶ ἀνεστένανε.

Ὁ Θάνος ἐστέκετο μὲ ἀπορίαν μὴ γνωρίζων τί νὰ κάμῃ· νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθῃ ἢ νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ; Καὶ τὸν ἐλυπεῖτο καὶ ἐφοβεῖτο: «ποιὸς ξέρει, μπορεῖ νὰ εἶνε κανένας κακὸς ἀνθρώπος»... Κ' ἐνθυμήθη. ποῦ πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς τοῦ γείτονός του τοῦ Κίτσου ἓνας τοιοῦτος ξένος τοῦ ἔκλειπε τὸ ἄλογόν του, ὅταν αὐτὸς ἐκοιμάτο... Ἐπειτα ἐσκέφθη, πὼς ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθῃ θὰ ἐξυπνήσῃ τὸ παιδί... Καὶ μολαταῦτα ἔκαμε τὴν σκέψιν πὼς ἔπρεπε νὰ τὸν δεχθῇ, πὼς ἔπρεπε νὰ ἐμβῇ νὰ ζεσταθῇ ὁ ἀνθρώπος.

Οὕτω πὼς ἐστέκετο, μισοχωσμένος ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ. Ἐνόσῳ ὅμως αὐτὸς ἐσκέπτετο, ἡ Λενιώ ἐσυλλογίσθη καὶ τοῦ εἶπε:

— Πέ του νὰ πάῃ στοὺς γειτόνους. Ἄς πᾶ νὰ χτυπήσῃ στοῦ Κίτσου. Μέσα σὴν καλύβα τοὺς δὲν εἶν' ἄλλος παρὰ αὐτὸς κ' ἡ γοργά του. Ποῦ μποροῦμε νὰ τὸν δεχθοῦμε μεῖς; θὰ κατατρομάζουν ὅλα τὰ παιδιὰ.

Ὁ Θάνος ἤκουσε τὴν γυναῖκα του καὶ εἶπε:

— Γιατί θὰ τρομάζουν; ἀνθρώπος εἶνε σὰν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα ἄρρωστος καθὼς φαίνεται· ἄκουσες πὼς βήχει; Ὅχι, πρέπει νὰ τὸν δεχθοῦμε.

Ὁ στεναγμὸς ἠκούσθη καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξώθυραν καὶ ὁ Θάνος ἤκουσε μόνον αὐτό: «γι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ!»

— Μὰ τί θὰ πάθῃ νὰ πάῃ ἴσα με στοῦ γείτονα — εἶπεν ἡ Λενιώ μὲ θυμόν. — Ἀκούς, ἄρχισε πάλιν ὁ Μήτσος νὰ παραμυλῇ! Πάλιν δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ κοιμηθούμε ἀπόψε!

— Τί μπελᾶς! εἶπεν ὁ Θάνος, ποῦ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἤρτισεν πλέον νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὸ ψυχὸς, καὶ ἦσαν τὰ ροῦχα του κάτωσπρα ἀπὸ τὸ χιόνι.

— Κάμετε ἔλεος, χριστιανοί! ἐφώναξε μὲ ἀπελπισίαν ὁ διαβάτης καὶ ἐπνίγη ἀπὸ τὸν βῆχα.

— Μάνα μου, μανοῦλα μου, φοβᾶμαι! ἐφώναξεν ἔξαφνὰ ἡ Μαριγώ κ' ἐπῆδησε ἀπὸ τὸ στῶμα τῆς. — Τατά μου, μάνα μου!

ἤρτισεν νὰ κλαίῃ, ἤρπασε τὴν Λενιώ ἀπὸ τὸ φόρεμα καὶ δὲν τὴν ἀφίνε. Ὁ Τάσος ἐξυπνήσεν καὶ αὐτὸς καὶ ἐκβάλλον τοὺς πόδας του κάτωθεν τοῦ ἐφαπλώματος ἤρτισεν νὰ μουρμουρίξῃ.

— Κλείσε τὴν πόρτα, Θάνο! ἐφώναξε ἡ

Λενιώ: επάγωσε ή κάμαρα! Δέ βλέπεις, πώς τὰ παιδιά εἶνε μὲ τὸ ποκαμισάκι;

Ὁ Θάνος ἔκλεισε τὴν θύραν, ἄφησε μίαν ρωγμὴν καὶ ἀπὸ τὴν ρωγμὴν ἐκραύγασε:

— Αἴ, καλὲ ἄνθρωπε! — πήγαινε νὰ χτυπήσης τοῦ γείτονα· ἐκεῖ ἔχουν περισσότερὴ εὐρυχωρία. Ἀκοῦς;

Εἰς τὸν δρόμον ἐστέναζε πάλιν, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου ἀπέπνιξε τὴν φωνὴν του.

— Κλείσε τὴν πόρτα σοῦ λένε! — εἶπε ἡ Λενιώ.

— Πήγαινε νὰ χτυπήσης τοῦ γείτονα, τοῦ γείτονα χτύπα! ἐφώναζε πάλιν ὁ Θάνος καὶ ἤθελε κατὶ νὰ εἰπῇ ἀκόμη, ἀλλὰ ἤλθεν ἡ Λενιώ καὶ μὲ θυμὸν ἔδωσε μίαν τῆς θύρας καὶ τὴν ἔκλεισε μὲ τὸ σίδηρον.

— Ὁ Θάνος ἐστέκετο εἰς τὴν θέσιν του ἀμηχανῶν. Τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἔκαμε κάποιαν κακὴν πράξιν καὶ πῶς αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃ... Ἐκύτταζε ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἔβαλε τὸ αὐτί του ν' ἀκούσῃ, ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἐπὶ τέλους ἔβαλε μίαν φωνὴν εἰς τὰ παιδιά.

— Βρὲ σεῖς, δὲν κοιμᾶστε, παληόπαιδα! Τί σὰς ἔπιασε ἀπόψε; Νὰ πιάσω τὸ σκουπό-ξυλο νὰ σὰς δείξω γῶ!

Δὲν ἔπαυε νὰ νομίζῃ πῶς ὁ διαβάτης ἐξακολουθεῖ νὰ χτυπᾷ τὴν θύραν, πῶς βήχει, πῶς ἀναστενάζει· ὅταν ὅμως ἐπρόσεξε καλὰ ν' ἀκούσῃ, δὲν ἤκουσε πλέον τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν ἄνεμον ποῦ ἐβογγοῦσε...

— Ἡ Λενιώ ἔβαλε ὅπως - ὅπως τὰ παιδιά νὰ κοιμηθοῦν, ἔπειτα ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ καὶ αὐτή.

— Ἀμ' οὐ γιὰτὶ δὲν πλαγιάζεις; ἡρώτησε τὸν ἄνδρα τῆς.

Ὁ Θάνος δὲν ἔδωσε καμμίαν ἀπάντησιν. Ἦρχισε ἀργὰ ἀργὰ νὰ ἐκδύεται στενάζων καὶ κινῶν τὴν κεφαλὴν του. «Ἐπρεπε νὰ τὸν ἀφήσω νᾶμπη, — ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Πόσο τόπο θὰ μᾶς ἔπιανε! Ἀχ, δὲν ἐκάμαμε καλά, διόλου καλά δὲν ἐκάμαμε!...»

Ἐσβυσε τὸ φῶς κ' ἐπλάγιασε.

Μέσα εἰς τὴν καλύβην ἔγινε ἡσυχία. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μόνον κανὲν ἀπὸ τὰ παιδιά ἐμουρμούριζε καὶ ὠμίλει μέσα εἰς τὸν ὕπνον του. Ὁ Μῆτσος ἐστριφογύριζεν εἰς τὸ στρώμα του καὶ κάποτε ἤρχιζε νὰ κλαίῃ. Ἐπειτα ἔγινε πάλι ἡσυχία, τόση, ποῦ εἰμποροῦσε κανεὶς ν' ἀκούσῃ τῆς κατσαρίδες ποῦ ἐγάντιζον εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἐπερπατοῦσαν εἰς τὴν ὁροφήν.

Ἡ Λενιώ ἤρχισε πλέον νὰ ροχαλίζει, ἀλλὰ

ὁ Θάνος δὲν ἐκοιμᾶτο. Ἦτον πεσμένος καὶ εἶχε τ' αὐτί του εἰς τὴν βοήν τοῦ ἀνέμου, ποῦ ἔκλαιε καὶ ἐστέναζε εἰς τὸ παράθυρον μὲ διαφοροὺς φωνάς. Πότε ἐσφύριζε μὲ λύσσαν καὶ ἐκάλυπτε μὲ χιόνια τὸ παράθυρον. Πότε ἔξαφνα ἐβροντοῦσε κάπου σὰν κανονιὰ καὶ πότε ἐστέναζε λυπητερὰ λυπητερὰ ὥς νὰ ἐκρύωνε κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος.

— Ὁ καιρὸς περνᾷ καὶ ὁ Θάνος μάτην προσπαθεῖ νὰ κοιμηθῇ.

Βαρεῖα συλλογὴ τὸν βασανίζει. Κατ' ἀρχὰς ἀνυσχεῖ διὰ τὸν διαβάτην· τὸν ἔτυπεν ἡ συνείδησίς του· ἔπειτα ἐσυλλογίσθη τὸν μικρότερόν του ἀδελφὸν τὸν Βασίλη. Ἐνθυμήθη ὁ Θάνος πῶς ἀπὸ μικρὰ παιδιά ἔζησαν μογιοισμένοι πάντα, ἀγαπημένοι, ὁ ἕνας ἐβαστοῦσε τὸν ἄλλον καὶ οὔτε μαλώματα οὔτε κανυγάδες εἶχαν ποτὲ ἀναμεταξύ των.

«Καλὸ παιδί ὁ Βασίλης — ἐσκέπτετο ὁ Θάνος — ἀξιαγάπητο παληκάρι! Ὁ Θεὸς μονάχα νὰ τοῦ δίνη ὑγεία καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ στρατιωτικὸ του, καὶ νὰ δῇς πῶς θὰ ζήσωμε μαζὺ ἀγαπημένοι ὅπως πρῶτα!...»

Ἐπειτα ἤρχισε πάλι νὰ τοῦ παρουσιάζεται τοῦ Θάνου ὁ διαβάτης καὶ πάλιν τοῦ ἐφάνη πῶς κάποιος κτυπᾷ καὶ στενάζει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρον.

Τέλος πάντων τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος. Καὶ κοιμᾶται ὁ Θάνος ὕπνον ἐλαφρὸν καὶ ταραγμένον καὶ τοῦ παρουσιάζεται ὁ Βασίλης — Ὡς ἂν νὰ τὸν βλέπῃ νὰ ἔρχεται μὲ τὸ ταγάρι στὸν ὁμὸ· ἔρχεται ἀπὸ τὸν πλατὺ τὸν κάμπο καὶ γύρω του βογγᾷ ὁ χιονιάς καὶ τὸν σκεπάζει τὸ χιόνι ἀπὸ τὰ πόδια ἕως τὴν κορφή· καὶ σὰν νὰ ἐστάθῃ ὁ Βασίλης μέσα εἰς τὴν μέσην τοῦ κάμπου, ἀνεστέναζε σιγὰ σιγὰ, ἔπειτα ἐσταυροκοπήθη, ἔβγαλε τὸ ταγάρι του, τὸ ἔβαλε μαξιλάρι κ' ἐπλάγιασε... «Θὰ παγώσῃς, Βασίλη!» τοῦ φωνάζει μέσα εἰς τὸν ὕπνον τοῦ ὁ Θάνος. Ἀλλὰ ὁ Βασίλης δὲν ἀκούει τίποτε πλέον. Τὸ χιόνι στριφογυρίζει ἀπὸ πάνω του καὶ ὀλονὲν τὸν σκεπάζει. «Σήκω, Βασίλη, θὰ ξεπαγιάσῃς!» τοῦ φωνάζει μὲ ὄλην τὴν τὴν δύναμιν ὁ Θάνος. Ὁ Βασίλης ὅμως ἦτο πλέον ὀλότελα σκεπασμένος ἀπὸ τὸ χιόνι, σὰν μέσα εἰς σάβανο, ἐκοκκάλισε πλέον ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ ἔγινε σὰν ἕνα κομμάτι πάγος.

Ἀπὸ τὴν τρομάραν του ἐξύπνησεν ὁ Θάνος καὶ ἤρχισε νὰ κάμνῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Μέσα εἰς τὴν καλύβην ἦτο ἡσυχία καὶ σκοτάδι ὅπως καὶ πρότερον. Ἐλῆγων ἡ καρδιά τοῦ Θάνου. Πολλὴν ὥραν ἐστριφογύριζε ἀπὸ τὸ

ἕνα πλευρὸν εἰς τὸ ἄλλο — δὲν ἤμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ ὅσον καὶ ἂν προσπαθῇ!

— Λενιώ, αἴ Λενιώ! — ἐφώναζε σιγὰ σιγὰ τὴν γυναῖκα του ὁ Θάνος.

Ἡ Λενιώ δὲν ἤκουσε: ἐροχάλιζε γλυκά.

Ὁ Θάνος τὴν ὠδήσε σιγὰ εἰς τὸν ὦμον.

Ἡ Λενιώ ἀπετανύσθη κ' ἐμουρμούρισε κατὶ μέσα εἰς τὸν ὕπνον τῆς.

— Ἀκουσε, Λενιώ, εἶπε ἀκόμη μίαν φορὰν ὁ Θάνος.

— Μι... τί θέλεις; εἶπε μὲ νυσταγμένην φωνὴν ἡ Λενιώ.

— Δέ ξέρω τί ἔχω καὶ δέ μπορῶ νὰ κοιμηθῶ, Λενιώ... Δέ μπορῶ νὰ ἡσυχάσω. Δὲν ἀνάβεις τὸ φῶς; Ὅλο καλλίτερο θὰ εἶνε.

— Νὰ ἡ ὥρα τώρα ν' ἀνάψωμε φῶς! Θὰ ξυπνήσῃ τὸ παιδί... Τί νὰ τὸ κάμῃς τὸ φῶς;

— Δέ μπορῶ σκοτεινὰ, στενοχωριέμαι, Λενιώ!

— Μὰ τί στενοχωρία πάλι εἶν' αὐτὴ ποῦ σ' ἔπιασε; Ποιὰ εἶν' ἡ ἀφορμή; Ἡ μήπως συλλογίζεσαι ὅλο τὸ Βασίλη;...

— Μοῦ ῥοχονται λογιῶ - λογιῶ σκέψεις στὴν κεφαλὴ μου καὶ μὲ βασανίζουν! Συλλογίζομαι καὶ τὸ Βασίλη, συλλογίζομαι κ' αὐτὸν ποῦ χτυποῦσε...

— Αἴ, καὶ τί τάχατες; ἐρωτᾷ ἡ Λενιώ καὶ ἤρχισε ἔξαφνα τώρα ν' ἀνησυχῇ καὶ αὐτή.

Ὁ Θάνος ἐσιώπα.

— Μοῦ χώθηκε στὴν κεφαλὴ αὐτὴ ἡ συλλογὴ καὶ μὲ τυραννεῖ — εἶπε μετ' ὀλίγον κ' ἐμισσοσηκώθη ἀπὸ τὸ στρώμα — γυρεύω νὰ τήνε διώξω — δέ φεύγει.

— Μὰ τί λογὴς σκέψι εἶνε, τί συλλογὴ;

— Νὰ σοῦ πῶ: — συλλογίζομαι, πῶς ἂν τύχῃ ὁ Βασίλης μας κ' ἔχασε τὸ δρόμο μ' αὐτὴ τὴ χιονιά, ἂν τύχῃ αὐτὸς ὁ ξένος, ποῦ χτυποῦσε τὴν πόρτα μ' αὐτὴ τὴν τρικυμία, μέσα στὰ χιόνια...

— Μὴ μὲ λωλάνης! εἶπε τρομαγμένη ἡ Λενιώ.

— Τί νὰ μὴ σὲ λωλάνω; δύσκολο πρᾶμα τῶχες νὰ χάσῃ κανεὶς τὸ δρόμο; ἐξηκολούθησεν ὁ Θάνος. — Φαντάζομαι λοιπόν, πῶς ἔτσι δὰ θὰ ἔχασε τὸ δρόμο καὶ ὁ Βασίλης μας, ἐχτύπησε στὴ μιὰ καλύβα, στὴ δεύτερη, στὴν τρίτη — δὲν τοῦ ἀνοῖξαν πουνενά... Φαντάσου λοιπόν νὰ μείνῃ ὅξω νύχτα, μὲ τέτοιο καιρὸ στὸν κάμπο καὶ νὰ ξεπαγιάσῃ σὰν τὸ σκυλὶ ποῦ δὲν ἔχει ἀφέντη!...

— Τί νὰί τώρα αὐτὰ ποῦ λὲς καὶ μὲ τρομάζεις τέτοια ὥρα! εἶπε ἡ Λενιώ κ' ἐγύρισε ἀπὸ κεῖ τὸ πρόσωπόν τῆς.

Ὁ Θάνος ἐσιώπησεν. Ἐπέρασαν μερικὰ λεπτὰ τῆς ὥρας. — Ἡ Λενιώ ἤρχισε πάλιν νὰ ἀποκοιμᾶται ἀλλὰ ἔξαφνα ἤκουσεν ἐκ νέου τὴν φωνὴν τοῦ Θάνου.

— Ἀκουσε, γυναῖκα! τῆς εἶπε τόσον δυνατά, ὥστε ἡ Λενιώ ἀνεσκήρισε — ἂν τύχῃ καὶ συνέβηκε τίποτε κακὸ σὲ κείνον τὸν διαβάτη, νὰ ξέρῃς πῶς μεγάλο κοῖμα θὰ πάρωμε στὴν ψυχὴ μας. Σκέψου, πῶς ὅποιος κ' ἂν ἦταν, κ' αὐτὸς, σὰν τὸ Βασίλη μας, κάποιον θὰ ζητοῦσε ἢ τὸν ἀδελφὸ του ἢ τὴ μάνα του. Καὶ μεῖς τὸν ἐδιώξαμε καὶ δὲν ἐλυπηθήκαμε τὸν ἄνθρωπο!

— Γιατὶ λὲς πῶς τὸν ἐδιώξαμε; Καθόλου δὲν τὸν ἐδιώξαμε γι' αὐτὸν ἦταν τὸ ἴδιο ἂν ξενυχτοῦσε ἐδῶ ἢ στοῦ γείτονα.

— Εὐκόλο τῶχες — στοῦ γείτονα! Δὲν κανεὶς πῶς πᾶ νὰ χτυπήσῃς στοῦ Κίτσου — μὲ κανονιὲς δὲν τοὺς ξυπνᾷς!

— Ἀν δὲν εἶνε στοῦ Κίτσου ἄς ἐπῆγαινε στοῦ γέρο - Παντελῆ...

— Ὁχι, ὄχι, δὲν ἐκάμαμε καλά! — εἶπε ὁ Θάνος — σκυλὶ καὶ πάλι τὸ λυπᾶσαι ὄχι ἐδῶ ζωντανὸν ἄνθρωπο.

— Τί τὰ τσαρούχια σου βάζεις; τὸν ἐρωτᾷ ἡ Λενιώ, — ποῦ θὰ πᾶς! Δὲν ἡσυχάζεις πιά;

— Πάω νὰ ἰδῶ ὅλο θὰ ξελαφρώσῃ ἡ ψυχὴ μου, ἀπεκρίθη ὁ Θάνος, φορῶν εἰς τὸ σκότος τὰ ροῦχα του.

— Καμμιά ἀνάγκη δὲν ἦτανε νὰ πᾶς!... εἶπε ἡ Λενιώ. — Τί θὰ δῇς τώρα μέσα σὲ τέτοιο σκοτίδι; Τώρα σοῦ κατέβηκε, ἀφοῦ πέ-ρασε δλάκερη νύχτα! Δὲν περιμένεις νὰ ξεμερώσῃ; Σὰ ξημερώσῃ τότε πηγαίνεις, ἀφοῦ τὸ θέλεις ἔτσι.

Ἡ Λενιώ ἐσηκώθη, ἐγέμισε ἕνα κουμάρι νερὸ καὶ ἐπῆγε τοῦ Θάνου.

— Νά, πῆ κάλλιο νερό, καὶ θὰ σοῦ περᾶσουν ἡ συλλογὴ καὶ θὰ σὲ πᾶρῃ καὶ ὁ ὕπνος.

Ὁ Θάνος ἔλαβε τὸ κουμάρι καὶ ἤρχισε νὰ πίνῃ μὲ πολλὴν δίψαν.

— Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερο, εἶπε ἡ Λενιώ, ὄχι ποῦ ζητεῖς νὰ πᾶς δὲ ξέρω ποῦ καὶ γιατί. Αὐτὸ εἶνε γιατί δὲν ἔχεις ὕπνο.

Ἐβαλε τὸ κουμάρι ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι κ' ἐπλάγιασε. Ὁ Θάνος ἔπεσε πάλιν εἰς συλλογὴν καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ: νὰ ὑπάγῃ ἢ νὰ περιμένῃ ἕως τὸ πρωῒ; Ἡ Λενιώ ὅμως προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ νὰ μείνῃ.

— Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς θὰ πῆγε ἡ στοῦ Κίτσου ἢ στοῦ γέρο - Παντελῆ. Ἐπειτα

σκέψου, μπορούσαμε μεις να τότε δεχτούμε; Κακό είναι, μα έχουμε και παιδιά — κατάλαβες; 'Ο Μήτσος νά, ὅλη μέρα σήμερα σὰν νᾶνε μέσα στὴ φωτιά... Κ' ἐγὼ πιά δὲν αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου ἀπὸ τὴν κούρασι. 'Ο Κίτσο'ς παιδιά δὲν ἔχει καὶ τοῦ γέρο-Παντελῆ εἶν ὅλα μεγάλα· τὸ σωστὸ λοιπὸν ἦτανε νὰ τὸν στείλωμ' ἐκεῖ. Δὲν τὸν ἐστείλαμε 'μερῶ δρόμο· ἐδῶ κοντὰ εἶνε — στὴ γειτονιά.

Πολλὴν ὥρα ὠμίλει ἡ Λενιώ. 'Ο Θάνος ἤκουε, τὴν ἤκουσε καὶ ὡς νὰ ἠσύχασεν ὀλίγον. Ἐκεῖ κατὰ τὴν αὐγὴν τὸν ἐπῆρ' ὁ ὕπνος ἀλλὰ δὲν ἐκοιμήθη πολὺ. Εὐθὺς ἅμα ἐξημέρωσε, ὁ Θάνος ἐπήδησεν ἀπὸ τὸ στῶμα, ἐπλύθη γρήγορα γρήγορα καὶ σιγά-σιγά, διὰ νὰ μὴ ξυπνήσῃ τὰ παιδιά ἐξηλθεν ἀπὸ τὴν καλύβην. Μετὰ βίας κατώρθωσε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν — τόση χιὼν εἶχε πέσει τὴν νύκτα. 'Ο Θάνος μόλις ἠμπόρεσε νὰ ἐβγῇ προτάξας τὸν ὄμον του διὰ τῆς θύρας καὶ ἐξηλθεν εἰς τὴν αὐλήν.

Τὸ κακὸν εἶχε περάσει. Ἐκαμνε ὁμως φοβερὴν παγωνιά. Βουνὸ τὸ χιόνι ὅλα κάτασπρα. Ἡ ἐξώθυρα ἦτο μισοχωσμένη καθὼς καὶ τὸ παράθυρον. Ἔως εἰς τὰ γόνατα μέσα εἰς τὸ χιόνι, ἔφθασεν ὁ Θάνος μέχρι τῆς καλύβης τοῦ Κίτσου καὶ ἤρχισε νὰ κτυπᾷ, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἀπεκρίθη εἰς τοὺς κτύπους του. Ἐπῆγε εἰς τὴν καλύβην τοῦ γέρο-Παντελῆ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν τοῦ ἠνοιξαν. Φαίνεται πὼς ἐκοιμῶντο ἀκόμη.

«Ἄς πάω νὰ φτυαρίσω ἐγὼ τὸ χιόνι ὀσινώρα», εἶπε κατ' ἑαυτὸν ὁ Θάνος, κ' ἐπῆγε κ' ἐπῆρε φτυάρι καὶ ἤρχισε κατ' ἀρχὰς νὰ φτυαρίζῃ ἀπὸ τὴν μεσόθυραν τῆς καλύβης. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐξηλθεν ἡ Λενιώ ἀπὸ τὴν καλύβην.

— Πῶ-πῶ! τί χιόνι ποῦριξε! ἐφώναξε. Ἐκλείσε ὅλα τὰ παράθυρα κ' ἐσκοτείνιασε ἡ καλύβη. — Αἶ, ἐπῆγες νὰ ἰδῆς στοὺς γειτόνους;

— Ἐπῆγα μὰ κοιμοῦνται ἀκόμη. Θὰ παστρέψω τὸ δρόμο ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ θὰ πάω πάλι. Τί κάνει ὁ Μήτσος — κοιμάται;

— Δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός, καλὰ εἶνε, ἤσυχα κοιμάται. Τώρα μὲ τὸν ὕπνο θὰ τοῦ περάσῃ ἡ ἀρρώστεια.

— Δόξα σοι, ὦ Θεός... 'Ο ξένος αὐτὸς πρέπει νὰ ξενύχτησῃ στοῦ γέρο-Παντελῆ — ἔτσι μοῦ φαίνεται.

'Ο Θάνος ἔχωσε τὸ φτυάρι του μέσα εἰς τὸ χιόνι, τὸ ἐγέμισε καὶ ἔκαμε κίνησιν νὰ τὸ ρίψῃ ἀπωτέρω.

Ἐξαφνα τὸ φτυάρι τοῦ ἔπεσε ἀπὸ τὰς χεῖρας... 'Ο Θάνος ὀπισθοχώρησε καὶ εἶπε μὲ τρέμοντας φωνήν:

— Λενιώ... Τί ν' αὐτὸ ἐδῶ;... Χριστέ καὶ Παναγία μου!..

Ἡ Λενιώ ἐπλησίασε. Ἐπάνω εἰς τὸ παρὰ τὴν θύραν θρανίον ἐφάνησαν κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι οἱ πόδες ἀνθρώπου, φοροῦντος στρατιωτικὰς ἀρβύλας.

Ἡ Λενιώ ἠθέλησε νὰ ρίξῃ κραυγὴν, ἀλλὰ ἐπιάσθη ἡ φωνὴ τῆς ἠνοιξε ὀρθάνοικτα τὰ μάτια τῆς κ' ἐκύτταξε μὲ τρόμον τὰ ἀκίνητα πόδια... 'Ο Θάνος, ὠχρὸς καὶ τρέμων, ἔκαμε τὸν σταυρόν του, ἀνέλαβε τὸ φτυάρι καὶ ἤρχισε μὲ ὄσπιν εἶχε δύναμιν νὰ φτυαρίζῃ τὸ χιόνι.

— Χριστέ καὶ Παναγία μου, τί ν' αὐτό! ἐξηκολούθει νὰ λέγῃ ἔντρομος καὶ μὲ τρέμοντας φωνήν.

Ἐφτυάρισε, ἐφτυάρισε χιόνι κ' ἔξαφνα ἔπεσε μὲ ἀπελπιστικὴν κραυγὴν κ' ἐσωριάσθη ἔπάνω εἰς τὸ χιόνι. Ἐμπροσθέν του, ἔπάνω εἰς τὸ θρανίον ἔκειτο ὁ μικρότερός του ἀδελφός, ὁ Βασίλης μὲ τὸν στρατιωτικὸν μανδύαν καὶ μὲ τὸ ταγάρι εἰς τὸν ὄμον. Ἐκεῖτο ἐκεῖ κουλουριασμένος, ἡ κεφαλὴ του ἦτο κρεμασμένη πλαγίως, οἱ ὀφθαλμοὶ του κλεισμένοι, ὡς νὰ εἶχε ἀποκοιμηθῇ ὕπνον ἡσυχον καὶ γλυκύν... .

— Βασίλη! Βάσο! ἀδελφούλη μου! — ἐφώναξε ὁ Θάνος γονατιστὸς πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ ἀγαπημένου του ἀδελφοῦ. — Νά, πῶς σὲ δεχθήκαμε μεις, πῶς σ' ἐξεστάναμε, δυστυχισμένε μου ἀδερφέ! Οὔτε τὸ στρατιωτικὸ σ' ἔβλαψε, οὔτε ἡ ἀρρώστια σ' ἐδάμαξε, — οἱ συγγενεῖς σου σὲ κατέστρεψαν ἄδικα, ἀδικοθανατισμένε μου Βάσο!..

Δυστυχισμένε μου ἀδερφέ! Μεγάλῃ ἁμαρτία ἐκάμαμε στὸ Θεό! Κάλιο εἶχα ν' ἀδικοθανατήσω γὰρ παρὰ νὰ καταστρέψω ἐσένα, καλέ μου ἀδερφέ! Καὶ πῶς σ' ἐπεριμέναμε! πῶς σ' ἐπεριμέναμε καὶ νὰ πῶς σὲ δεχόμαστε! Θεέ μου πολυέσπλαγγε, γιατί μᾶς τιμωρεῖς ἔτσι!..

Ἐπιασε τὸ παγωμένο χερί τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

Ἡ Λενιώ ἤρχισε ἔξαφνα νὰ ξεφωνίζῃ.

— Ἀχ, Παναγίτσα μου, μεγάλο κακὸ ποῦ μᾶς βοήκε τοὺς ἄμοιρους!.. Σήκωσέ τονε, πάρε τονε νὰ τὸν πᾶμε μέσα! — ἐφώναζε πνιγμένη στὰ δάκρυα — μπορεῖ νὰ ξανανοιώσῃ, μπορεῖ νὰ ζήσῃ!.. Χριστέ καὶ Παναγία μου! Πήγαινέ τονε μέσα, Θάνο!.. Νὰ πᾶ νὰ φωνάξω τοὺς γειτόνους!..

— Σῶπα, γυναῖκα, ἄφησε! — εἶπε ὁ Θάνος μὲ βαθιὰ φωνή — προτιέτερα ἔπρεπε νὰ τὸ σκεφθοῦμε αὐτό· τώρα πιά εἶνε ἄργά. Δὲν ἐλυπηθήκαμε τὸν ἀνθρώπο, ἐδιώξαμε τὸν ἀδερφό

μας σὰν νᾶταν κανένας σκύλος... Μὴν κλαῖς καὶ φωνάζεις ἄδικα τώρα, μοῦ σπαράξεις τὴν καρδιά... τὸ νεκρὸ δὲν τὸν ἀνασταίνει! Κ' ἐκλαιεν ὁ Θάνος δάκρυα πικρά.

ΛΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Μίμησις ἐκ τοῦ ρωσικοῦ.

Θ Α Ϊ Σ*

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΕΥΦΟΡΒΙΟΝ

'Ο Παφνούτιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἁγίαν ἔρημον, λαβὼν τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐξ Ἀτρεβίδος ἀνέρχετο τὸν Νεῖλον καὶ ἔφερε τροφίμα εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀββᾶ Σεραπίωνος. Ὅταν ἀπεβιβάσθη, οἱ μαθηταὶ του ἐπροχώρησαν πρὸς αὐτὸν μὲ μεγάλας ἐνδείξεις χαρᾶς. Ἄλλοι ὕψωναν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἄλλοι ἐπιπτον καταγῆς καὶ ἠσπάζοντο τὰ σανδάλια τοῦ Ἀββᾶ, γνωρίζοντες πᾶν ὅτι ὁ ἅγιος εἶχεν ἐκτελέσει ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Δι' ὁδὸν ἀγνώστων καὶ ταχειῶν οἱ μοναχοὶ ἐμάνθανον τοιοῦτοτρόπως πᾶν ὅτι ἐνδιέφερε τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν δόξαν τῆς θρησκείας, αἱ δὲ εἰδήσεις ἔτρεχον εἰς τὴν ἔρημον μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ σιμοῦν.

Καὶ ἐνῶ ὁ Παφνούτιος ἐβυθίζετο εἰς τὴν ἔρημον, οἱ μαθηταὶ τὸν παρεχολούθουν δοξολογούντες τὸν Κύριον. Ὁ Φλαβιανός, ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν, καταληφθεὶς αἰφνιδίως ὑπὸ εὐσεβοῦς παραληρητισμοῦ ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ἐμπνευσμένον τινὰ ὕμνον.

«Εὐλογημένη ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ πατήρ μᾶς ἀπεδόθη».

«Ἰδοὺ ἔρχεται κατάφορτος ἐξ ἀρετῶν νέων τῶν ὁποίων ἡμεῖς θὰ λάβωμεν τὴν ἀνταμοιβήν».

«Τοῦ πατρὸς αἱ ἀρεταὶ ἐπὶ τῶν τέκνων ἀνατανακλῶσι καὶ ἡ ἀγιότης τοῦ Ἀββᾶ ἀρω-

ματίζει τὰ κελία ὅλων τῶν μοναχῶν.

«Ὁ πατήρ μου Παφνούτιος ἔδωκε εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν σύζυγον.

«Μὲ τὴν θαυμασίαν του τέχνην μετέβαλε τὸ μελανὸν πρόβατον εἰς λευκόν.

»Καὶ ἰδοὺ ἔρχεται εἰς ἡμᾶς κατάφορτος ἐκ νέων ἀρετῶν

«Ὅμοιος μὲ τὴν μέλισσαν τῆς Ἀρσινόιδος τὴν ὁποῖαν βαρύνει τῶν ἀνθέων τὸ νέκταρ, ὁμοιος μὲ τὸ πρόβατον τῆς Νουβίας τὸ ὁποῖον μόλις βασιτάζει τὸ βάρος τοῦ ἀφιδόνου τοῦ ἐρίου.

«Ἄς ἐορτάσωμεν τὴν ἡμέραν ἀρτύοντες τὸν ἄρτον δι' ἐλαίου».

Φθιάσαντες εἰς τὴν θύραν τοῦ κελίου του ἐγονυπέτησαν ὅλοι καὶ εἶπον.

— Ὁ πατήρ μας ἄς μᾶς εὐλογήσῃ καὶ ἄς δώσῃ εἰς ἕκαστον ἐλαίου μερίδα ὥπως ἐορτάσῃ τὴν ἀφίξιν του.

Μόνον ὁ Παῦλος ὁ ἀπλοῦς ἔμεινεν ὀρθὸς καὶ ἠρώτα.

«Ποῖος εἶνε ὁ ἀνθρώπος αὐτός;» μὴ ἀναγνωρίζων διόλου τὸν Ἀββᾶν. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐπρόσεχε εἰς ὅτι ἔλεγε, διότι τὸν ἐγνωρίζον εὐσεβέστατον ἀλλὰ πτωχὸν τὸ πνεῦμα.

Ὁ Ἀββᾶς τῆς Ἀρσινόης κλεισθεὶς εἰς τὸ κελίον του ἐσκέπτετο.

— Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνέκτησα τὸ ἄστυλον τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς εὐτυχίας μου, καὶ εἰσῆλθα

* Ἰδε σελ. 223.

εἰς τὸν πύργον τῆς ἡρεμίας μου. Διὰ τί λοιπὸν ἡ προσφιλέτης ἐκ καλάμου στέγη δὲν μέδεχεται φιλικῶς; καὶ διὰ τί οἱ τοῖχοι δὲν μοῦ λέγουν καλῶς ἡλθες;

Τίποτε μολαταῦτα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου δὲν μετεβλήθη εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν τῆς ἐκλογῆς μου. Ἴδου ἡ τράπεζα καὶ ἰδου ἡ κλίνη μου. Ἴδου ἡ ταριχευμένη κεφαλὴ νεκροῦ ἡ ὁποία τόσας με ἐνέπνευσε σωτηρίους σκέψεις καὶ ἰδου τὸ βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον πολ- λάκις ἀνεζήτησα τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μολαταῦτα τίποτε δὲν ἀνευρίσκω ἐξ ὧν ἄφησα. Τὰ πράγματά μου φαίνον- ται ὅλα γυμνὰ πάσης χάριτος καὶ μοῦ φαίνε- ται ὅτι τὰ βλέπω σήμερον διὰ πρώτην φοράν. Ἀτενίζων τὴν τράπεζαν καὶ τὴν κλίνην τὰ ὁ- ποῖα διὰ τῶν χειρῶν μου κατεσκεύασα, βλέπω τὴν μαύρην καὶ ἀπεξηραμένην κεφαλὴν, τοὺς κυλινδρικούς αὐτοὺς τοῦ παπύρου τοὺς πλημμυ- ροῦντας ἀπὸ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ καὶ νομίζω ὅτι βλέπω ἔπιπλα νεκροῦ. Ἀφ' οὗ τοσοῦτον τὰ ἡγάπησα, δὲν τὰ ἀναγνωρίζω τώρα πλέον! Ἐπειδὴ βεβαίως τὰ ἀντικείμενα δὲν μετεβλή- θησαν ἡμῖν ἐγὼ ἄλλος ἄνθρωπος! Νεκρὸς ἡμῖν ἐγὼ! Τί συνέβη, Θεέ μου; Καὶ ἀνησυχεῖ πρὸ πάντων εὐρίσκων τὸ κελλὶον τοῦ στενὸν ἐνῶ ἀτενίζων αὐτὸ μετὰ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς πίστεως ἔπρεπε νὰ τὸ εὐρίσκῃ εὐρύτατον ἀφ' οὗ ἡ ἀ- πειρία τοῦ Θεοῦ ἠνοιγέτο ἐντός του. Προσευ- χηθεὶς μετὰ τὸ μέτωπον καταγῆς ἀνέκτησεν ὀλί- γην εὐφροσύνην. Προσηύχετο ἤδη πρὸ μᾶς ὡ- ρας ὅτε ἡ εἰκὼν τῆς Θεοῦ παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Καὶ ἠδυσχεύησε τὸν Θεόν.

— Σὺ μοῦ τὴν ἀποστέλλεις, Ἰησοῦ. Ἀνα- γνωρίζω τὴν ἀπειρόν σου ἀγαθότητα. Ἐπιθυ- μεῖς νὰ ἀνακτήσω τὴν εὐθυμίαν μετὰ τὴν θείαν ἐκείνης τὴν ὁποίαν σοῦ ἀπέδωσα καὶ πα- ρουσιάζεις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ μειδία- μά της τὸ ἀφωπλισμένον ἤδη, τὴν χάριν της τὴν ἀθώαν πλέον, τὴν καλλονὴν της τὴν ὁ- ποίαν κατέστησα ἀκίνδυνον. Καὶ πρὸς χάριν μου, Θεέ μου, μοῦ τὴν ἐπιδεικνύεις ὁποίαν τὴν ἐστόλισα καὶ τὴν ὠδήγησα δι' ἐσέ, ὡς φίλος ἐνθυμίζει μειδιών εἰς τὸν φίλον του τὸ εὐχάρι- στον δῶρον τὸ ὁποῖον ἔλαβε ἐξ αὐτοῦ. Καὶ βλέπω τὴν γυναῖκα ταύτην μετὰ εὐχαρίστησιν βεβαίως ὅτι ἡ εἰκὼν της μοῦ στέλλεται παρὰ σοῦ. Εὐαρεστεῖσαι ἀκόμη νὰ ἐνθυμῆσαι, Ἰησοῦ μου, ὅτι ἐγὼ σοῦ τὴν ἀπέδωσα. Κράτησον αὐτὴν ἀφ' οὗ σοῦ ἀρέσκει καὶ μὴν ἐπιτρέψῃς πρὸ πάντων νὰ λάμπουν τὰ θέλητρά της δι' ἄλ- λον ἐκτός σου.

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἠδυνήθη νὰ κοι- μηθῇ καὶ εἶδε τὴν Θεοῦ εὐκρινέστερον ἀφ' ὅτι τὴν εἶχε ἰδεῖ εἰς τὸ ἄντρον τῶν νυμφῶν. Καὶ εἶπε.

— Τὴν κατέστησα τοιαύτην πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Πρὸς μεγάλην του ὁμῶς ἐκπληξιν δὲν εὐ- ρῆκε τὴν ἡρεμίαν.

Καὶ ἐστέναζε.

— Διὰ τί, καρδιά μου, εἶσαι τεθλιμμένη καὶ διὰ τί με ταράσσεις;

Καὶ ἡ ψυχὴ του ἔμεινεν ἀνίσυχος. Καὶ ἔ- μεινεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας εἰς τὴν κατάστα- σιν ἐκείνην τῆς θλίψεως ἡ ὁποία προλέγει με- γάλας διὰ τὸν μοναχὸν δοκιμασίας. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεοῦ δὲν τὸν ἐγκατέλειπε νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ δὲν τὴν ἐδίωκε διότι ἐσκέπτετο ὅτι προήρχετο ἐκ Θεοῦ καὶ ὅτι ἦτο εἰκὼν ἀ- γάπης. Μίαν πρωΐαν ὁμῶς, ἡ Θεὸς τὸν ἐπε- σκέφθη ἐν ὄνειρῳ, μετὰ τὴν κόμην ἰοστέφανον, τόσον φοβερὰ εἰς τὴν γλυκύτητά της ὥστε ἀνεκραύγασε ἐκ τρόμου καὶ ἀφυπνίσθη περιρ- ρεόμενος ἀπὸ παγωμένον ἰδρώτα. Μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀκόμη κλειστοὺς ἀπὸ τὸν ὕπνον ἠσθάνθη ὑγρὰν πνοὴν νὰ ψαύῃ τὸ πρόσω- πόν του. Καὶ εἶδε μικρὸν θῶμα μετὰ τοὺς δύο πόδας ἐστηριγμένους ἐπὶ τῆς κλίνης νὰ τοῦ φρυσᾷ κατὰ πρόσωπον τὴν ἀπόζουσαν ἀνα- πνοὴν του καὶ νὰ τοῦ γελᾷ.

Ὁ Παφνούτιος ἠσθάνθη ἀπερίγραπτον ἐκ- πληξιν καὶ τοῦ ἐφάνη ὅτι ἕνας πύργος κατέρ- ρεε πρὸ τῶν ποδῶν του. Καὶ ἔπιπτε τῷ ὄντι ἐκ τοῦ ὕψους τῆς καταρρεύσεως πίστεώς του.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον δὲν ἠδύνατο τίποτε νὰ σκεφθῇ καὶ ἔπειτα, ὅταν ἀνέκτησε τὸ λογικόν του, ἡ σκέψις τοῦ ἐπηύξησε τὴν ἀνησυχίαν.

Τί συμβαίνει τάχα ἔλεγε καθ' ἑαυτόν; Ἡ ὁπτα- σία αὕτη ὅπως καὶ ἡ προηγουμένη προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ διαφθίρεται μόνον ἐν τῇ σκέψει μου ὅπως ὁ οἶνος μεταβάλλεται εἰς ὄξος ἐν ἀ- καθάρτῳ ποτηρίῳ. Ἡ ἁμαρτία μου μετέβαλε εἰς σκάνδαλον τὴν ὁπτασίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ διαβολικὸν ἐκεῖνο ζῶον ἔδραξε ἀμέσως τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ με δοκιμάσῃ. Ἡ μάλλον, ἡ ὁπτασία προέρχεται ὅχι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ ἐκ τοῦ διαβόλου καὶ εἶνε καθηραμένη. Ἀλλὰ τότε ἀμφιβάλλω ἂν καὶ αἱ προηγουμέναι εἶχον θείαν προέλευσιν, ὡς ἐνόμιζον. Ἀδύνατον δυστυχῶς νὰ κάμω τὴν διάκρισιν αὐτὴν τὴν ἀπαραίτητον δι' ἕνα ἀσκητήν. Καὶ εἰς τὰς δύο ὅπως δὴποτε περιπτώσεις ὁ Θεὸς ἀπομακρύνεται ἀπ' ἐμοῦ.

καὶ αἰσθάνομαι τοῦτο χωρὶς νὰ δύναμαι καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσω.

Ἐσυλλογίζετο ταῦτα καὶ ἠρώτα με ἀγωνίαν.

— Δίκαιε Θεέ, εἰς ὁποίας δοκιμασίας ὑπο- βάλλεις τὸν δοῦλον σου ἀφ' οὗ καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἐμφανίσεις τῶν ἁγίων σου παρέχουν κίνδυ- νον εἰς αὐτόν.

Διὰ τί νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἀναγνωρίσω πᾶν ὅτι ἀπὸ σὲ προέρχεται καὶ πᾶν ὅτι ὁ ἄλλος μοῦ ἀποστέλλει; Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ἀνεξιχνίαστοι αἱ βουλαι δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ φωτίσῃ τὸν δοῦλον του, ὁ Παφνούτιος ἔ- μεινε βυθισμένος ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ καὶ ἀπεφά- σισε νὰ μὴν σκεφθῇ πλέον τὴν Θεοῦ. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς του αὕτη ἔμεινε στεῖρα. Ἡ ἀποῦσα εὐρί- σκετο πάντοτε μαζὺ του καὶ τὸν ἠτένιζε ἐνῶ ἀνεγίνωσκε, προσήχετο ἡ ἐσκέπτετο. Ἡ φαν- ταστικὴ προσέγγισίς της προانهγγέλλετο διὰ λε- πτοῦ θορύβου ὁμοίου ἐκείνου τὸν ὁποῖον κά- μνει ἡ ἐσθὴς τῆς γυναικὸς κινουμένης. Καὶ αἱ ὁπτασίαι εἶχον μίαν ἀκρίβειαν τὴν ὁποίαν στε- ρεῖται καὶ αὕτη ἡ πραγματικότης ἥτις πολ- λάκις παρουσιάζει συγχύσεις τὰς ὁποίας δὲν ἔχουν τὰ φαντάσματα τὰ ἐμφανιζόμενα πρὸ τῶν μοναχῶν.

Ἡ Θεὸς ἤρχετο πρὸς αὐτὸν διαφοροτρόπως, πότε μὲν σκεπτικὴ μετὰ τὸ μέτωπον ἐστεφανω- μένον διὰ τοῦ τελευταίου φθαρτοῦ στεφάνου ὡς ἦτο ἐνδεδυμένη εἰς τὸ συμπόσιον τῆς Ἀ- λεξανδρείας, μετὰ ἰόχρουν ἐσθῆτα ἐστολισμέ- νην δι' ἀργυρῶν ἀνθέων, πότε ἡδονικὴ μέσα εἰς τὸ νέφος τῶν λεπτῶν πέπλων της, λουο- μένη ἀκόμη εἰς τὰς χλιαρὰς σκιὰς τοῦ ἄντρου τῶν Νυμφῶν. Ἄλλοτε πορουσιάζετο εὐσεβὴς καὶ ἀκτινοβολοῦσα ἐκ θείας χαρᾶς, ἄλλοτε τρα- γικὴ μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλημμυρουμένους μετὰ τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, δεικνύουσα τὸ στή-θος τὸ βαμμένον διὰ τοῦ αἵματος τῆς ανοικτῆς της καρδίας. Ἐκεῖνο ὁμῶς τὸ ὁποῖον τὸν ἀνη- ούχει περισσότερο εἰς τὰς ὁπτασίας ταύτας ἦτο ἡ ἐμφάνισις ὅλων αὐτῶν τῶν στεφάνων, τῶν χιτῶνων, τῶν πέπλων τοὺς ὁποίους εἶχε καύσει διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν. Καὶ καθί- στατο προφανὲς πλέον ὅτι εἶχον μίαν ψυχὴν ἀθάνατον.

Καὶ ἀνέκραγε.

— Ἴδου αἱ ἀναρίθμητοι ψυχαὶ τῶν ἁμαρ- τημάτων τῆς Θεοῦ ἔρχονται πρὸς ἐμέ!

Καὶ ὅταν ἀπέστρεφε τὴν κεφαλὴν ἠσθάν- νετο ὀπισθὲν του τὴν Θεοῦ καὶ ἡ ἀνησυχία του ἐδιπλασιαζέτο. Ἡ βάσανός του ἦτο σκληρὰ ἐπειδὴ ὁμῶς ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του ἔμενον

καθαρὰ ἐν μέσῳ τῶν πειρασμῶν ἡλπιζε εἰς τὸν Θεόν καὶ τοῦ ἀπέδιδε τρυφερόν παράπονον,

— Ἄν, Θεέ μου, μετέβην τόσον μακρὰν καὶ τὴν ἐζήτησα ἐν μέσῳ τῶσων εἰδωλολατρῶν, χάριν σοῦ καὶ ὄχι χάριν ἐμοῦ τὸ ἔπραξα. Δὲν θὰ ἦτο δίκαιον νὰ τιμωρηθῶ διότι εἰργάσθην πρὸς τὸ συμφέρον σου. Προστάτευσέ με, Ἰη- σοῦ μου. Σώσον με, Σῶτερ μου. Μὴ ἐπιτρέ- ψῃς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ φάντασμα ὅτι τὸ σῶμα δὲν κατώρθωσε. Ἐνίκησα τὴν σαρκενὴν μου ἐπιθυμίαν νὰ νικηθῶ ἀπὸ τὴν σκιάν; Γνωρίζω ὅτι ἐκτίθεμαι ἤδη εἰς κινδύνους μεγαλειτέρους ὅλων ὧν μέχρι τοῦδε διέτρεξα. Ἀναγνωρίζω ὅτι τὸ ὄνειρον ἔχει περισσότεραν δύναμιν τῆς πραγματικότητος καὶ τοῦτο δὲν εἶνε παράδοξον ἀφ' οὗ τὸ ὄνειρον ἀποτελεῖ μίαν πραγματικότη- ταν ὑπερτέραν. Τὸ ὄνειρον ἐμψυχώνει τὰ πράγ- ματα ὅλα. Ὁ Πλάτων μολοντί ἦτο εἰδωλο- λάτρης ἀνεγνώρισεν ἰδιαιτέραν τὴν ὑπαρξίν τῶν ἰδεῶν. Εἰς τὸ συμπόσιον ἐκεῖνο τῶν δαι- μόνων εἰς τὸ ὁποῖον με συνώδευσες, Κύριε, ἤκουσα ἀνθρώπους, μολυνθέντας ἀπὸ ἐγκλήματα ἀλλὰ μὴ στερουμένους εὐφυΐας, νὰ ἀναγνωρίζουν ὁμοφώνως ὅτι ἡ σκέψις, ἡ μόνωσις καὶ ἡ ἐκστα- σις μᾶς κάμνουν νὰ διακρίνωμεν τὰ ὄντα.

Καὶ ἡ Γραφή σου, Κύριε, ἐπεβεβαίωσε πολ- λάκις τὴν δύναμιν τῶν ὁνείρων καὶ τῶν ὁπτα- σιῶν τὰς ὁποίας σύ, ὑπέρλαμπρε Κύριε, καὶ ὁ ἀντίπαλός σου ἀποστέλλετε εἰς τοὺς θνητούς.

Ἐνας ἄνθρωπος νέος ἀνηγειρέτο τώρα ἐν- τὸς αὐτοῦ καὶ συνεζήτει μετὰ τὸν Θεόν καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἐσπευδε καθόλου νὰ τὸν διαφωτίσῃ. Αἱ νύκτες του τώρα διήρχοντο ὡς μακρὸν ὄνειρον, αἱ δὲ ἡμέραι του δὲν διεκρίνοντο τῶν νυκτῶν.

Μίαν πρωΐαν ἀφυπνίσθη με στεναγμούς ὁ- μοίους μετὰ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀναδίδονται ἀπὸ τοὺς τάφους τοὺς περικλείοντες θύματα ἐγκλη- μάτων. Ἡ Θεὸς ἦλθε με αἱματομένους τοὺς πόδας καὶ ἐνῶ ἐκεῖνος ἔκλαιεν, εἰσῆλθε εἰς τὴν κλίνην του. Καὶ πλέον δὲν τοῦ ἔμεινεν ἀμφι-βολία. Ἡ Θεὸς ἦτο ὁπτασία ἀκάθαρτος.

Μετὰ τὴν καρδίαν πληρωμένην ἀηδίας ἀπε- σπασθῇ τῆς μολυνθείσης κλίνης του καὶ ἐκυρ- ψεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπον διὰ νὰ μὴ βλέπῃ πλέον τὸ φῶς.

Αἱ ὥραι ἔφρευγον χωρὶς νὰ συναποφέρουν τὸ αἶσχος του. Τὸ πᾶν εἰσὶν εἰς τὸ κελλὶον καὶ διὰ πρώτην φοράν ὁ Παφνούτιος ἦτο μό- νος. Τὸ φάντασμα τὸν εἶχε πλέον ἐγκαταλείψει καὶ αὕτη ἀκόμη ἡ ἀπουσία του ἦτο φοβερά.

Τίποτε, τίποτε πλέον δὲν τὸν ἀπήλλαξε τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ὄνειρου.

Καὶ πλήρης φρίκης ἐσκέπτετο.

— Πῶς λοιπὸν δὲν τὴν ἀπώθησα; Διατί δὲν ἀπηλλάγην τῶν ψυχρῶν τῆς βραχιόνων καὶ τῶν παγωμένων γονάτων τῆς;

Δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ προσέβω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πλησίον τῆς μιᾶς ἐκείνης κλίνης καὶ ἐφοβεῖτο ὅτι ἐντὸς τοῦ μολυσμένου κελλίου οἱ δαίμονες θὰ εἰσέρχοντο εἰς πᾶσαν ὥραν ἐλευθέρως.

Οἱ φόβοι του δὲν ἦσαν μάταιοι. Ἐπὶ μικροὶ θῶες, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἐσταμάτησαν εἰς τὴν εἴσοδον, εἰσῆλθον τώρα ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ κατεκλίθησαν ὑπὸ τὴν κλίνην. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἐσπερινοῦ ἕνας ὄγδοος εἰσῆλθε τοῦ ὁποίου ἡ ὁσμὴ ἦτο ἀφόρητος. Τὴν ἐπαύριον ἕνας ἔννατος προσετέθη καὶ ταχέως ἔπειτα ἕγιναν τριάκοντα καὶ ἔπειτα ἐξήκοντα καὶ κατόπιν ἑκατόν. Καὶ ἐγίνοντο μικρότεροι καθόσον ἐπολλαπλασιάζοντο. Καὶ ἦσαν τώρα ὅμοιοι μὲ ποντικούς, καὶ ἐπλημύρουν τὸ θρανίον καὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δωμάτιον ὅλον. Εἰς ἐξ αὐτῶν ἐπήδησε ἐπὶ τῆς σανίδος ἡ ὁποία εὐρίσκετο παρὰ τὴν κλίνην καὶ ἐκάθισε μὲ τοὺς τέσσαρας πόδας κινουμένους ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κεφαλῆς, ἀτενίζων τὸν μοναχὸν μὲ φλογερὰ ὄμματα. Καὶ καθημερινῶς ἤρχοντο καὶ νέοι θῶες.

Διὰ νὰ ἐξιλεωθῇ ἀπὸ τὸ φοβερόν του ὄνειρον καὶ νὰ διαφύγῃ τὰς ἀκαθάρτους σκέψεις ὁ Παφνούτιος ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ τοῦ κελλίου του τοῦ μιανθέντος πλέον καὶ μεταβαίνων εἰς τὸ βάθος τῆς ἐρήμου νὰ παραδοθῇ εἰς μετανοίας ἀπείρους, εἰς ἀσκητισμὸν φοβερόν, εἰς ἔργα νέα. Πρὶν ὅμως πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιόν του ἐπεσκέφθη τὸν γέροντα Παλαίμωνα ὅπως τοῦ ζητήσῃ συμβουλὴν.

Τὸν εὔρε εἰς τὸν κῆπον τοῦ ποτίζοντα τοὺς θριδάκας του. Ὁ ἥλιος εὐρίσκετο περὶ τὴν δύσιν καὶ κυανοῦς ὁ Νεῖλος ἐκυλίετο παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἰσχυρῶν λόφων. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος ἐπεριπάτει σιγὰ διὰ νὰ μὴν τρομάξῃ μίαν περισσότερὰν ἢ ὁποία ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὤμου του.

— Ὁ Κύριος ἔστω μετὰ σοῦ, ἀδελφε Παφνούτιε, εἶπε. Θαύμασον καὶ σὺ τὴν ἀγαθότητά του. Ἰδοὺ μοῦ στέλλει τὰ ζῶα τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ὅπως ὁμιλᾷ μαζὺ τῶν περὶ τῶν ἔργων του καὶ δοξολογᾷ Αὐτὸν εἰς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ.

Παρατήρησε τὴν περισσότερὰν ταύτην μὲ τὰς μεταλασσούσας ἀποχρώσεις τοῦ λαιμοῦ τῆς καὶ εἶπε ἂν δὲν εἶνε ἕνα ὥραϊον ἔργον τοῦ Θεοῦ.

Ἦσως ὅμως, ἀδελφε μου, ἔρχεσαι νὰ μοῦ ὁμιλήσῃς περὶ τινος εὐσεβοῦς πράξεως. Ἐὰν ἔχῃ οὕτω, θὰ ἀφήσω τὸ ποτιστήριόν μου καὶ θὰ σὲ ἀκούσω.

Ὁ Παφνούτιος διηγήθη εἰς τὸν γέροντα τὸ ταξιδίδιόν του, τὴν ἐπιστροφὴν του, τὰς ὁπτασίας τῶν ἡμερῶν, τὰ ὄνειρα τῶν νυκτῶν του χωρὶς νὰ λησμονήσῃ τὸ ἐγκληματικόν του ὄνειρον καὶ τὴν πλημύραν τῶν θῶων.

— Δὲν νομίζεις πάτερ μου, προσέθεσε, ὅτι πρέπει νὰ βυθισθῶ εἰς τὴν ἔρημον ὅπως τελῶς ἐκεῖ μετάνοιαν φοβεράν καὶ καταπλήξω διὰ τοῦ ἀσκητισμοῦ μου τὸν διάβολον;

— Εἶμαι ἀσήμαντος ἁμαρτωλός, ἀπήντησεν ὁ Παλαίμων, γνωρίζω δὲ ἀτελέστατα τοὺς ἀνθρώπους διελθὼν ὅλον μου τὸν βίον εἰς τὸν κῆπον αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν δορκάδων, τῶν μικρῶν λαγῶν καὶ τῶν περιστέρων.

Νομίζω μολαταῦτα, ἀδελφε μου, ὅτι τὰ κακά σου προέρχονται ἐκ τῆς ἀποτόμου αὐτῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῶν θυρῶν καὶ τῆς κινήσεως τοῦ κόσμου, εἰς τὴν γαλήνην τῆς μονώσεως. Αἱ βίαιαι αὗται μεταλλαγὰι εἶνε ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς.

Συμβαίνει εἰς σέ, ἀδελφε μου, ὅτι θὰ συνέβαινε εἰς ἄνθρωπον ὅστις θὰ ἐξετίθετο ἀπὸ μεγάλης θερμότητος εἰς μέγα ψυχρός. Ἡ βῆξ θὰ τὸν ἐτάρασσε καὶ θὰ τὸν ἔκαιε ὁ πυρετός. Ἐὰν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφε Παφνούτιε, ἀντὶ νὰ ἀποσυρθῶ ἀμέσως εἰς φρικτὴν τινα ἔρημον, θὰ προσεπάθουν ἀπεναντίας νὰ διασκεδάσω ἐπισκεπτόμενος αἴφνης τὰ περίξ μοναστήρια τὰ ὁποῖα καθὼς μοῦ λέγουν εἶναι θαυμάσια.

Τὸ μοναστήριον τοῦ ἀδελφοῦ Σεραπίωνος ἐμπεριέχει χίλια τετρακόσια τριάκοντα δύο κελλία, οἱ δὲ μοναχοὶ του διαιροῦνται εἰς τόσα τάγματα ὅσα ἔχει στοιχεῖα τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον. Βεβαίον μάλιστα ὅτι ὑπάρχουν καὶ τινες ἀναλογίαι μεταξὺ τοῦ χαρακτῆρος τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων ὑπὸ τὰ ὁποῖα κατατάσσονται. Οἱ μοναχοὶ παραδείγματος χάριν οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Ζ ἔχουν τὸν χαρακτῆρα συνεστραμμένον ἐν ᾧ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Ι ἔχουν τὸ πνεῦμα εὐθύ. Ἐὰν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφε μου, θὰ μετέβαινα νὰ βεβαιωθῶ διὰ τῶν ἰδίων μου ὀφθαλμῶν καὶ δὲν θὰ εἶχα ἀνάπαισιν μέχρις οὗτο ἴδω ἕνα τόσον θαυμάσιον πρᾶγμα.

Ἐπεται συνέχεια.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: Τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστόϊ. — ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κοινωνίας» τοῦ Ἰψεν.

Ἀπλοὶ χωρικοὶ οἱ ἥρωες ὅλοι τοῦ «Κράτους τοῦ Ζόφου». Χωρικοὶ ἁμαθεῖς, ἄξεστοι, κτηνώδεις, θρησκόληπτοι, φιλοχρήματοι, μέθυσοι, ταπεινοί, ἐλεεινοί. Κανὲν πρόσωπον «ἀνεπτυγμένον», ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα, εἰς τὰ νεώτερα φιλοσοφικά καὶ κοινωνικά δράματα, ἀντιπροσωπεύουν τὸν συγγραφέα, καὶ ἀναπτύσσουν θεωρίας, καὶ προσπαθοῦν νὰ δώσουν τὴν λύσιν τοῦ τεθέντος προβλήματος. Καὶ ὅμως, οὐδέποτε ῥῶσος συγγραφεὺς, οὔτε αὐτὸς ὁ Τολστόϊ, ἔγραψε βαθύτερον, ἐπαναστατικώτερον, μηδενιστικώτερον ἔργον. Καὶ πραγματικῶς, ποῖα στομωδὴς ρητορικὴ, ποῖα φλύαρος διαλεκτικὴ θὰ εἶχε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπλῆς, τῆς ἀπαθούς, τῆς ἀπροσώπου, τῆς ἀριστοτεχνικῆς αὐτῆς ἡθογραφίας; Ὁ Τολστόϊ εἰς τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» χαράσσει τὴν εἰκόνα τοῦ ῥώσου χωρικοῦ, — μίαν εἰκόνα ἀπείρως ζοφεράν, ἁμαθείας καὶ κτηνωδίας εἰκόνα — καὶ ἂν αὐτὸς δὲν λέγῃ τίποτε, ἀλλ' ἡ εἰκὼν τοῦ βροντοφωνεῖ: «Ἴδε ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει!» Καὶ εἶνε ὡς ῥάπισμα κατὰ τῶν Ἰσχυρῶν, καὶ ὡς διαμαρτυρία, καὶ ὡς πρόκλησις, καὶ ὡς κατάρα. Τὸ φάσμα τῆς εὐθύνης αὐτόματον ἀναπηδᾷ, καὶ οἱ ἰσχυροὶ τρέμουν ἀπὸ φόβου, ἢ καλύπτουν τὸ πρόσωπον ἀπὸ ἐντροπὴν, ἢ ἀνατείνουν τὰς χεῖρας ἀπὸ ἀγανάκτησιν.

Εἶνε λοιπὸν ἐντελῶς ῥωσικὸν τὸ δράμα τοῦ Τολστόϊ, θὰ εἴπετε, καὶ δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρῃ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Οἱ χωρικοὶ μὲν εἶνε κτήνη. Εἶνε ἐλεύθεροι συνταγματικοὶ πολῖται, ψηφοφόροι, ἄνθρωποι, τουλάχιστον ὅσον καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων μας. Καμμία σημαντικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ἰσχυροὺς δὲν ἔχομεν, διότι ὁ μόνος ἰσχυρὸς ἐδῶ εἶνε ὁ λαός. Τὸ πολίτευμά μας εἰς αὐτὸν δίδει ὅλην τὴν δύναμιν, καὶ ὅλην τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὅλην τὴν εὐθύνην.

Καὶ ἂν εἰς καμμίαν ἑλληνικὴν γωνίαν βασιλεύῃ ἀκόμη τὸ κράτος τοῦ Ζόφου, — ὑπόθεσις ἀπλή — τὸ σύμπτωμα θὰ ἐθεωρεῖτο παροδικὸν καὶ ἀσήμαντον. Κοινωνικὸν ζήτημα λοιπὸν δὲν ὑφίσταται, καὶ ὁ ῥωσικὸς μηδενισμὸς θὰ ἦτο δι' ἡμᾶς ἀκατανόητος.

Ἄλλ' ὅχι. Ἄν ὑπὸ μίαν ἐποψίν τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» μᾶς εἶνε ξένον, — εὐτυχῶς — ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην μᾶς ἐνδιαφέρει. Εἶνε ἔργον ἀνθρώπινον. καὶ εἶνε ἔργον τέχνης ὑπερόχου. Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι εἶνε ἄνθρωποι ζωντανοί, ἀληθινοί καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, ὑπὸ οἷονδήποτε περιβάλλον καὶ ὑπὸ οἷανδήποτε κατάστασιν, εἶνε πάντοτε μία, ἀδελφὴ τῆς ἰδικῆς μας — τί λέγω; αὐτὴ ἡ ἰδική μας — ἀδύνατον θὰ ἦτο νὰ μὴ αἰσθανθῶμεν τὸ ῥίγος τῆς συγκινήσεως, ὅταν συγγραφεὺς μεγαλοφυΐας, ὅπως ὁ Τολστόϊ, ζωντανεύῃ ἄνθρωπον. Τότε, μᾶς εἶνε ἀδιάφορον ἂν εἶνε ῥώσσοι χωρικοί, ἢ νορβηγοὶ ἐφοπλισταί, ἢ ἄγγλοι ἐργάται. Ἀρκεῖ ὅτι εἶνε ἄνθρωποι. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην, — καὶ εἶνε ἡ σπουδαιότερα, καὶ εἶνε ἴσως ἡ μόνη, — τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων ἔργων, τὰ ὁποῖα εἶδομεν ποτὲ ἀπὸ σκηνῆς, διότι βεβαίως εἶνε ἐκ τῶν ὀραιότερων, τῶν ἀληθεστέρων, τῶν ψυχολογικωτέρων δραμάτων τῆς νεωτέρας φιλολογίας. Ἡ νυκτερινὴ σκηνὴ μάλιστα τῆς τελευτῆς πράξεως, εἰς τὴν ὁποίαν κορυφούται ἡ δράσις καὶ ἡ συγκίνησις, ἡ θαυμασία ἐκείνη σκηνὴ μεταξὺ τοῦ γέροντος Μητρίτς καὶ τῆς μικρᾶς Ἀνιούτκας, ἐν ᾧ κάτω, εἰς τὸ ὑπόγειον, σκάπτουν διὰ νὰ θάψουν τὸ νόθον παιδί, τὸ ὁποῖον σκοτίζει ὁ ἴδιος ὁ πατέρας του, — καὶ ἡ μικρὰ Ἀνιούτκα, εἰς τὸ κορβᾶτι τῆς, μαντεύει τὰ πάντα, καὶ φοβεῖται, καὶ δὲν εἴμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ, καὶ ὁ γέρον-Μητρίτς εἰς μάτην προσπαθεῖν τὴν καθυστάσιν, — ὅλη ἡ φρίκη τοῦ ἐγκλήματος ἢ ἀντανάκλωσα εἰς τὸν ἀνέκφραστον τρό-

μον της παιδικής ψυχής, και όλον το κράτος του ζόφου, το αναπαριστώμενον σπαρακτικώς εις ολίγας αφελείς φράσεις του γέροντος έργου περι της κοινωνικής καταστάσεως, — ή φοβερά, ή αγρώως ωραία αυτή σκηνή, ή διαδραματιζομένη εις το ήμίφως της ρωσικής καλύβης, φωτισμένης μόνον από την κανδήλαν του εικονίσματος, — είνε βέβαια σκηνή, ή όποία εμπορεΐ αφόβως να υποστῇ την σύγκρισιν προς τας τραγικωτέρας σκηνάς του παγκοσμίου θεάτρου.

Το κατ' έμέ, τόσην συγκίνησιν, τόσην γνησίως καλλιτεχνικήν απόλαυσιν, δεν έδοκίμασα άλλοτε εις θέατρον. Όλα συνέτειναν εις τούτο: Η αλήθεια και ή ακρίβεια του σκηνοικού διακόσμου της «Νέας Σκηνης». Η απαραμίλλος, ή μοναδική μετάφρασις του κ. Αγαθοκλέους Κωνσταντινίδου, ό όποιος τόσον πιστώς και τόσον καλλιτεχνικώς απέδωκε την γλώσσαν του χωρικού. Η ανατέλλουσα τέχνη της δεσποινίδος Κυβέλης Αδριανού — Ανιούτσας και του κ. Πέτρου Λέοντος — Μήτριτς — ήθοποιών και των δύο σπανίας αξίας και φωτεινού μέλλοντος. Και ακόμη, αν θέλετε, ή έντελής μόνωσίς μου εις έν θεωρεΐον — τί καλή σύμπτωσις! — όπου δεν έφροβούμην να με διακόψη κανείς ούτε με έρώτησιν, ούτε με σχόλιον... Ούτω διήλθον ολίγας στιγμάς ευτυχεΐς, τας όποιās δυσκόλως θα λησμονήσω.

Και οι άλλοι ήθοποιοί, υπό την φωτισμένην διδασκαλίαν της «Νέας Σκηνης», ειχον κατανοήση και έρμηνεύση καλά τους ρόλους των. Ο κ. Σκίτης, ό ύποδυθείς τον Νικήταν, αν καθυστέρησεν εις φυσικότητα εις τας δύο πρώτας πράξεις, εις τας άλλας όμως — εις το έγκλημα και εις την μετάνοιαν, — επέδειξε δύναμιν και ζωήν, των όποιων δεν έμαντεύετο κάτοχος. Φυσικωτάτη ως Ανύσια ή κ. Ελένη Πασαγιάννη, και ανυπέρβλητος ως γέρω- Ακείμ ό κ. Αριστεΐδης Ζήνων. Και αν οι λοιποί δεν ήσαν τόσον έξοχοι, κανείς όμως δεν έχάλασε την άρμονίαν του συνόλου. Μία έλλειψις παρατηρήθη πολύ: ότι ή γλώσσα των ήθοποιών δεν έτρεχεν, ότι όλοι σχεδόν έπερίμεναν από τον υποβολέα. Ημπορούσε κανείς και να επλήρυνε δια να διδάσκεται από τον κ. Χρηστομάνον, και να κάμνη την καλλιτεχνικήν του προπόνησιν εις την «Νέαν Σκηνήν». Αλλά να τον πληρόνουν, και εις διάστημα ένδς μηνός να μη μανθάνη απέξω ένα ρόλον, — ως με συγχωρήσουν οι καλοί μύσται, αλλά σαν πολυ μου φαίνεται...

Τα «Στηρίγματα της Κοινωνίας» του Ίψεν είνε το πρώτον φιλολογικόν έργον, το όποιον έδωσε το «Βασιλικόν Θέατρον». Αισθανόμεθα ειλικρινή χαράν δι' αυτό, και έχομεν ακόμη την έλπίδα, ότι δεν θα είνε και το τελευταΐον. Είνε αληθές, ότι ή χαώδης κατάστασις εξακολουθεΐ, και ιδού άμέσως μετά το δράμα του Ίψεν, φάρσαι πάλιν «με πολλās βροντάς και άστραπάς». Αλλ' αν μεταξύ των αναξίων αυτών έργων παρεισφύσουν μερικά έργα αξίας, πάλιν κέρδος θα είνε...

Ο Ίψεν έγραψε παντός είδους δράματα: ιστορικά, σύγχρονα, φιλοσοφικά, συμβολικά. Τα «Στηρίγματα της Κοινωνίας» ανήκουν εις τα σύγχρονα (κοινωνικά-οικογενειακά), είνε δε από τα παλαιότερα της σειράς και όχι από τα καλλίτερα του νορβηγού άριστοτέχνου. Ο Βέρνικ αυτός, ό όποιος πιστεύεται ως χρηστός και τιμάται ως ένάρετος, ένῳ διέπραξεν όλας τας ατιμίας και όλας τας ασυνειδησίας, και ό όποιος εις το τέλος το αισθάνεται, και μετανοεΐ και αποκαλύπτεται μόνος του, δεν πληροΐ τας ψυχάς μας, δεν μάς δίδει την τελείαν δραματικήν συγκίνησιν. Κάτι του λείπει από αλήθειαν και από ζωήν. Εις το τέλος μάλιστα ίσως ή ψυχολογία του είνε και ανεξήγητος. Η σύγκρισις με τον Νικήταν του Τολστοΐ, θα ήτο κάπως άπρόοπτος: αλλ' ήλθεν αυτόματος εις τον νουν των Αθηναίων, οι όποιοι τους είδαν διαδοχικώς και παρέβαλαν την σπαρακτικήν μετάνοιαν του ένδς — διότι ήτο φυσική, — με την ψυχράν μετάνοιαν του άλλου, ή όποία ήτο όλως διόλου τεχνητή. Έν τούτοις εις το πρωτόλειον αυτό του Ίψεν ύπάρχει το έμβρυον των έπομένων του κοινωνικών δραμάτων, το σπέρμα των προβλημάτων, τα όποια έρευνᾷ εις τον «Σύνδεσμον της Νεολαίας», εις την «Νόραν» εις τους «Βρυκόλακας» εις τον «Έχθρον του Λαού». Και τα δράματα αυτά, αν και σχεδόν όμοειδή, είνε τόσον ανώτερα, ώριμώτερα, ώστε ή έκλογή των «Στηριγμάτων της Κοινωνίας» δεν μάς φαίνεται και τόσον δικαιολογημένη, μοιλονότι και τούτο είνε έργον του Ίψεν επί τέλους, και έχει τας περισσοτέρας άρετάς του «συγχρόνου» του δράματος.

Το βέβαιον είνε, ότι εις το «Βασιλικόν Θέατρον», το έργον παρουσιάσθη έντελώς παραμορφωμένον. έντελώς αγνώριστον, και δια τούτο ήρεσεν ακόμη ολιγώτερον. — Η σκηνογραφία — έκτος του έρυνθου εκείνου παραπετάσματος — είχεν, αν όχι ακρίβειαν, αλλά τουλάχιστον ευπρέπειαν και καλαισθησίαν. Όλα όμως τα

άλλα φρικώδη. Η μετάφρασις του κ. Σπ. Λάμπρου ούτε μίαν φράσιν του πρωτοτύπου δεν απέδωσε πιστώς, αληθώς. Ο Ίψεν, ό φημιζόμενός δια την φωνογραφικήν ακρίβειαν του διαλόγου του, δεν ανεγνωρίζετο διόλου εις την γλώσσαν εκείνην την ανάμικτον, από την όποιαν έλειπε κάθε χάρις και κάθε φυσικότης — μίαν γλώσσαν την όποιαν ουδείς ποτε ώμίλησεν εις το πραγματικόν, ούτε καθηγητής, ούτε έμπορος, ούτε χωρικός. Ηκουσα — και θα ήθελα να ήτο αληθές — ότι ό κ. Λάμπρος, πολυάσχολος πάντοτε, ενεπιστεύθη την μετάφρασιν εις ξένας χείρας, περιορισθείς μόνον να διορθώση μερικά έδω κ' έκει, και απέλπισθεις επιτέλους, όταν είδεν ότι έχει να κάμη με το κόσκινον του σχολαστικού.

Με τοιαύτην μετάφρασιν, άπορώ ειλικρινώς πώς δεν έπαιξαν χειρότερα οι ήθοποιοί. Αλήθεια, έχουν όλοι τον στόμνον της παλαιάς σχολής: αλλ' αν τους έβαζε κανείς εις το στόμα ζωντανόν διάλογον, κατ' ανάγκην θα ήσαν φυσικώτεροι. Και άπορώ ακόμη περισσότερον, πώς κατώρθωσε να διακριθῇ ό κ. Ζάννος και να παρουσιάσῃ ένα ναυπηγόν Άουνε, ό όποιος έκαμεν έντύπωσιν... ανθρώπου. Όρισμένως ό κ. Ζάννος είνε μάγος!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Την παρελθούσαν Πέμπτην ή «Νέα Σκηνή» έδωσε και νέον έργον, τον «Έχθρον του Λαού» του Ίψεν. Περι τούτου θα γράψωμεν εις το προσεχές.

Ξ.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ. Τα ακροάματα και τα θεάματα — δεν ένθυμουμε εις ποίαν μακαρίτισσαν έφημερίδα, έβλεπον αυτόν τον τίτλον τον αποχωρίζοντα τας δύο αισθήσεις — έπνιξαν τας Αθήνας. Η πρωτεύουσα θεάται και ακροάται μέχρι κοφώσεως. Ίδου μία μικρά στατιστική. Την εποχήν αυτήν δίδεται μία συναυλία την ήμέραν. Μέχρι τέλους της σαρακοστής και μέχρι των αρχών της ζέστης όλοι οι έν Αθήναις θνητοί οι όποιοι έτυχε να τραγουδούν ή να παίζουν βιολί, όπως ό πρόεδρος του Διεθνούς Έλέγχου, θα κάμουν και δημοσία εκείνο το όποιον κάμνουν εις το σπίτι των. Θα δώσουν συναυλίαν. Εάν υπολογίσωμεν ότι οι λάρυγγες και τα βιολιά ήρχισαν να φωνάζουν από τον παρελθόντα Νοέμβριον και θα παύσουν μόνον τον Μάιον, έχομεν έν όλῳ — από 2 συναυλίας την εβδομάδα κατά μέσον όρον — τον φοβερόν αριθμόν 50.

Πενήντα συναυλίας ακούει τον χειμώνα το κοινόν, το ίδιοι κάθε βράδυ κοινόν των Αθηναίων, οι 500 αυτοί άνθρωποι οι όποιοι τρέφουν τα μουσικά και τα φιλανθρωπικά σωματεΐα, οι όποιοι συντηρούν τους πτωχούς, τους μουσικούς, τους Απορους Παΐδας, ότι

εμφανίζεται και τους ζητεΐ βοήθειαν δια της μουσικής. Είνε μία άφορμή μελέτης του κόσμου μέσα εις τον όποιον ζώμεν, αλλά πρό παντός άφορμή ύμνων και διθυράμβων δια την άντοχήν του. Μαζεύσατε τας συναυλίας αυτές την μίαν επάνω εις την άλλην και υπό το τεράστιον αυτό φορτίον της ακροάσεως, συλλογισθήτε το ακουστικόν τύμπανον του ακούοντος 50 συναυλίας κατά σειράν ανθρώπου, του στεναζόντος υπό εκατόν ακροάσεις μιās και της αυτής ραφωδίας του Λιστ ή μιās παρακρουστικής ποικιλίας του Σαραζάτε. Υποθέτω ότι κατόπιν τοιαύτης άρσεως βαρών το κοινόν των Αθηναίων έχει το δικαίωμα να ζητήση κοτίνους. Αί συναυλίας, υπό την άλλην πεζοτέραν των όψιν, είνε μία οικονομική κρίσις εις τας Αθήνας. Εις περονόσπορος, μία χάλαζα, μία πλημμύρα του Πηνειού, μία φυλλοξήρα. Η έπίσκεψις της Ρεζάν έχαρακτηρίσθη ως οικονομική θεωρηγία κατόπιν της όποιας αι Αθήναι έπρεπε να αναπανθούν δια να αναρρώσουν. Αλλ' ολίγας ήμέρας μετά την Ρεζάν, ήλθεν ή Ούνσουλδ, κολοσσός κλειδοκυμβαλιστικής τέχνης. Και αι Αθήναι δεν την ήκουσαν, διότι δεν άντειχον να την ακούσουν. Τα χέρια της μεγάλης έκτελεστρίας, τα

ποιητήν κ. Χρηστομάνον, μεταφέροντες τὰς ἐπομένας χαρακτηριστικὰς γραμμὰς: «Ο ῥόλος τοῦ ποιητοῦ τῶν Ὁριζικῶν Ἀσμάτων» καὶ τῆς «Φαῖας Κυρίας» παρὰ τῇ αυτοκρατορίᾳ Ἑλισσάβητ, καίτοι βραχυχρόνιος, κατέστη τὸ μέγα γεγονός τῆς ζωῆς τοῦ κ. Χρηστομάνου. Ὅταν ἐφθάσεν ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ καὶ ἡ αυτοκρατορία, ληξάσης τῆς ὑπηρεσίας του, ἀπολύει αὐτὸν μετὰ τὸς ἐνδείξουν συμπαιδείας, αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι ἓνα ῥίγος παραπόνου φθάνει εἰς τὸ ἄκρον τῆς νεανικῆς του γραφίδος. Ὅσον ὁ Λαφόργκ ὁμιλεῖ ὀλίγον διὰ τὴν Αὐγούσταν καὶ ὀλίγον βυθίζεται εἰς τὴν θεωρίαν τῆς Αὐτοκρατορίας, τὸς Χρηστομάνος, πλήρης ὑποτακτικῆς λατρείας, κλίνει μὲ μίαν ἀπειρον ζέσιν ἐπὶ τοῦ μικροῦ κυπέλλου τῆς βασιλικῆς αὐτῆς καρδίας. Ἐνῷ ἐν Βερολίῳ ἡ γερμανικὴ αυτοκρατορία μόλις διαγράφεται εἰς ἓνα ἡμίφως ὑπὸ τὴν αἰλουέταν τοῦ Τουλίου Λαφόργκ, ἐδῶ ἡ αὐστριακὴ αυτοκρατορία φαίνεται δεσπόζουσα μὲ τὸ ταραγμένον τῆς πνεύμα, τῆς φλογερᾶς καὶ λατρευτικῆς ζωῆς τοῦ ἑλλήνος ποιητοῦ, ὅστις χάνει βαθμὴδὸν ἐν τῇ λατρείᾳ ταύτῃ τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως. Ὁ Χρηστομάνος ὁμοιάζει εἰς τὴν περιστασιν αὐτὴν μὲ τὸν ἥρωα τῶν παραμυθιῶν, τὸν ἀφυπνιζόμενον μετὰ πολυετῆ ὕπνου. Ἀπὸ τὸ Ἰνσβρουκ τὴν 13 Αὐγούστου 1891 γράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του: «Σήμερον εἶνε ἡ πρώτη ἐπέτειος τῆς γεννήσεώς μου ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀσυλλήπτου τοῦτου γεγονότος: ἡ πρώτη ἀληθινὴ μου ἐπέτειος». Εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁμιλεῖ ἡ λατρεία. Ἐν Βερολίῳ ὁ Λαφόργκ εἶνε ὁ ποιητής, ἐδῶ ποιητρία εἶνε ἡ αυτοκρατορία, ὁ δὲ Χρηστομάνος ἀπλοῦς κομπάρσος. Ὑποδουλωμένος ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς δακρυβρέκτου καὶ μειδύσης αὐτῆς ψυχῆς, ἀκολουθεῖ πιστῶς, εἰς ὅλα τῆς τὰ ταξείδια τὴν ἀκόρεστον ὀδοιπόρον τῶν μυστικῶν τριβῶν, «τὴν ἐρσάστριαν αὐτὴν τῆς μοναξίας» ὅπως εἶπεν ὁ Μπαρές. Εἰς τὸ Δαίντς, εἰς τὸ Ἰνσβρουκ, εἰς τὸ Χοφμπουργκ τῆς Βιέννης, εἰς τὴν Κέκχουραν ἢ εἰς τὸ Μιραμάρ ζῇ ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς, σιωπηλῆς, περισυλλέγων, ὡς σπανίους μαργαρίτας, ὅλους τοὺς λόγους ποῦ πίπτουν ἀπὸ τὸ πένθιμον αὐτὸ στόμα, τὸ θανιάσιον καὶ ὑπεροπτικόν... Ἡ αυτοκρατορία καθίσταται βαθμὴδὸν «ὁ ἀναγνώστης» τῆς νεανικῆς ψυχῆς τοῦ Χρηστομάνου. Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Λαφόργκ, ὅστις ἀδούλωτος, τηρεῖ ὑπὸ τὸ ἄκακον ἐξωτερικόν του, τὴν ἀμύμητον καὶ θεῖαν σιωπὴν καὶ παραμένει ἀσυγκοινωνήτος πρὸς τὴν αυτοκρατορίαν, ξένος, ἐνσυνείδητος, διὰ μέσου τῶν ἀναγνώσεων καὶ τῶν συζητήσεων, ὁ Χρηστομάνος γοητευμένος ἀπὸ τὴν ὀραίαν αυτοκρατορικὴν μορφήν, ὁποῖα τοῦ ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ Δαίντς ἢ βραδύτερον εἰς τὸ λευκὸν παλάτιον τοῦ «Ἀχιλλείου», τηρεῖ καὶ θά τηρήσῃ ἐπὶ τῆς ψυχῆς του εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τὴν ἀνεξάλειπτον σφραγίδα. Κανεὶς εἰς τὸν κόσμον δὲν θά ὑπέστη σκληροτέραν ὁδὴν ἀπὸ τὸν νεαρὸν ἑλληνα σπουδαστήν, ὅταν ἡ εἰδήσις τῆς δολοφονίας διέτρεξε τὴν Εὐρώπην. Ἡ μάκαιρα τοῦ βασιλοκτόνου πλήττουσα τὴν αυτοκρατορίαν, ἔσχισε μὲ βαθύτατον τραῦμα τὴν φλογερὰν ψυχὴν τοῦ νέου αὐτοῦ, ὅστις δὲν εἰμποροῦσε νὰ τὴν διανοηθῇ, χωρὶς νὰ ἀναλογισθῇ «τὴν βασιλίσσαν Βερενίκην, τῆς ὁποίας ἡ κόμη λάμπει εἰς τὸν οὐρανόν, μεταξὺ τῶν ἀστέρων». Ὅτι καὶ ἂν γράψῃ εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Κωνσταντῖνος Χρηστομάνος, εἰς κάθε φράσιν τῶν σελίδων του, θά ὑπάρχῃ πάντοτε ὡς μία οὐλὴ σπασμένης πτέρυγος, μετὰ τὴν πληγὴν αὐτήν. Ὑπαρξὶς ἀσθενὴς καὶ παιδικτικὴ παραμένει ἴσως καὶ πέραν τοῦ θανάτου ὁ ποιητής, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη μόνος αὐτὸς καὶ διὰ παντός τὰς ἐκμυστηρεῖσιν μίᾳ ὀραίᾳ γυναικείᾳ ψυχῇ. Ὁ τραγικὸς ὅμως θάνατος τοῦ Λαφόργκ ἦνωσε περισσότερον αὐτόν, εἰς μίαν ψυχικὴν ἀναλογίαν, πρὸς τὴν Ἑλισσάβητ. Καὶ ὑπεράνω τῆς Αὐγούστας καὶ τοῦ Χρηστομάνου, διαγράφονται αἱ δύο αὐταὶ ψυχαὶ ὡς ἥρωες

ἐνώπιον κομπάρσων». Ἴσως ὁ Γάλλος ἀρθρογράφος δὲν ἔχει ἀπολύτως ἀδίκον. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ Χρηστομάνου ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς θλίψεως καὶ τῆς ὀραϊότητος, τὴν ὁποίαν ἐξόρτισεν εἰς τὴν διαβασίαν τῆς Ἑλισσάβητ τῆς Βαυαρίας, ἴσως προσδίδει ἓνα τραγικὸν τόνον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ποιητοῦ ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐμφανισθῇ ὡς ἀπλοῦς κομπάρσος εἰς τὴν τραγωδίαν μιᾶς ὑπερόχου γυναικείας ζωῆς.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ Ανακοινώσεις τῶν κ.κ. Δαίτρεφελδ καὶ Τίρς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 9 Ἰανουαρίου. Ὁ κ. Δαίτρεφελδ μελετήσας τὴν γεωγραφίαν τῶν δημηρικῶν χρόνων εὗρεν, ὡς γνωστόν, ὅτι ἡ παρ' Ὀμήρῳ Ἰθάκη δὲν εἶνε ἡ νῆσος, ἥτις ἔφερε τοῦτο τὸ ὄνομα κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἡ Λευκάς. Ἐκ τῆς μελέτης δὲ ταύτης ἤχθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅμοια ἀλλοιώσεις καὶ μεταθέσεις τῶν γεωγραφικῶν ὀνομάτων συνέβησαν καὶ ἄλλαι ἐνεκα τῆς γενικῆς ἀναστατώσεως τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐκ τῆς καθόδου τῶν Δωριέων. Ἐξήτησε λοιπὸν νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν γεωγραφίαν τῆς Πελοποννήσου κατὰ τοὺς δημηρικοὺς χρόνους. Παρὰ τοῖς σημερινοῖς φιλολόγοις ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι τὰ ὀμηρικὰ ποιήματα δὲν εἶνε ἔργα ἐνιαῖα, ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν κυριώτερον μέρος ἐκαστοῦ ἐξ αὐτῶν ἐποιήθη ὑπὸ ἐνὸς ποιητοῦ ἀνήκοντος εἰς τοὺς μυκηναίους χρόνους καὶ γνωρίζοντος μόνον τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμόν, εἰς τὸν ἀρχικὸν ὅμως τοῦτον πυρῆνα τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας προσεκολλήθησαν εἰς ὑστερωτέρους χρόνους, ἥτοι κατὰ τὸν Η, τὸν Ζ καὶ τὸν ΣΤ' ἔτι αἰῶνα στίχοι νεωτέρων ποιητῶν, οἵτινες δὲν ἐγνώριζον τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμόν. Τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἄρματα τῶν ἡρώων, τὰ ὅποια εἰς μὲν τὸ ἀρχικὸν μέρος τῶν ὀμηρικῶν ποιημάτων περιγράφονται ὅπως εἶνε τὰ μυκηναϊκά, ἐνῶ εἰς ἄλλα μέρη τῶν ὀμηρικῶν ποιημάτων τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἄρματα διαφέρουσι καὶ εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ γνωστά τῶν κλασικῶν χρόνων τῆς ἀρχαιότητος.

Τὸ αὐτὸ λοιπὸν συμβαίνει καὶ ἐν τῇ γεωγραφίᾳ. Ὁ μὲν κατάλογος τῶν νηῶν τοῦ Β τῆς Ἰλιάδος ἀναφέρει ὡς κατοίκους τῆς Βοιωτίας τοὺς Βοιωτοὺς, ἐνῶ ἄλλοι ἀναφέρονται ὡς κάτοικοι αὐτῆς οἱ Μινῆαι. Πρόδηλον λοιπὸν εἶνε ὅτι ὁ κατάλογος τῶν νηῶν συνετάχθη εἰς χρόνους νεωτέρους, καθ' οὓς οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Βοιωτίας εἶχον ἐκδιωχθῇ ὑπὸ τῶν εἰσβαλόντων Βοιωτῶν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχουσι διαφοραὶ μεταξὺ τῶν παλαιότερων καὶ τῶν νεωτέρων μερῶν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας. Οὕτω λοιπὸν ἐξετάζων τὰ ὀμηρικὰ ποιήματα ὁ κ. Δαίτρεφελδ εὗρίσκει ὅτι πόλις Ἄργος δὲν ὑπῆρχε κατὰ τοὺς μυκηναίους χρόνους, ἀλλὰ ὁλόκληρος ἡ Πελοπόννησος ἐλέγετο Ἄργος Ἀρχαῖον, ἐνῶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς ἐλέγετο Ἄργος Πελασγικόν. Ἡ Πύλος ἔκειτο πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλφειοῦ, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐξ αὐτῆς ἐπορεύθη εἰς τὴν Λακεδαίμονα διανυκτερεύσας ἐν Φηραῖς, αἱτινες πρέπει νὰ ὑποτεθῶσι κείμεναι παρὰ τὸ Λεοντάρι ἢ τὴν Μεγαλόπολιν καὶ ὅχι ἐν ταῖς σημεριναῖς Καλάμαις. Ἐργον ἦτο μία μόνον πόλις κείμενη ἐν τῇ δυτικῇ Πελοποννήσῳ, ἐκ παρεξηγήσεως δὲ παρεδέχθησαν οἱ ἀρχαῖοι ὅτι ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει τρεῖς Ἐφύρας.

Ὁ κ. Τίρς (ἀπόγονος τοῦ γνωστοῦ φιλέλληρος Θεοφίλου) ἀνεκοίνωσε λεπτομερῆ ἐκθέσιν περὶ τῶν ἐν Αἰγίνῃ ἀνασκαφῶν, ὧν τὴν δαπάνην ἐχορήγησεν ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς αὐτοῦ περιουσίας ὁ Α. Υ. ὁ Ἀντιβασιλεὺς τῆς Βαυαρίας. Ἀνεσκάφη ὁ γνωστὸς ἐν Μεσαγγρῇ τῆς Αἰγίνης ναὸς, τοῦ ὁποίου τὰ ἐναεῖα ἀγάλματα εὐρέθησαν περὶ τὸ 1810 καὶ ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως

Λουδοβίκου, τοῦ πατρὸς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως Ὁθωνος. Ὁ ναὸς οὗτος ἀπεδείχθη ὅτι ἀνθοδομήθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων παλαιότερου ναοῦ, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο μικρότερος καὶ ἀσφαλέστερος. Καὶ πρὸ τοῦ παλαιότερου ναοῦ ὅμως, ἥτοι κατὰ τοὺς μυκηναίους χρόνους, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἐκεῖ μικρὸν ἱερὸν ἐν τινὶ σπηλαίῳ. Ἐμπροσθεν τοῦ σπηλαίου τοῦτου εὐρέθησαν πολλὰ πηλῖνα εἰδώλια μυκηναϊκῶν χρόνων παριστῶντα γυναῖκα κρατοῦσαν ἐν τῇ ἀγκάλῃ βρέφος, αὕτη δὲ φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ θεὰ Ἀρφαία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκεν ὁ ναὸς, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τινος ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν. Ὁ σωζόμενος ναὸς ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο κάλλιστα καὶ στερεωτάτα κατασκευασμένος, παραδόξως ὅμως τὸ ἐν αὐτῷ λατρευόμενον ἄγαλμα ἦτο πολὺ μικρόν, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ μικροῦ μεγέθους τοῦ βάθρου. Ἐκ τῶν ἐναετίων ἀγαλμάτων εὐρέθησαν ἀρκετὰ τεμάχια, κατατεθέντα ἐν τῇ Ἑθνικῇ Μουσείῳ. Ἐκ δὲ τοῦ παλαιότερου ναοῦ καὶ ἄλλων οἰκοδομημάτων εὐρέθησαν πολλὰ ἀρχαιολογικὰ μέλη σώζοντα κάλλιστα διατηρούμενον τὸν χροματισμὸν αὐτῶν. Τὸ σχέδιον τοῦ προτύπου καὶ τῶν ἄλλων εὐρεθέντων κτιρίων τοῦ ἱεροῦ ἦτο σχεδὸν ἐντελὲς ὅμοιον καὶ ἐπὶ τοῦ παλαιότερου ναοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ νεωτέρου. Κατασκαφείσης τῆς Αἰγίνης κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ὑπὸ τὸν Ἀθηναῖον ὁ ναὸς ἠρημώθη καὶ οὐδὲν ἔλχος νεωτέρων χρόνων εὐρέθη παρ' αὐτόν.

ΚΑΤΑ τὴν συνεδρίαν τῆς 23 Ἰανουαρίου ὁμίλησαν ὁ κ. Δαίτρεφελδ καὶ ὁ κ. Κόλμπε. Εἰς τὰς πρὸς ἐκβάθυνσιν τοῦ μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας πορθμοῦ ἐργασίας ἀπεκαλύφθησαν λίθοι ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐνομίσθησαν ὡς προερχόμενοι ἐκ τοῦ ἐπὶ νησίδος μεταξὺ τῆς ἀρχαίας πόλεως Λευκάδος καὶ τοῦ «διορύκτου», κειμένου ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης Αἰνεϊάδος. Ἀλλ' οὗτοι ἀπεδείχθησαν ἀνήκοντες εἰς νεκροταφεῖον τι ἀρχαίων. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ὁ κ. Δαίτρεφελδ, διελεύκανε τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀληθοῦς θέσεως τῆς νησίδος καὶ τοῦ ἱεροῦ ἐπομένως τῆς Ἀφροδίτης καὶ περὶ τοῦ διορύκτου ἥτοι τῆς ἀρχαίας διώρυγος. Τὴν νησίδα καὶ τὸ ἱερὸν ἀναφέρουσι σχόλιον τι εἰς τὴν Αἰνεϊάδα τοῦ Βιργιλίου καὶ ὁ ἱστορικὸς Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς. Ἡ κτίσις τοῦ ἱεροῦ ἀπεδίδετο εἰς τὸν Αἰνεῖαν, ὅστις κατὰ τὰς πλάνας του καὶ πολλαχοῦ ἄλλου ἔκτισεν ἱερὰ τῆς Ἀφροδίτης καὶ παρὰ τὴν Λευκάδα ἐπὶ νησίδος, ὅπου διεπλεύσας τὸν πορθμὸν αὐτῆς ἐφθάσεν εἰς τὸ Ἀχτίον, ἐκεῖθεν διὰ τῆς Ἠλείου εἰς Δωδώνην, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἰταλίαν κατέπλευσε. Ὁ διορύκτης ὅμως, ὡς ἀνέπτυξεν ὁ κ. Δαίτρεφελδ δὲν εἶνε διώρυξ, ὡς ἡ σήμερον ἀνοικυμένη μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, ἀλλὰ τὸ πρὸς βορρᾶν καὶ παρὰ τὴν ἁγίαν Μαύραν καὶ τὸν σημερινὸν μῶλον τῆς Λευκάδος ὄρυγμα. Ἐκεῖ εἰς τὸ βόρειον τῆς νήσου ἀπὸ αἰώνων ἦδη καὶ σήμερον ἔτι σχηματίζεται ἀδιακόπως μεγάλη πρόσχωσις ὑπὸ τῶν θαλασσίων κυμάτων, τὰ ὅποια ἐκ τῶν δυτικῶν ἀκτῶν ἀεὶ νάως παρασύρουσι καὶ ἀποθέτουσιν ἐνταῦθα τοὺς χαλίκους. Τοιοῦτοτρόπως ἐκλείσθη ποτὲ ὅλη ἡ βορρεια εἰσόδος τοῦ πορθμοῦ μεταξὺ τῆς σημερινῆς πόλεως Λευκάδος καὶ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τότε ἐγενεὶ ἀνάγκη νὰ διορυχθῇ ἐνταῦθα ἡ πρόσχωσις, ἵνα ἀνοιχθῇ πάλιν ἡ ὁλοκλήρως ἀποφραγμένη θάλασσα. Ἡ ἐνέργεια ὅμως ἡ ἀδιακόπως τῶν κυμάτων ἐπλήρως πάλιν χαλίκων τὴν εἰσόδον ταύτην καὶ ἐσχηματίζετο ἐνταῦθα ἰσθμὸς ἀντὶ πορθμοῦ. Οὗτος δὲ ὁ παρὰ τὴν ἁγίαν Μαύραν ἰσθμὸς εἶνε, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ νῆες τῶν Κορινθίων κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης, διεβιάσθησαν, ἀπὸ τῶν ὄντων ἀπὸ τοῦ Ἀκτίου ἐξήκοντα σταδίους κατὰ μαρτυρίαν ἀρχαίων. Ἐξοριάζετο λοιπὸν νέα πάντοτε ἐργασία, ἵνα καθαρῶς ἡ διώρυξ αὕτη, καὶ τοιοῦτοτρόπως οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὸ 167 πρὸ Χριστοῦ, ὡς φαίνεται, ἐπε-

χείρισαν τὸ σπουδαιότερον ἔργον νὰ ἀνοίξωσιν ἔργως τῆς ἀκαρνανικῆς ἀκτῆς καὶ παραλλήλως αὐτῆς νέαν μικροτέραν διώρυγα. Ἐκεῖ ἡ θάλασσα σήμερον ἔχει μόλις ἐνὸς ποδὸς βάθος. Μέχρι τοῦ μεσαιῶνος ἡ διώρυξ αὕτη ἐσώζετο, ἀνατολικῶς τῆς ἁγίας Μαύρας μεταξὺ τῆς γραμμῆς τῆς προσχώσεως καὶ τῆς ἀκαρνανικῆς ἀκτῆς. Ἡ νηὶς δὲ, ἐφ' ἧς ἔκειτο τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης, εἶνε, ὡς φαίνεται, ἐκεῖνη ἥτις κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ σημερινοῦ μῶλου ὑπὸ τῆς βορείας γραμμῆς τῆς προσχώσεως. Ἡ ἀρχαία πόλις Λευκάς ἔκειτο ἀπέναντι τοῦ σημερινοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκαρνανίας φρουρίου Ἁγίου Γεωργίου, ὅπου θέτει ὁ κ. Δαίτρεφελδ τὸν δημηρικὸν Νήρικον.

Αἱ ἄλυσαι δὲ κατέχουσι τὴν θέσιν τοῦ λιμένος τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἐκεῖ εἶνε αἱ καμάραι, αἵτινες εἰς ὑστερόντων ἑλληνικῶν ἢ ρωμαϊκῶν χρόνους συνέδεον τὴν πόλιν πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν. Οὕτως ἐξηγοῦνται καὶ τὰ κατὰ τὴν «χερσόνησον» ἤδηθεν Λευκάδα. Ἡ Λευκάς ἦτο ἀρχαίοντα νησος. Ἡ ἀνοικύουσα περιγραφείσα πρόσχωσις συνεσώρευεν ἔπειτα πολλὴν χαλίκων ὕλην, ἥτις μετεβλήθη εἰς κροκαλοπαγὴ λίθον οὕτως οἱ Κορινθιοὶ ἀρχαίοντα ἤδη ἠναγκάσθησαν νὰ διορύξωσιν ἐνταῦθα τὴν πρόσχωσιν καὶ ἡ ἐργασία αὕτη καὶ κατὰ τὸν πέμπτον ἤδη αἰῶνα ἦτο ἀναγκαία καὶ πάντοτε κατόπιν καὶ σήμερον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐνεκα τῆς ἀδιακόπου ἐνεργείας τῶν κυμάτων, οὗχι ὁμως νοτιώτερον εἰς τὸν πορθμὸν μεταξὺ τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τοῦ Ἀχτίου, ἀλλ' ἐνταῦθα πρὸς βορρᾶν, παρὰ τὴν ἁγίαν Μαύραν.

Ὁ κ. Κόλμπε ἀνέπτυξε τὸ περιεχόμενον ἐπιγραφῆς τῆς Περγάμου, ἥτις εἶνε νόμος ἐγκαταχθεὶς ἐπὶ Ῥωμαίων ἄλλ' ἀναγόμενος εἰς τὰς ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς Περγάμου κατὰ τὸν β' πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἀστυνομικὰς διατάξεις. Αὗται ἀναφέρονται εἰς τοὺς περὶ ὁδῶν, κρηνῶν, γεφυρῶν κτλ. ὁρισμούς. Τὸ περιεχόμενον εἶνε ποικίλον καὶ προσθέτει σπουδαίας πληροφορίας περὶ τῶν ἐν ἑλληνικοῖς χρόνοις ἰσχυόντων ἀστικῶν θεσμῶν, περὶ τῶν ὁποίων μόλις νῦν ἀρχοῦνται πῶς πληθύνουσαι αἱ ἐξ ἐπιγραφῶν εἰδήσεις, ἐνῶ περὶ τῶν ἀντιστοιχοῦντων ρωμαϊκῶν θεσμῶν ἔχομεν ὀλόκληρον νομολογίαν. Ἡ εἰς τὴν διατήρησιν ὁδῶν π. χ. ἀναφερομένη διάταξις ὁρίζει τὰ ἐξῆς: εἰάν τις ἐν ταῖς ὁδοῖς ἡ χοῦν δρύσσωσιν ἢ λίθους ἢ πηλὸν ποῖωσιν ἢ πλίνθους ἔλκωσιν ἢ μετέωρους ὀχετοὺς ποῖωσιν, κωλύεωσαν αὐτοὺς οἱ ἀμφοδάρχοι· εἰάν δὲ μὴ πείθωνται, ἐπαντελέτωσαν τοῖς ἀστυνόμοις, οἵτι δὲ ζημιούωσαν τὸν ἀπειθοῦντα καθ' ἕκαστον ἀπόστημα δραχμὰς πέντε καὶ ἀναγκάζωσαν τὰ τε ἄλλα ἀποκαθίσταναί εἰς τὰ ἐξ ἀρχῆς καὶ τοὺς ὀχετοὺς κρηπτοῖς ποιεῖν κτλ. Ἀλλὰ διατάξεις εἶνε πολὺ πλέον ἀξιοπεριεργοὶ καὶ σπουδαιότερον περιεχομένου.

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ. Ἐξ ὅλων τῶν συμφωνικῶν συνδέσεων τοῦ Μπετόβεν, ἐξαιρέσει τοῦ *Septuor* ὅπερ πρὸ ἐτῶν ἐξετελέσθη εἰς τὸν τότε Ὀμίον τῶν Φιλομύσων, οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἐνεφανίσθη εἰς τὰ προγράμματα τῶν μουσικῶν συναυλιῶν μας. Ποῖος ὁ λόγος ἀγνωστοῦμεν γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἐνῶ ἄλλοι ὑπάρχοντες σωματεῖα ἀποκλειστικῶς ἀφιερωμένα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ διεκμύνησιν τῶν συνδέσεων τῶν μεγάλων μουσικοφιλοσόφων, ἐδῶ οὐδεὶς ἀνέλαβε ποτὲ νὰ μᾶς καταστήσῃ γνωστὰ τὰ κλασικὰ αὐτὰ ἀριστουργήματα τὰ ὁποῖα θανατίζει ὅλος ὁ κόσμος καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀκόμη ἀντλεῖ διδάγματα ἢ νεωτέρα τέχνη. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ σημειωθῇ ὡς γεγονός πολλῆς σημασίας ἡ ἐν τῇ τελευταίᾳ συναυλίᾳ τοῦ Ὁδείου ἐκτέλεσις ὁλοκλήρου τῆς Γ' συμφωνίας καθότι δι' αὐτῆς τώρα πρῶτον μᾶς ἀποκαλύπτεται ἐν μέρος τῆς μεγά-

λης φυσιογνωμίας του κλασικού συνθέτου.

Η συμφωνία αυτή, ή άλλως "Ηρωική καλονομένη, ανήκει εις την αρχήν της τρίτης περιόδου του ύψους του Μπετόβεν και υπολείπεται μὲν κατὰ τὸν λυρισμὸν τῆς *Ποιμενικῆς* καὶ κατὰ τὴν μεγαλοπρεπὴ ἐπιβολὴν τῆς Θ'. Εἶνε ὁμως μία τῶν δυσκολωτέρων καὶ μᾶλλον ἐμπνευσμένων συμφωνικῶν συνθέσεων τοῦ μεγάλου διδασκάλου καὶ ἀρκεῖ νὰ μᾶς θέσῃ εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ ἀληθὲς ὥραϊον τῆς κλασικῆς τέχνης. Μολονότι ἡ ἀπουσία ἀπαραιτήτων ὁργάνων ἐκ τῆς ὀρχήστρας ἦτον ἐπισημητὴ, ἐν τούτοις ἡ ἐκτέλεσις ὑπῆρξε γενικῶς ἐπιτυχὴς καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ πρώτου μέρους (*allegro con trio*) καὶ τοῦ δευτέρου (*Marcia funebre*) τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσθησαν ἀμέλειως.

Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ διεύθυνσις τοῦ Ὁδείου δὲν θὰ σταματήσῃ ἐδῶ, καὶ βαθμὶδὸν σὺν τῷ χρόνῳ θὰ μᾶς παραστή τὰ ἀριστουργήματα τοῦ διδασκάλου συντελοῦσα οὕτω ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον μὲρος τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεως τοῦ τόπου μας. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ παράδειγμά της θὰ μιμηθοῦν καὶ ἄλλα μουσικὰ σωματεῖα.

Δύο λέξεις ἐπαίνουν ὀφείλομεν, πρῶτον διὰ τὸν κ. Τσάπαλον τὸν εὐέλπιδά βιολιστὴν ὅστις ἔπαιξε μετὰ ζηλευτῆς τέχνης καὶ ἀκριβείας τὴν *Kanlaissie Caprice* τοῦ *Vienaisiens* καὶ δευτέρον διὰ τὴν δεσποινίδα Σμαράγδαν Γεννάδη ἥτις ἔπαιξε πολὺ ὥραϊα μίαν ᾠδὴν ἀπὸ τὴν Μιρέυ τοῦ Γκουνώ.

Ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτον ἄρα γε καλλίτερον τὰ ᾠσματα αὐτὰ νὰ ψάλλονται εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀφροῦ μάλιστα ἢ γαλλικὴ μουσικὴ ἐνάρθρωσις (*articulation*) καὶ αὐτοὺς τοὺς Γάλλους δυσκολεῖ;

Τὴν συναυλίαν ἔκλεισε τὸ *Concerto* τοῦ Παδερέβσκη διὰ κλειδοκύμβαλον ἐκτελεσθὲν ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Παντελάκη. Τὸ τεμάχιον τοῦτο πολὺ διάφορον ἀπὸ τὰ συνήθη *Concert Stuck* ἐμπνευσμένον καὶ νεωτερίζον ἦτο ὥραϊα κατακλείς τοιαύτης συναυλίας.

Fa Diesis

Η ΗΡΩΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

ΕἶΝΕ ΕΝΝΕΑ ὅπως αἱ Μοῦσαι. Ὅπως αἱ Μοῦσαι σχηματίζουν καὶ αὐταὶ ἐν ἀθάνατον σύμπλεγμα, ἓνα θεῖον χορὸν. Δὲν εἶνε μόνον τὸ κέντρον καὶ ἡ κορυφὴ μίας τέχνης ἀλλὰ καὶ μία ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης. Λέγει κανεὶς αἱ ἐννέα συμφωνίαι τοῦ Μπετόβεν, ὅπως λέγει τὰ δῶματα τοῦ Παρθένου, τὰ δῶματα τοῦ Ζαΐπη, ἢ αἱ μάχαι τοῦ Ναπολέοντος. Σχηματίζουν ἓνα στόλον, μίαν ὁργανικὴν σειρὰν ἀριστουργημάτων. Ἡ μία ἐγγίζει τὴν ἄλλη καὶ ὅλοι συνενοῦνται. Συγκοινωνοῦσι ἀλλὰ καὶ δὲν ἐξαρτῶνται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Διαγράφουν ὅλοι μίαν ἀμήμητον καμπύλην, μίαν τεραστίαν γραμμὴν ἀνυψώσεως. Τινὲς ἐξ αὐτῶν χάνονται εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ ταπεινότεραι κίπτουν καὶ ἐξαφανίζονται πρὸ τῶν περιφημοτέρων, καὶ ἄλλαι φαίνονται ὡς εὐτυχεῖς κοιλάδες ἐν μέσῳ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν ὅπου ὁ κεραυνὸς βρέμει. Καὶ ὅχι μόνον ὑπάρχουν ὅλοι ἀλλὰ καὶ ζοῦν ἐκάστη μίαν ζωὴν ἰδίαν. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν πολλὰ γέλαστα καὶ ἄλλαι ἀπαρηγορήτως πονεμένα. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο νὰ εἰποῦν ὡς ἡ παρθένος ἡ ὑπέρβου των "Παρθένων των Βράχων", τοῦ μυθιστοριογράφου ποιητοῦ: "Φέρω εἰς τὴν ψυχὴν μου τὸ θάμβος μεγάλον καὶ θλιβερόν γενεῶν". Καὶ εἰς ὅλας τὰς συμφωνίας αὐτὰς τὰς πλήρεις ἀπὸ

ἡθικὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ ἡρωικὴν θέλησιν θὰ ἐνέπρεπε τὸ λόγιον τοῦ Βίντση: "Δὲν ὑπάρχει ὑψηλότερα ὑπεροχὴ ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἐξασκεῖ κανεὶς ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὅθ' ἔπρεπε τῶντι νὰ ἐορτάζονται αἱ ἡμέραι κατὰ τὰς ὁποίας αἱ ἐννέα συμφωνίαι τοῦ Μπετόβεν ἐπαίχθησαν διὰ πρώτην φορὰν. Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας περισσώτερον φῶς καὶ περισσώτερα χαρὰ ἐχορηγήθη εἰς τὸν κόσμον καὶ περισσώτερα ἐχύθη ζωὴ καὶ περισσώτερα ψυχὴ διὰ τῶν ἡζων".

Τοιοῦτοτρόπος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπεροχὴν αὐτὴν δημιουργίαν τῶν ἐννέα συμφωνιῶν τοῦ Μπετόβεν ὁ Κάμillos Μπελέγ, καὶ τοὺς λόγους του αὐτοὺς ἐνθιμούμην προχθὲς ἀκούον διὰ πρώτην φορὰν τὴν "Ηρωικὴν", ἐκτελουμένην εἰς τὸ Ὁδεῖον.

Καὶ πόσον κατέπληξε, πόσον συνήρασε, πῶς ἐκράτησεν ὅλους ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἡ συμφωνία αὐτή! Δὲν εἶνε βεβαίως ἀπὸ τὰς μᾶλλον ὑπερόχους. Ἡ ἐννάτη συμφωνία εἰς τὴν ὁποῖαν μᾶς ἀφῆκε μίαν διαθήκην τιτάνος ὁ Μπετόβεν εἶνε βεβαίως ἀπείρως ἀνωτέρα. Δυστυχῶς ἡ συμφωνία αὐτὴ τὴν ὁποῖαν πρῶτος ὁ Βάγνερ ἐξέτιμήσεν ὡς ἔπρεπε καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Μπετόβεν καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν προσεβουτίζον εἰς βοήθειαν τῶν ἡζων καὶ ἐτόνισε ἓνα θριαμβευτικὸν ᾠσμα τοῦ Σίλερ δὲν ἀποτελεῖ μουσικὴν δι' ἀμυήτους.

Μετὰ τὴν ἐννάτην συμφωνίαν ἡ πέμπτη ἴσως εἶνε ἐπίσης ἡ περισσώτερον ὑπερόχος. Τὴν ὠνόμασε Ποιμενικὴν ὁ Μπετόβεν, ὅστις δὲν ἠρέσκατο μολταῦτα τὰ διδὴ ὀνόματα καὶ εἶνε τῶντι ἓνα εὐδὺ ποίημα τῆς φύσεως, ἓνας χορὸς τῆς δημιουργίας ὅλης τῆς τῶν ζούσης ὑπεροχὴν ᾠσμα ἐλευθερίας καὶ ἀνδρείας. Ὁ λόζληρος πανθεῖσμός ἀναπτύσσεται εἰς τὴν συμφωνίαν αὐτὴν καὶ, ὅπως λέγει κάποιος, ἐξέρχεται κανεὶς νεώτερος μετὰ τὴν ἀκρόασίν της.

Ἡ τρίτη συμφωνία ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ ἐξαίρεσιν μαζὺ μὲ τὴν πέμπτην καὶ φέρει καὶ αὐτὴ τὸ ὄνομα τῆς Ἡρωικῆς, ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς γνωστοτέρας καὶ τὰς μᾶλλον ὥραϊας. Συνεγράφη φαίνεται ὑπὸ ὅρους παραδόξους. Ὁ Ναπολεὼν τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην ἐλέγετο ἀκόμη Βοναπάρτης καὶ ἐπλήρουν τὸν κόσμον μὲ τὸν ἡρωισμόν του, μὲ τὰ ὀνόματα τῶν νικῶν του, μὲ τὰς μάχας τῆς Ἰταλίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἰέννας, τοῦ Ἀουστερλίτς. Ὁ Μπετόβεν εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ νέου αὐτοῦ ἡρώος ἔγραψε τὴν τρίτην συμφωνίαν ἡ ὁποία ἔφερε καὶ τὸ ὄνομα Βοναπάρτης. Πρὶν ὁμως ἡ συμφωνία τελειώσῃ, ὁ ἡρώος τῆς Γαλλίας ἤλλαξε μορφήν, ὁ Βοναπάρτης ἐγένετο Ναπολεὼν καὶ τὸν ἡρώα ἀντικαθίστα ὁ αὐτοκράτωρ. Ὁ ἡρώος τὸν ὁποῖον ὁ μουσικὸς εἶχεν ἀποθεώσει ἐγοητεύετο ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποδιδόμενος τὸν θῶρακα τοῦ πολεμιστοῦ ἐνεδύετο τοῦ κυριαρχοῦ τὴν πορφυράν.

Ὁ Μπετόβεν ἠσθάνθη μίαν ἀπογοήτευσιν καὶ εἶδεν ὅτι ἡ συμφωνία του ἦτο παραπολὺ ὥραϊα δι' ἓνα ἀνθρώπον τόσο ἐγωιστὴν. Ἡ πρώτη σελὶς τῆς συμφωνίας ἐσχίσθη, ὁ τίτλος μετεβλήθη καὶ ἓνα πένθιμον ἐμβληματικὸν παρετέθη εἰς τὸ μέσον αὐτῆς.

Τὸ ἡκούσατε προχθὲς εἰς τὸ Ὁδεῖον, τὸ ἐμβληματικὸν αὐτό. Εἶνε βεβαίως τὸ μεγαλοπρεπέστερον τὸ ὁποῖον ἐτόνισε ποτὲ μουσικὸς. Μετὰ τὴν ἡρεμὴν ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρεπὴ περιγραφὴν τοῦ ἡρωισμοῦ, τὴν τόσο ἀπλὴν ἀλλὰ καὶ τόσο ἐντεχρὸν ἡ ὁποία πλημμυρεῖ τὸ *Allegro* τῆς συμφωνίας, τὸ Πένθιμον αὐτὸ ἐμβληματικὸν ἔρχεται διὰ νὰ δείξῃ τὸ μάταιον ὅλων τῶν ὑπερόχων, τὸ ἐφήμερον ὅλων τῶν πραγμάτων τῶν γηϊνῶν. Καὶ ὁ ἡρώος, ὅπως πᾶς θνητὸς ὁδηγεῖται εἰς τὸν τάφον. Πῶς ὁδηγεῖται ὅμως! Μία συγκράτης δακρύων, κλαυθμῶν, ὀδύνων, μία στεγνὴ καὶ ὑπερήφανος καὶ σιγὴν λύπη παρακολουθεῖ τὸ φέρετρόν του. Πρὸς τί οἱ κοιμητοὶ! Μόνον αἱ ψυχαὶ τῶν θυμάτων του καὶ μόνον οἱ θρύλλοι τῶν νικῶν

του ἂς τὸν παρακολουθήσωσι. Καὶ ἡ εὐρεῖα κυμάτων τοῦ ἐμβληματικοῦ διακόπτεται, ὁ μουσικὸς φράνεται ὡς νὰ σταματᾷ καὶ ὡς μὲ λύπη νὰ προσεγγίξῃ τὸ φέρετρον πρὸς τὸν τάφον. Ἐπειτα αἰφνης μίαν ἐκρηκτικὴν λύπη ἀκούεται. Ὁ ἡρώος ἀπεδόθη εἰς τὴν γῆν.

Καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι μὲ τὸν θάνατον τὸ πᾶν τελειώνει.

Ἀλλ' ἤδη εἰς τὴν μουσικὴν ἐξαπλοῦται πάλιν μίαν ζωὴ νέα, περισσώτερον ζοηρά, περισσώτερον δυνατή. Μετὰ τὸ μικρὸν *scerzo* ἀκούεται τὸ εὐδὺ ᾠσμα τῆς ἀθανασίας τὸ ὁποῖον πληροῖ τὸ τελευταῖον μέρος. Μία ἀποθέωσις ἀνέρχεται ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν ὁργάνων ὅλων μία ἀποθέωσις, ἓνα θριαμβευτικὸν ᾠσμα, μία ἐξύμνησις τοῦ ἡρώος ἐκείθεν τοῦ θανάτου. Δὲν ἀπέθανεν ὁ ἡρώος, οὔτε κἀν ἀποθνήσκει ποτὲ ὁ ἡρωϊσμός. Ἐκείθεν τοῦ τάφου ὑπάρχει ἡ ἀθανασία...

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΩΣ εἰς τῶν μεγαλειτέρων συγχρόνων γλυπτῶν τῆς Γαλλίας εἶνε καὶ ὁ Αὐγουστος Ροντέν τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκτοσπος μέχρη τοῦ παραδόξου τέχνης ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἀτελεσιτέτους συζητήσεις. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ Ροντέν ἠκολούθησε τὴν ἰδίαν ἐμπνευσιν καὶ ἀφῆκε σταθερά τὰ ἔχνη τῆς ἀτομικῆς του ἐροχασίας.

Ἐκοήμισε τὰ εἰδῶλα τῶν μιμητῶν τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ ἔκαμε τὸν ὄγκον τῆς γλυπτικῆς, θριαμβευτικὴν τῆς ιδέας.

Τὰ «Παναθήναια» παρακολουθοῦντα τὴν παγκόσμιον κίνησιν τῆς τέχνης δημοσιεύουν τὸ περίφημον γνωστὸν ἔργον τοῦ μεγάλου γλύπτου τὸ «Φίλι» τὸ ὁποῖον μὲ ἀληθῶς κλασικὴν ἀπλότητα εἰκονίζει τὴν ιδέαν τοῦ καλλιτέχνου.

Προσεχῶς θὰ δημοσιεύσωμεν καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ ἐνδόξου τούτου καλλιτέχνου καὶ θὰ ἐξετάσωμεν ἀναλυτικώτερον τὴν ἐπίδρασιν τῆς τέχνης του ἐπὶ τῶν συγχρόνων.

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ. Ἡ «Εφημερίς τοῦ Μονάχου» ἐξαιρούσα τὸ ἔργον τῶν «Παναθηναίων», πρὸς δημοτικὴν βιοτεχνίαν ἐθνικῆς, γράφει: Ὡς ἐν Ἀμερικῇ οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι ἠρξάντο νὰ ἀποβλέπωσι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐθνικῆς βιοτεχνίας, μὴ λησμονοῦντες τὴν ἀσμίαν θέσιν ἣν κατέλαβε ἐν τῇ παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων ἡ ἐλληνικὴ βιοτεχνία ἐν ἣ μόνον κακόζηλα μιμήματα ἐπέδειξε. Ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀρίστου περιοδικοῦ τὰ «Παναθήναια», ἥτις ἰδιαζόντως μοχθεῖ πρὸς ἀνιήρωσιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματος, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιμεληθῇ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς καλλιτέχνους καὶ καλλιτέχνιδας ὅπως ἀποστείλωσιν αὐτῇ σχέδια ἐπίπλων καὶ καλλιτεχνημάτων, δημοσιευθσομένων ἐν τῷ περιοδικῷ.

Εἶνε βεβαίως εὐχάριστον ὅτι ἐν Ἑλλάδι καταβάλλουν πάσαν προσπάθειαν ὅπως ἐπαυξήσωσι τοὺς πλοῦσιους θησαυροὺς τοῦ ἔθνους, ὡς δὲ γίνεται ἐν τῇ γλώσῃ καὶ λογοτεχνίᾳ ἥτις ὁσημέραι προσλαμβάνει τοπικὴν χορίαν, οὕτω καὶ εἰς τὰ προϊόντα τῆς βιοτεχνίας. Διότι καὶ ταῦτα πρὸ πολλοῦ ἐνυπάρχονσι παρὰ τῷ λαῷ, ὅπερ παραδόξως δὲν ἀναγράφει ἡ ἐκκλησία. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶνε κάτοχος ὑπερβαλλόντως ποικίλης καὶ γονίμου οἰκιακῆς βιοτεχνίας, ἥτις μόνον βελτιώσεως δεῖται, ὅπως χορηγήσῃ τὰς βάσεις τῶν καλλιτεχνικῶν τάσεων. Ἰδίᾳ τὸ διακοσμητικὸν αἶσθημα εἶνε πλουσιὸς ἀνεπτυγμένον εἰς τοὺς τάπητας, τὰ ἐνδύματα καὶ κεντήματα ὧν ἀνεξάντητος εἶνε ἡ ποικιλία τῶν σχεδίων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πάντα ταῦτα

προδίδουσι τὴν ἀνατολικὴν προέλευσιν τῶν ἀλλὰ θὰ βελτιωθῶσι δι' ἐσκεμμένον περιορισμὸν εἰς τὸ ἁρμονικὸν καὶ ὁρθὸν μέτρον τῶν ἀγρίως φρυγμένων τύπων. Οὕτω μόνον πρέπει νὰ λαμβάνεται ὡς ὑπόδειγμα καὶ ἡ ἀρχαία τέχνη, οὐχὶ δὲ ὡς ἀντιζείμενον ἐξωτερικῆς μιμήσεως.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κυρίαν Μ.

Τὸ σχέδιον τοῦ μαϊάνδρου, τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἄνω μέρος τῶν παρατετασμάτων τῆς αἰδοῦσης τῶν «Παναθηναίων», εἶναι βλάχικον. Ὅπως καὶ ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Γενικῆς Εφημερίδος τοῦ Μονάχου» λέγει, κατέχομεν μίαν ἀκόμη πηγὴν πλούτου ἐθνικοῦ. Ὁ ἐν λόγῳ μαϊάνδρος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπιχειρίδας (μανιέτια) βλάχικων φορεμάτων, κεντημένας καὶ συναρμολογημένας τὴν μίαν παρὰ τὴν ἄλλην. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἀπὸ χονδρὸν ὑφασμα λευκόν, τὰ δὲ κεντήματα ἐκ μετάξης. Ἡ ποικιλία τῶν σχεδίων, διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς εὐρέσεως τόσοσιν ἐπιχειρίδων καθ' ὅλα ὁμοίον, προσθέτει εἰς τὴν γραφικότητα τοῦ μαϊάνδρου. Τὸ ὅλον παρατέτασμα, χρῶμα λαδί, εἶναι ἀπὸ ὑφασμα ἀπλοῦν βαμβακερόν, ἐκτελεσθὲν εἰς τὸ «Εργαστήριον τῶν Ἀπόρων Γυναικῶν».

Ἐνθυμεῖσθε ἴσως ἐν ὑπόδειγμα κεντήματος, φιλοτεχνηθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐργασίας τῶν χορικῶν τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τῆς κυρίας Ἀννας Παπαδοπούλου, καὶ δημοσιευθὲν πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἰς τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν Studio. Μία τοιαύτη ὀθῆσις χρειάζεται πρὸ παντός. Μία ὀθῆσις ὑπὸ τῶν ἐλληνίδων, αἱ ὁποῖαι ἡμποροῦν καὶ νὰ δημιουργήσωσι ὡραιότατα πράγματα μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὰς λεπτότητα τοῦ αἰσθηματος. Ἡ γυνὴ εἰς τὸ σπῆτι, καὶ δι' αὐτοῦ εἰς ὅλον τὸν ἐθνικὸν βίον, παίζει τὸν μεγαλειότερον ρόλον. Εἶναι ἡ ψυχὴ ποῦ πετὰ παντοῦ καὶ προσδίδει εἰς κάθε τι τὴν ὁμορφίαν τοῦ ὄνειρου.

Προσεχῶς θὰ δώσωμεν ὑποδείγματα πορπῶν. Τὰ ἔχει φιλοτεχνήσει ὁ κ. Θέμος Ἀννίνος, ὁ ὁποῖος ἄμα τοῦ ἀνεκοινώσαμεν πρὸ καιροῦ τὸν πόθον μας αὐτόν, ἠνοιξε τὸ συρτάρι τοῦ γραφείου του καὶ μᾶς παρέδωκεν ἑτοιμα τὰ ἐν λόγῳ σχέδια. Βλέπετε ὑπάρχει ἤδη ἐργασία, μᾶς εἶπε. Χρειάζεται νὰ τὴν ἀγαπήσῃ ὁ κόσμος, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀγαπήσῃ μὲ τὴν ψυχὴν του. Εἴχω ἔχω μελετήσει σὺτὸ ποῦ θέλετε νὰ κάμει. Ἐγὼ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ. Καὶ θὰ ἐπιτύχῃ. Ἐγὼ τὴν πεποιθήσιν αὐτὴν, διότι αἱ πηγαὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας θὰ ἐμπνευσθῶμεν εἶναι πλουσιώταται.

Αἱ πόρται τοῦ κ. Ἀννίνου εἶναι σχεδιασμένα ἐκ τοῦ πλούτου τῆς βυζαντινῆς τέχνης.

Ἐρασιτέχνην.

Ὁ διαγωνισμός μας εἶνε ἐλεύθερος. Θὰ ἦτο πολὺ περιορισμένον τὸ πνεῦμα ἐνὸς διαγωνισμοῦ οἰοῦνθιποτε, ἐὰν ἀπεκλειόμεν τοὺς μὴ συνδρομητάς μας. Ἀρκεῖ αἱ φωτογραφίαι νὰ εἶνε καλλιτεχνικαὶ διὰ νὰ γίνουν δεκταί. Σὰς ἐνθυμίζομεν ὅτι ἡ τελευταία προθεσμία πρὸς ἀποστολὴν αὐτῶν εἶνε ἡ 10 Φεβρουαρίου.

Ἀγνωστον.

Εὐχαριστοῦμεν πρὸ παντός διὰ τὸ φιλόφρον γράμμα σας. Ἡ μετάφρασις σας πολὺ καλὴ. Δὲν λείπει οὔτε ἡ ἁρμονία τοῦ στίχου οὔτε ἡ ἀπόδοσις τῆς ιδέας τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλ' ὑπάρχει κατὰ ἄλλο, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπιζητήσῃ τις ἀποδίδων ἐν ποιήματι τοῦ Βερλαίν. Παραβέτομεν κατωτέρω μίαν μετάφρασιν τοῦ κ. Παλαμά δημοσιευθεῖσαν πρὸ καιροῦ, ἡ ὁποία ἡμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ἀριστοτεχνικὴ. Μία τέχνη ἄλλῃ, ἀνεπιτήδευτος, μὲ αἰσθημα πόνου, ποῦ ἀκούεται ὡς ἄφωνον κλάμα καὶ ζωγραφίζεται ὡς μία σιλουέτα.

Καί χλαίει στην καρδιά μου.
Καθώς βρέχει στη χώρα,
Σάν τί μαράζει — αλλοιά μου —
Στραγγίζει στην καρδιά μου.

Σιγοστάζει ή βροχή
Στη γη, στά κεραμείδια,
Στην άχαρη ψυχή
Ω! τί ψέλνει ή βροχή!

Πόνι χωρίς αίτία
Καρδιάς βαρετισμένης.
Τάχα καμιά άπιστία;
Πονώ χωρίς αίτία.

Κ' είνε καύμος περίσσος
Νά μὴν ξέρης γιατί,
Χωρίς άγάπη ή μίσος,
Σέ καίει καύμος περίσσος.

Φιλότεχνον.

Η περί Θεοτοκοπούλου μελέτη είναι πρό καιρού έτοιμή και περιμένει την σειράν της. Μας εκπρολάβετε κατά έν ή δύο τεύχη. Ένίοτε παρεπιπτόν τόσα πράγματα έπείγοντα ώστε αναγκάζόμεθα ν' αναβάλλωμεν μερικάς εκ των προς τους άναγνώστας μας υποσχέσεών μας, χωρίς όμως και νά λησμονώμεν καθ' όλοκληρίαν την εκπλήρωσιν αυτών.

Ανώνυμον.

Τί νά σās κάμωμεν; Δέν αποτελούμεν μέρος της Κριτικής Έπιτροπής του Β. Θεάτρου. Νομίζομεν και ήμεις ότι είναι μάλλον έπιεικής προς τά πρωτότυπα έλληνικά έργα έπαφίνουσα την τελικήν κρίσιν εις τό κοινόν. Άλλ' οί ταλαίπωροι ήθοποιοί, όπως λέγετε, οί όποιοί θά μανθάνουν τους ρόλους των διά μίαν έσπέραν;

Αυτό ίσως δέν είναι δική μας δουλειά.

Έλληνα.

Είναι αποτέλεσμα της ελευθερίας. Όταν έχη τις κάτι, είναι ανθρώπινον, φαίνεται, νά μη δεικνύη προς αυτό τόσην στοργήν. Τί σημαίνει five o' clock ή salon de fleurs!

Και όμως, ένθυμούμεθα, μάς είχαν προξενήσει έντύπωσιν, εις Στρασβούργον, ώραία και πολυτελή καταστήματα με παλαιάς και μαυρισμένας επιγραφάς. "Αν τās άνένεουν, ήσαν ήναγκασμένοι νά τās γράφουν γερμανιστί. Και τās έπροτιμούσαν έτσι. Βεβαίως και ήμεις θά εξαμναιμεν τό ίδιον, αν υπερχεούμεθα νά τās έχομεν εις την γλώσσαν ξένου κατακτητού. Άλλ' είμεθα ελεύθεροι και... κάμνομεν όπως μάς άρέσει.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο καθηγητής της Φαρμακολογίας έν τῷ Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Ν. Καλλικουνης ηρχισε τās παραδόσεις του εις την αίθουσαν της Νομικής Σχολής την 18 Ιανουαρίου. Τό άκροατήριόν του, όχι μόνον εκ φοιτητών αλλά και εκ πολλών θαυμαστών της βαθείας και διανούσης διδασκαλίας του, ήτο πολυπληθέστατον.

Έν Βιέννην απέθανεν ό γνωστός εις τό άθηναϊκόν κοινόν ηρμισμένος άρχιμουσικός Κοπέτσι. Έν Αθήναις είχε λάβει τόν τίτλον βασιλικού άρχιμουσικού.

Η Α. Υ. ό Διάδοχος, ένθυμών νά συντελέση εις την πρόδον της γεωργίας έν Έλλάδι, μεταβάλλει από του προσεχούς έτους τό έν Μανωλάδι μέγα κτήμα του εις πρότυπον άγροκήπιον, τό όποιον θά χρησιμεύση ως κέντρον γεωργικής διδασκαλίας εις πάντα άγρότην, προς τούτοις θά αναπτυχθή και βελτιωθή ή κτηνοτροφία έν αύτῷ και ούτω θά καταστή παράγων πρακτικός της γεωργικής προόδου της χώρας.

Νέα δωρεά άγγέλλεται του κ. Μαρασλή προς την Κεντρικήν Σχολήν του Βερατίου. Τό έργον του κ. Μαρασλή είναι έννικώτατον.

Η μεγίστη έμπορική κίνησις του Πειραιώς έπιβάλλει την επέτελεσιν νέων λιμενικών έργων παρά τά τελούμενα τώρα.

Οί κ. κ. ύπουργοί σκέπτονται ήδη περί του ζητήματος τούτου. Ο Πειραιεύς διεκδικεί πρώτην θέσιν μεταξυ των πρώτων έμπορικῶν λιμένων της Ανατολής

Ηοχισαν ένέργειαι, τοιχοκολλούνται προγράμματα. καταβάλλονται προσπάθειαι προς ζωηροτέραν έόρτασιν των Απόκριων έν Αθήναις. Παρά την συντελουμένην εργασίαν της προόδου όλων των κλάδων είναι και αυτή μία ευχάριστος έκφανσις κινήσεως και ζωής.

Η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου ύπέδειξεν ως προσωρινούς καθηγητάς τόν κ. Γ. Στρέϊτ διά τό Συνταγματικόν Δίκαιον και τόν κ. Γ. Εύταξίαν διά την Πολιτικήν Δικονομίαν.

Συνέστη εταιρία υπό την προεδρείαν του κ. Α. Κορδέλλα προς έξωράσιν των Αθηνών διά κήπων. Ως κέντρον των καλλωπιστικών έργων της Εταιρίας, ύποβληθέν εις την μελέτην τριμελούς έπιτροπής, εξέλέγη τό πεδίον του Αρεως.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Έξεδόθησαν

Η ΜΑΓΙΣΣΑ υπό Καλλιγρόης Παρρέν (Αθήναι 1902 τυπογραφείον Παρασκευά Δεώνη σχ. 16ον σελ. 432 δρ. 3).

ΗΡΩΪΔΕΣ ΕΝ ΤΗ ΠΟΙΗΣΕΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ υπό Σεβαστής Ν. Καλλισπέρη (Αθήναι 1902 τυπογραφείον Ν. Ταρουσοπούλου σχ. 16ον σελ. 170 δρ. 3).

Η ΣΦΑΙΡΑ έπιστημονικόν φιλολογικόν και καλλιτεχνικόν λεύκωμα υπό Ηρακλέους Ν. Παπαμανώλη (1902 έν Πειραιεί τυπογρ. Σφαίρας σχ. 16ον σελ. 290 δρ. 2,50).

ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. (Σύλλογος προς διάδοσιν όφελίμων βιβλίων). Τό βιβλίον τούτο είναι τό πρώτον της έφετεινής σειράς και αποτελείται εκ σελίδων 80 μετά 11 προσωπογραφιών διασήμων έπιστημόνων από του Αρχιμήδους μέχρι του Λιβνιγκστώνος. Τό περιεχόμενόν του, άπλουτν όπως όλων των δημοσιευμάτων του Συλλόγου, τέρεπει συγχρόνως και διδάσκει. Κατά Φεβρουάριον θά έκδοθῇ ή «Ρωσσία» μετά εικόνων υπό του κ. Θ. Βελλιανίτου και κατόπιν τό β' μέρος του «Εθνικού πλούτου» υπό του κ. Δοβέρδου, «Ο Μέγας Αλέξανδρος υπό του κ. Γ. Σωτηριάδου κλπ. Τά βιβλία του Συλλόγου πωλούνται λεπτά 40 εις τά βιβλιοπωλεία και τά υποπρακτορεία των έφημερίδων και εις τό Κατάστημα του Συλλόγου 42 δδ. Ακαδημίας.

Έένα.

HYMN BY LORD MACAULAY an effort of his early childhood hitherto unpublished (Cambridge, Metcalfe and Co Ltd 1902).

Τύποις Π. Α. Σακελλαρίου έν Αθήναις

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Παιδιά εικόνων

Αδελφοί Ρόδιοι, όδός Βουλής, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, όδός Σταδίου, 67.

Κουμώδες Κυριών

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Έδωδιμωλεια

Ι. Κ. Ασπιώτης, όδός Κολοκοτρώνη, έναντι Βουλής, 3

Αποκλειστική άποθήκη των ηημισμένων έγχρωμων κονσερβών: χορταρικά, όπωραι, τουρσιά κλπ.

Αποικιακά

Δημήτριος Άγγλος, όδός Αγίου Μάρκου, 14.

Modes

Maison Desseigné 4, B¹ de l'Université.

Hautes Nouveautés, Modes, Robes.

Ερμείον, Γαλλίδες ράπτριαι, ράπται, τά καλύτερα φορέματα, όλοι οί νεωτερισμοί.

Καπνοπωλεία

Γεώργ. Αλεξίου, Σταδίου 21 — Ερμού 21.

Μαρμαρογλυφεία

Ιωάννης Γ. Χαλδούπης όδός Πανεπιστημίου 69

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ & ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΛΟΥ

Αθήναι, όδός Κολοκοτρώνη, 7.

Έργασία καλλιτεχνική. — Έλικά α' τάξεως. — Τιμαί συγκαταβατικά.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ & ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΛΟΥΡΟΥ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Όπως ευρωπαϊκώς κατηρητισμένον, ένήμερον δι' όλας τās νεώτερας ιατρικάς απαιτήσεις, πλουσιώτατον εις φάρμακα άγγλικής και γαλλικής προελεύσεως. — Πλήρες ούροχημείον και μικροβιολογικόν έργαστήριον.

ΜΑΡΜΑΡΟΓΛΥΦΕΙΟΝ

«Η ΕΡΓΑΝΗ ΑΘΗΝΑ»

ΑΔΕΛΦΩΝ Ι. & Α. ΚΟΤΖΑΜΑΝΗ

Μεγάλη συλλογή θερμοαστρών εκ λευκών και χρωματιστών μαρμάρων. — Αποθήκη σχιστών μαρμάρων δι' έπιπλα, πλακοστρώσεις κλπ., του άτμοκινήτου έργαστασίου των. — Έκτελείται πάσα μαρμαρική έργασία. Αθήναι, όδός Γ' Σεπτεμβρίου, 28.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ κτλ

Ανώτατα βραβεία και διπλώματα τιμής εις τās διαφόρους Έκθέσεις οί μόνοι δε εις την τελευταίαν Έκθεσιν του 1900 των Παρισίων λαβόντες δύο Μεγάλα Βραβεία (Grand prix).

ΑΓΩΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΛΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΕΚΕΥΗΝ

Διευθυντής: Ι. ΑΜΜΠΡΙΛΗΣ, Διηγήτορας.

Συνδρομή έτησία προπληρ. { Έν Έλλάδι Δρ. 10
Άλλοδαπής Φρ. χρ. 10

Όδος Ίπποκράτους, 5.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ

ΣΥΝΤΑΞΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΚΥΡΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΑ: ΚΑΛΛΙΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

Συνδρομή έτησία προπληρ. { Έσωτερικού δρ. 5
Έξωτερικού φρ. χρ. 8

Αθήναι, όδός Πανεπιστημίου, 27.

ΣΑΠΩΝ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ & ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΟΙΟΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗ - ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ, ΑΝΘΕΥΤΟΣ

Αποθήκαι: Έν Αθήναις { Όδός Κολοκοτρώνης
Έν Πειραιεί: Δισκ. όδ. Βουδουλίας - Αγ. Σπυριδωνος.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις όδων Νίκης και Ερμού.

Φωτογραφίαι παντός είδους

Μεγεθύνσεις χρωματίζονται με πιαστέλ.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — ΑΘΗΝΑΙ

Πλούτος γραφικής ύλης. — Έντυπα και έπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Έργοστάσιον φακέλλων τέλειον. — Χάρτης τυγραφικός λευκός και έξωφύλλων παντός είδους και ποιότητος.

Έξθηνια, Ταχύτης, Ακριβεία

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

Γλύπτης

Υπότροφος της Έλλ. Κυβερνήσεως διά διαγωνισμόν. Αοιστεύσας έν τῷ Πολυτεχνείῳ Αθηνών και εις τās Ακαδημίας Μονάχου και Φλωρεντίας. Αναλαμβάνει την επέτελεσιν καλλιτεχνικών έργων εκ μαρμάρου, χαλκού κλπ. Πληροφορίαι εις τά «Παναθήναια».

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

10 — Όδός Προαστίου — 10

Τό άκρον άωτον έν τῇ Έλληνικῇ και Ξένην υποδηματοποιία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου	Τόμοι 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλώτου		» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλώτου		» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Δ. Ι. Ὀλυμπίου		» 360	» 9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κονιοπούλου		» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κονιοπούλου		» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου		» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου		» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη		» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου		» 1080	» 12

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Ἀνκούργου 8.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.
— Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Δογαριασμοὶ τρε-
χοῦμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ :

3 1/2	ἔτησίως,	ἀπόδοσις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν,
4	»	» μετὰ ἓνα μῆνα.
4 1/2	»	» » τρεῖς μῆνας.
5	»	» » ἕξ μῆνας.
5 1/2	»	» » ἐν ἑτὸς καὶ πλέον.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δό-
σεις, μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγροαστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς
τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ
ἐπὶ ἀπλῇ μεσιτείᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Προμήθεια παντὸς εἶδους
ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέροντας ὁρους, με-
τρητοῖς καὶ ἐπὶ προθεσμία.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΑΠΟΘΗΚΑΙ. Ἐμπορεύματα ἐν παρακαταθήκῃ.
Δειγματολόγιον.

ΔΕΡΜΑΤΑ Βυρσοδεψίου Μεσσήνου.

ΜΕΘΟΔΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

ΑΝΕΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Τὸ γυμναστικὸν ὄργανον τοῦ περιωνύμου Ἀγγλοῦ
ἀθλητοῦ Sando.

**Διὰ παιδας, νέας, νέους, κυρίας, κυρίους
καὶ ἀθλητάς.**

Ὁλόκληρον Γυμναστήριον στὸ σπίτι σας.

Φωτοτυπικοὶ πίνακες δεικνύουσι τὴν ἀκριβῆ
τῶν ἀσκήσεων ἐκτέλεσιν.

Τὸ ἀπλούστερον, φυσικώτερον καὶ ἀποτελεσματι-
κώτερον μέσον διὰ νὰ ἔχετε πάντα ὑγιαν λαμ-
πρὰν καὶ σώμα εὐμελές, κανονικόν, εὐστάτες
καὶ ὀυμαλέον.

Τὸ γνωστὸν, τῶν κυνηγετικῶν καὶ πολεμικῶν
εἰδῶν, κατάστημα Ρότσιλδ πωλεῖ ἀντὶ δρ. 40 ἑκα-
στον καὶ ἀποστέλλει παντοῦ ταῦτα ἐλεύθερα
ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ."

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

LA PLUME

REVUE LITTÉRAIRE, ARTISTIQUE ET SOCIALE

Bi-Mensuelle illustrée

Directeur: **KARL BOËS**

ABONNEMENTS: France. 12 fr. — Étranger. 15 fr.

Direction et Administration: 31, rue Bonaparte, Paris VIe

Rédaction: 37, rue Scheffer, Paris XVIe

LA REVUE DU NOUVEAU SIÈCLE

le 1er et le 15 de chaque mois

Directeur et Rédacteur en chef

A. N. PARTHENIS (Ary-René-d'Yvermont)

5 B^d Saint Denis Paris (3me)

— Abonnement un an frs 15 —

LA REVUE DU BIEN

MENSUELLE ILLUSTRÉE

Directeur Rédacteur en chef: **MARC LEGRAND**

34 Rue Gay-Lussac, Paris

— Abonnement un an frs 8 —